MINISTRY OF HIGHER EDUCATION

KABUL POLYTECHNIC UNIVERSITY

CHEMECAL TECHNOLOGY FACULTY

OF KPU

لوړو زده کړو وزارت

کابل پولی تخنیک پوهنتون

کیمیاوی تکنالوژۍ پوهنځی

عضوی موادو د تکنالوژۍ دیپارتمنت

دډیپلوم پروژه

Ketabton.com

ځانګړی موضوع: [illegible]

قیر(بیټوم) تولید

زده کړیال: ایمل" فهیم "

د پروژې لارښود: پوهنوال دوکتور اسرارالدین " ګلزاد "

کابل

1393 لمریز لیږدیز

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت

د لوړو زده کړو وزارت

د کابل پولي تخنیک پوهنتون

د کیمیاوي ټکنالوژۍ پوهنځی

د عضوي موادو د تکنالوژۍ ډیپارټمنټ

د عضوي موادو ډیپارټمنټ د (/ /1393) نیټې په ناسته کې د ( ) نمبرپروتوکول په بنسټ منظور شوېده.

د ډیپارټمنټ آمر:ډیپلوم انجنیرپوهنمل نفیسه "روکۍ"

زده کړیال: ایمل "فهیم"

موضوع: د انګوټ د نفتو د ګدرون څخه په اکسدیشنی طریقی د قیر تولید

ځانګړې موضوع: د قیر (بیټوم) د تولیدي ریاکتور محاسبه

د دستګاه تولیدي ظرفیت	360000 ټنه \ کال
د کاري ورځو شمیر	340 ورځې
فشار	3 اتموسفیر
د تودوخې درجه	260 درجه سانتي ګراد

ketabton.com - The Digital Library

د ډيپلوم د کار اړوند مسايلو نوملړ

د ډيپلوم د پروژې په تشريحي برخه کي لاندې موضوعات ځای پرځای شويدي.

تيوريکي برخه: په دي برخه کي د محصول په کيفيت او خروج د بنسټيزو پارامترونو اغيزه ، د عمليي تکنالوژيکي شيما او د صنعتي تجهيزاتو مختلف ډولونه ځای لري.

د ټکنالوژيکي محاسباتو په برخه کي: مادي بيلانس، حرارتي بيلانس او د قير د توليدي رياکتور بنسټيزې اندازې ځای پرځای شويدي.

د ميخانيکي محاسباتو په برخه کي: د رياکتور د پوښ د پيړوالي محاسبه ، د سرپوښ د پيړوالي محاسبه او همدارنګه د سوريو د ټينګښت محاسبه شوی ده .

د اتوماتيزيشن په برخه کي: ټول پارامترونه د تنظيم او کنټرول د عمليي لاندې نيول شويدی.

د کار د مصئونيت او بيخطره تخنيک په برخه کي: د بيخطره تخنيک ټول قواعد ، د دستګاه څخه د توليد پر وخت د بي خطرې ډاډ، د انفرادي دفاع وسايل په نظرکي نيول شويدي او همدارنګه د پمپ خونې لپاره د رڼا محاسبه ترسره شويده.

د ډيپلوم د پروژې په اقتصادي برخه کي: د تخنيکي-اقتصادي ځانګړتياوو د لاسته راوړلو لپاره محاسبه ترسره شويده.

د ګرافيکي برخې نوملړ

1- ټکنالوژيکي شيما	1 لست
2- د قير (Bitumen) د توليدي رياکتور ميخانيکی نقشه	1 لست
3- ګراف	1 لست
4- تخنيکي-اقتصادي ځانګړتياوې	1 لست

مشوره ورکوونکي:

ميخانيکي برخه: پوهنوال دوکتور نورمحمد "زمانی"

د اتوماتيزيشن برخه: پوهاند ديپلوم انجنير شاه محمد "بسمل"

د بيخطره تخنيک برخه: پوهيالی انجنير ثناءالله "ثنا"

اقتصادي برخه: پوهندوی دوکتور محمد "معصوم"

د پروژې د تسليمولو نيټه: (/   /   )

د پروژې د پوره کولو نيټه: (/   /   )

د ډيپلوم د پروژې لارښود استاد: پوهنوال دوکتور اسرار الدين "ګلزاد"

ketabton.com - The Digital Library

لړلیک

عنوانونه

مخونه

د مطلب لنډیز .... الف
تقریظ .... ب
کور وداني .... د
سریزه 1

لمړی برخه

1- هر اړخیز معلومات 3
1.1- د نفتو او گازو په باره کی عمومی معلومات 3
2.1- دنفتو دپیدایښت په اړه لنډ معلومات 6
a- د معدنی (کانی) موادو څخه دنفتودپیدایښت تیوری 6
b- د عضوی موادو څخه دنفتو دپیدایښت تیوری 7
3.1-نفتی زیرمی 7
4.1- د نفتو کیمیاوی ترکیبات 8
5.1- پارافینی هایدروکاربنونه 9
6.1- په نفتو کی د سلفر کورني 10
7.1- د نفتو نایتروجن لرونکی کورنی 10
8.1- د نفتو اکسیجن لرونکی ، او په هغه کی د اسفالټ اوقطرانونوکورنی 10
9.1- د انګوټ د نفتو په باره کی لنډ معلومات 11
10.1- قیر Bitumen 13

ketabton.com - The Digital Library

1.10.1- غوړي 14
2.10.1- قطرانونه 14
3.10.1- اسفالتینونه 14
4.10.1- کاربن کاربايد 15
5.10.1- اسفالتيني تيزابونه (پولي نفتيني تيزابونه) 16
11.1- د سرک رغوني د قيرونو ځانګړني 16
12.1- د قیرونو د تکنالوژیکی لاسته راوړلو لاري 17
13.1- په اکسيديشني طريقې دبيټوم دتوليد تکنالوژيکي ش شيما 19
14.1- د قير طبقه بندی 20
1. جامد او نيمه جامد قيرونه 20
2. مايع قير 20
a . ژر اخيستونکی قير 21
b. نيم اخيستونکی قير 21
c. وروسته اخيستونکی قير 21
15.1- ايملشنی قيرونه 21
16.1- د قير د اميلشن ماتيدل 22
17.1- د اميلشني قيرونو څخه د ګټې اخيستنې ځايونه 22
18.1- د قيرڅخه د ګټې اخيستنې ځايونه 23
19.1- د قيرڅخه د ګټې اخيستنې موارد 23
20.1- د قيرونو ځانګړنې 33
21.1- د قيرونو د نفوذ درجه 34
22.1- د قيرد نرمی ټکي 35
23.1- د قير د اور اخيستنې د تودوخې درجه 35
24.1- لزجيت 36
25.1- د قير د څخيدو درجه 36

ketabton.com - The Digital Library

26.1- د قیر کشش (Ductility) 37
27.1- د قیر د مارک معلومولو ازمیښت (Bitumen Penetration Test) 37
1.27.1- د مارک معلومولو یا ښکته تللو ازمایښت 38
28.1- د قیر نور آزمایښتونه 38
29.1- د نوی زیلانډ د جغل د سریښ آزمایښت 39
31.1- په ودانیو او سړک رغونه کی دقیر د لګښت بیلابیل ډولونه 41
32.1- د قیر رغونی د عملیې پارامترونه 41
33.1- د قیر رغونی د عملیې بنستیز تجهیزات 43
1.33.1- نل لرونکی داش 43
1. د نلونو دسطح حرارتی تشنج 46
2. د داش د ګټور کار ضریب 46
34.1- د قیر دګرمولو لپاره د نل لرونکی داش تکنالوژیکی شیما 47
35.1- د اکسدیشن برج 47
36.1- د قیر زیرمه ، ساتل او لیږد 49
37.1- د ګرم قیر د لیږد وسائط 49
38.1- د قیر د زیرمو او ساتلو ټانکرونه 51

دوهمه برخه

1.2- مادی بیلانس 54
2.2- د قیر د تولید لپاره د اکسدیشنی برج محاسبه 54
3.2- د محاسبی ترتیب 59
4.2- د اکسدیشن په عملیه کی دهوا لګښت 59
5.2- حرارتی بیلانس 62
1.5.2- د اکسدیشن برج حرارتی بیلانس 62
6.2- برج ته دتودوخی داخلیدل 62
7.2- د برج څخه دتودوخی بهرکیدل 64

ketabton.com - The Digital Library

8.2- د بیتوم د لاسته راوړلو لپاره د نفتو طبقه بندی دهغوی د مناسب والی په نظر 69
9.2- د اکسدیشن د برج بیستیزی اندازی 74

دریمه برخه

1.3- بنستیز محاسبوی پارامترونه 78
1.1.3- محاسبوی تودوخی درجه 78
2.1.3- محاسبوی فشار 78
3.1.3- مجاز تشنجونه 79
4.1.3- د طولی ارتجاعیت موډول 81
5.1.3- د ساختمانی عناصرو محاسبوی پیروالی ته اضافه ګی 81
6.1.3- د ولډینګ د بخیی د ټینګوالی ضریب 82
2.3- د اکسدیشن د برج میخانیکی محاسبات... 83
1.2.3- د برج د پیروالي محاسبه 83
2.2.3- د بیضوی قعر د پوښ د پیروالی محاسبه 85
3.2.3- د سوری د ټینګښت محاسبه 86

څلورمه برخه

1.4- د کنټرول او اندازه کولو آلي 91
2.4- د اتوماتیکی کنټرول د سیستم تصنیف 92
3.4- د فشار د اندازه ګیری آلات 96
4.4- د تودوخی د اندازه ګیری آلات 97
5.4- مصرف سنجونه 98
6.4- د سنجونو سطح 99
7.4- د ځینو کانتورونو د اتوماتیک کنټرول د کارطرز او تشریح 101
1.7.4- د اکسدیشن برج په پورتنی برخه کی د فشار تنظیم 101
2.7.4- په داش کی د لګښت تنظیم 101
3.7.4- د اکسدیشن برج په پورتنی برخه کی د تودوخی درجی تنظیم 101

ketabton.com - The Digital Library

4.7.4- د بهرکیدونکو اکسدیشنی گازونو د لین په برخه کی د غلظت تنظیم 102

پنځمه برخه

1.5- په کیمیاوی پروژو کی د بی خطره تخنیک خدمتونه 104
2.5- د انفجار او اور خیستنی د نقطه نظره د تولید ځانګړتیاوی 107
3.5- ځینی اور اخیستونکی محصولات 110
1.3.5- بنزین 110
2.3.5- بنزول 110
3.3.5- امونیا 110
4.3.5- هایدروجن سلفاید 111
4.5- د بی خطره تخنیک او وراخیستنی د خطر د قواعدو په نظر انجینیری ـ تخنیکی کارکوونکی اود کارکوونکو روزنه او دستورالعمل..111
5.5- د انفرادی دفاع وسایل 113
1.5.5- د تنفسی جهاز ځخه د دفاع وسایل 114
2.5.5- د سترګو د دفاع وسایل 115
3.5.5- د پوستکی د ساتلو ځانګړی وسایل 115
4.5.5- ځانګړی پوښاک او بوټونه 115
6.5- د اور اخیستنی د خاموش کولو وسایل او طریقی 117
7.5- تهویه 117
8.5- د ترمیمی او پاک کاری د کارونو د سرته رسولو پرمهال بی خطره تخنیک 118
9.5- د پمپ په خونه کی د روښنایی محاسبه 120

شپږمه برخه

1.6- د قیر د تولید د دستګاه د تخنیکی – اقتصادی ځانګړتیاوو محاسبه 134
پایله 136
ماخذ 138

ketabton.com - The Digital Library

د مطلب لنډيز

زما د ډيپلوم پروژه د قير د توليد ترعنوان لاندې ده او توليدي ظرفيت يې په کال کې 360000 ټنه دی.

نوموړې پروژه د شپږو برخوڅخه تشکيل شويده چې عبارت دي له تيوريتيکي برخه ، تکنالوژيکي محاسباتو برخه ، د اتوماتيک او اتوماتيزيشن برخه ، د بی خطره تخنيک اود کار د مصونيت برخه او د اقتصادي- تخنيکي ځانګړنو د محاسبې له برخې څخه او د (137) مخونو (31) شکلونو (22) جدولونو او (39) فورمولونو درلودونکې ده .

نوموړې پروژه هغه ټولې برخې په ځان کې لري کومې چې د ډيپلوم پروژې په ميتوډيک لارښود کې ځای لري .

په تيوريکي برخه کې د محصول په کيفيت او خارجيدو د بنسټيزو پارامترونو اغيزه ، د عمليې شيما او د تجهيزاتو مختلف ډولونه ځای پرځای شويدي .

د تکنالوژيکي محاسباتو په برخه کې د مادي بيلانس محاسبه ، د تودوخې بيلانس محاسبه او د رياکتور بنسټيزې اندازې په نظرکې نيول شويدی .

د ميخانيکي محاسباتو په برخه کې د رياکتور د پوښ د پيروالی محاسبه ، د سرپوښ د پيروالي محاسبه او همدارنګه د سوريو د ټينګښت محاسبات سرته رسيدلی دي .

د نوموړې پروژې د اتوماتيزيشن په برخه کې د اتوماتيک وسايلو په واسطه د تجهيزاتو او ماشينونو کنټرول او تنظيم په نظرکې نيول شوی دی.

د چارو د مصئونيت او بی خطره تخنيک په برخه کې د بی خطره تخنيک ټول قوانين په نظرکې نيول شويدي چې نوموړي قواعد عبارت دي له تجهيزاتو څخه د بی خطری غوښتنه ، د انفرادي دفاع وسايل او همدارنګه د پمپ خوني لپاره د رڼا محاسبه ترسره شوېده .

د اقتصادي تخنيکي ځانګړنو د محاسبې په برخه کې ټولې اقتصادي او تخنيکي ځانګړنې محاسبه شويدی .

ketabton.com - The Digital Library

تقريظ

د ښاغلي ايمل "فهيم" د پروژې په اړوند چې (د قير يا بيتوم د توليد د کارخانې د طرح کولو) ترعنوان لاندې ده .

د ښاغلي ايمل "فهيم" پروژه د شپږو برخو څخه تشکيل شوېده چې په تيوريکي برخه کې د قير په اړه معلومات ، د اومه موادو ځانګړتياوې ، دعمليې پارامترونه ، د محصولاتو کيفيت او کنټرول ، د قير د توليد شيما او د ټکنالوژيکي تجهيزاتو تشريح راټول شويدي .

د ټکنالوژيکي محاسبې په برخه کې مادي بيلانس، د تودوخې بيلانس او د قير د توليد د دستګاه بنسټيزې اندازې محاسبه شويدي .

د ميخانيکي محاسبې په برخه کې د استوانه يي پوښ پيړوالي ، د بيضوي سرپوښ پيړوالي ، د د سوريو د ټينګښت محاسبات اوهمدارنګه د نوموړو برخو لپاره مجاز تشنج او فشارمحاسبه شوي دي .

د اتوماتيزيشن په برخه کې ټول پارامترونه د کنټرول او تنظيم د کړنې لاندې نيول شويدي چې په تکنالويکي شيما کې په ښکاره ډول ليدل کيږي .

د چارو د مصئونيت او بی خطره تخنيک په برخه کې د قير د توليد د عمليې لپاره د کارګرانو په خاطر د بی خطره کارټولې قاعدې په نظرکې نيول شوي دي اوهمدارنګه د پمپ خونې د رڼا محاسبه هم ترسره شوېده .

په اقتصادي برخه کې د کارګرانو شمير، معاشونه ، د ماشينونو استهلاک ، د اومه موادو ارزښت ، د پلورلو د چارو ارزښت ، زياتي لګښتونه ، له ماليې څخه د مخه ګټه ، نغدي ګټه ، د ناخالصې ګټې سلنه ، د خالصې ګټې سلنه او د پانګې بيا راګرځوونه په ښه توګه محاسبه شويدي .

د ګټورتيا کچه يې 25% سلنه ده اوځينې اقتصادي او تخنيکي ځانګړنې يې په اقتصادي جدول کې ځای پرځای شويدي .

د ښاغلي ايمل "فهيم" د ډيپلوم ګرافيکي برخه د څلورو لستونوڅخه تشکيل شوېده چې د تخنيکي رسم ټولې غوښتنې پکې په نظرکې نيول شوي دي .

ketabton.com - The Digital Library

ښاغلی ايمل "فهيم" د زده کړې پرمهال يوښه او اخلاقي زده کړيال وو او هره دنده چې زما او د ډيپارتمنټ لخوا ورکړل شوېده په ښه توګه يې سرته رسولې ده .

د ښاغلي ايمل "فهيم" د ډيپلوم پروژه په ( ) پاينټونو ارزول کيږي او د لسانس انجنير- تکنالوګ کيمياپوه د لقب د اخستلو وړتيا لري .

د نوموړې لپاره د پاک خدای "ج " څخه د لا زياتو برياليتوبونو غوښتونکی يم .

په درنښت

پوهنوال دوکتور اسرارالدين "ګلزاد" د ډيپلوم د پروژی لارښود استاد

ketabton.com - The Digital Library

مننه او کورودانی

د ډیپلوم حاضره پروژه چې د قیر د تولید ترعنوان لاندې د عضوي موادو د ډیپارټمنټ لخوا راکړل شوې وه او په کال کې 360000 ټنه قیر تولیدوي ومې کولای شول ترڅو په یو ټاکلي وخت کې د ښاغلي پوهنوال دوکتور اسرارالدین "ګلزاد" ترلارښوونې لاندې د داخلي او بهرنیو سرچینو څخه په ګټې اخیستنې سره یي سرته ورسوم او ویې لیکم .

د ځان لپاره ویاړګنم ترڅو د ښاغلي پوهنوال دوکتور اسرارالدین "ګلزاد" څخه مننه وکړم چې ددې پروژې په طرحه او تیارولو کې یې راسره هر راز نه ستړې کیدونکې مرسته کړېده اود هرډول درسي او رسمي مصروفیتونو سره سره یې په درسي او بیکاره ساعتونوکې زما هرراز پوښتنو ته ځواب ویلی او ستونزه یې له منځه وړې ده هیڅکله به یې دا مرستې او زحمتونه له یاده ونه باسم او د پاک خدای "ج" نه ورته د اوږد عمر او ډېرو کامیابیوغوښتونکی یم .

همدارنګه د کیمیاوي ټکنالوژۍ له پوهنځي او ټولو استادانو درنو څخه مننه کوم چې د دې پروژې د ترسره کولو لپاره یې د هرراز مرستې لاس راکړی دی .

مننه

ایمل "فهیم" ډیپلوملیک زده کړیال

ketabton.com - The Digital Library

سـريـزه

قيــر دهـايـدروكـاربنونو پيچلى مخلـوط دى چى د نفتـو پاتى شونو او نفتـى محصـولاتو څخه په لاس راځى .

نـفت دهايـدروكـاربنونو مـخلـوط دى چى دهـغـوى سرچينى او منـابـع غالبـاً د ځـمكـى په ژورو او اعـماقـو كى شتـون لرى . دغه ماده د پـيـړيو وړاندى د ګـاز په ډول په اور ځـايـونو اود قيـر په شكل پيژنـدل كيده لكه څـرنګه چى په مقدسو اوتـاريخى كتـابـونـو كـى ورتـه اشـاره شـوى ده ، د بـابـل د بـرج په ودانـى كى د قيـر څخه ګټـه اخيستل شـوى ده او د حـضـرت نــوح(ع) كښتـي اود حضـرت مـوسـى (ع) زانـګـود قيــرپه واسطه پــوښ شـوى وه .

بـابـلـيـانو د قيــر څخه په څـراغـونو كى داحـتـراق وړ مـادى په تـوګـه ، دغيرقـابـل كيـدو په مـوخـه ، د جـادو د ټينـګښت په مـوخـه اونـورو چـارو كـى ګټـه اخيستلـه .

مـصـريـانـو په اولـو كـى خپل مـړي د قيــر په واسطه موميـاى كـول بـالاخـره ددغه بـارزښته مـادى څخه مـختلفى ګټـى اخيستل كيدلـى .

څــرنګه چى زمـونږ ګـران هـــيـواد د زيـاتـو نفتـى زيـرمـو درلـودونـكـى دى . كـولايى شو ددغـه بـارزښتـه مـادى څخه قيــر په لاس راوړو اوپـه مخـتلفو ځـايـونـو كى دهـغـه څخه ګټـه واخـلو . زمـونږ په هـيـواد كى دغـه مـادى ته خــورا زيـاتـه اړتـيـا لـيـدل كـيږى . اود قيــر لـويـه بـرخـه د سـړک په رغـونـه كى استعمـالـيږى . همـدارنګـه د قيــرڅخه په مـختلفو ځـايـونـو كى د اوبـود نـفوذ ضـد ، بـريښنا لـيـنـونو دعـايق په تـوګـه اوداسى نـورو ځـايـونـو كى ګټـه اخـيستـل كـيږى .

طــرح شـوى پـروژه د ديـپـارتـمـنـټ له خـوا د 360000 ټن فـى شبانه روز په تـولـيـدى ظـرفـيت راكـړل شـوى ده ، چى د شـپـږو بـو بـرخـو درلـودونـكى ده . تيوريتيكى بـرخـه ، د تكنالوژيكى محاسبـاتـو بـرخـه ، د ميخانـيكـى محاسبـاتـو بـرخـه ، د اتـومـاتـيزيـشـن د كـنتـرول بـرخـه ، د كــارد مـصـونـيت او بى خطـره تخنـيک برخـه اود اقـتـصـادى مـحـاسبـاتـو بـرخـه .

د تـكنـالـوژيكى محـاسبـاتـو په بـرخـه كـى مـادى او حـرارتى بيلانـس په خـورا دقيـقـه تـوګـه محاسبـه شـوى دي . د مـيخانـيكـى محاسباتو په بـرخـه كى د برج ارتـفـاع ، قطـر ، د

ketabton.com - The Digital Library

بدنـی د پـوښ پـیـړوالـی ، د برج پیړوالی ، د بیضوی قعر د پوښ پیړوالی اود سوریو د ټینګښت محاسبی په ډیر غور سره سرته رسیدلی دی .

د اتـومـاتـیـزیـشـن د کـنـتـرول بـرخـه کی د اتـومـاتـیـک کـنـتـرول د آلاتـونـصـب ، د کــار د مـصـونـیت په برخه کی د بی خطری تدابـیـر اوهمدارنګه په اقـتصادی بـرخـه کـی مهـمـی اقـتـصـادی ځـانـګړتـیاوي شـاملـی دی .

ketabton.com - The Digital Library

1- هر اړخیز معلومات

1.1- د نفتو او ګـــازو په باره کی عمـومـی معلومات

نفت اوګاز په نړی کی په پراخه کچه شتون لری . له نیکه مرغه افغانستان هم د نفتو او ګازو ډیری زیرمی لری اودهغوی د تصفیه کولو او محصولاتو د لاسته راوړلولپاره ډیر امکانات شتون لری . په همدی بنسټ دعضوی موادو په تکنالوژی پوهیدل یو آړین کار دی .

قضاوت به ستونزمن وی چی په نړی کی د نفتو اوګازو د زیرمو دختمیدو په صورت کی به څه منځ ته راځی ، ځکه پوهیږو چی د راکټ څخه بیا تر کښتیو پوری ټول نفتی موادو ته اړتیا لری . برسیره پردی ځینی نفتی محصولات لکه پارافینیونه او اولیفینونه د بیلابیلو محصولاتو د لاسته راوړلو لپاره په کار وړل کیږی . واضح ده چی په نړی کی د نفتو اوګازو د زیرمو د خلاصیدو او ختمیدو په صورت کی مهمی معضلی اوپه ځانګـړی ډول په صنعتی نړي کی به ناوړه پیښی منځ ته راشی . ځکه د نفتو او ګازو د تصفیی او د نفتو اوګازو د کیمیاوی سنتیز صنایعو پوری اړوند صنایع د هغه صنایعو د جملی څخه دی چی د هغوی اومه مواد زیاته سلنه نفتی محصولات تشکیلوی .

په اوسنی وخت کي نفت د لاندی څلورو طریقو پر بنسټ د ګتی اخیستنی لاندی نیول کیږي .

1. د محروق په توګه .
2. د مالشی غوړیو د لاسته راوړلو په موخه .
3. د بیلابیلو محصولاتو د لاسته راوړلو په موخه لکه مصنوعی انساج (مصنوعی وریښم ، مصنوعی ربړ) په نفتی کیمیاوی صنایعو کي .
4. د زیاتو پروتینونو او ویتامینونو په غلظت سره دغذایی موادو د لاسته راوړلو لپاره .

د لمړنـي طـريقى پـربـنسټ د نـفتـو څخه بـنـزيـن ، ډيـزل ، مـازوت او ګـودرون پـه لاس راوړى ، چى د لاسته راغلـو محـصـولاتـو څخه د محـروق په تـوګـه پـه مـوټـرو ، جهـازونـو ، تـبخـيرخـونـو او داسـى نـورو کى ګټـه اخـيستـل کـيږى .

څرنګـه چى نـفت دهـايـدروکــاربـنونـو مخـلـوط دى چى پـه مختـلفـوتـودوخوکى پـه جـوش راځى او پـورتـه محـصـولات کـيدايـى شى د لانـدي شـيـما پـربـنسـټ مينـځـته راشـي.

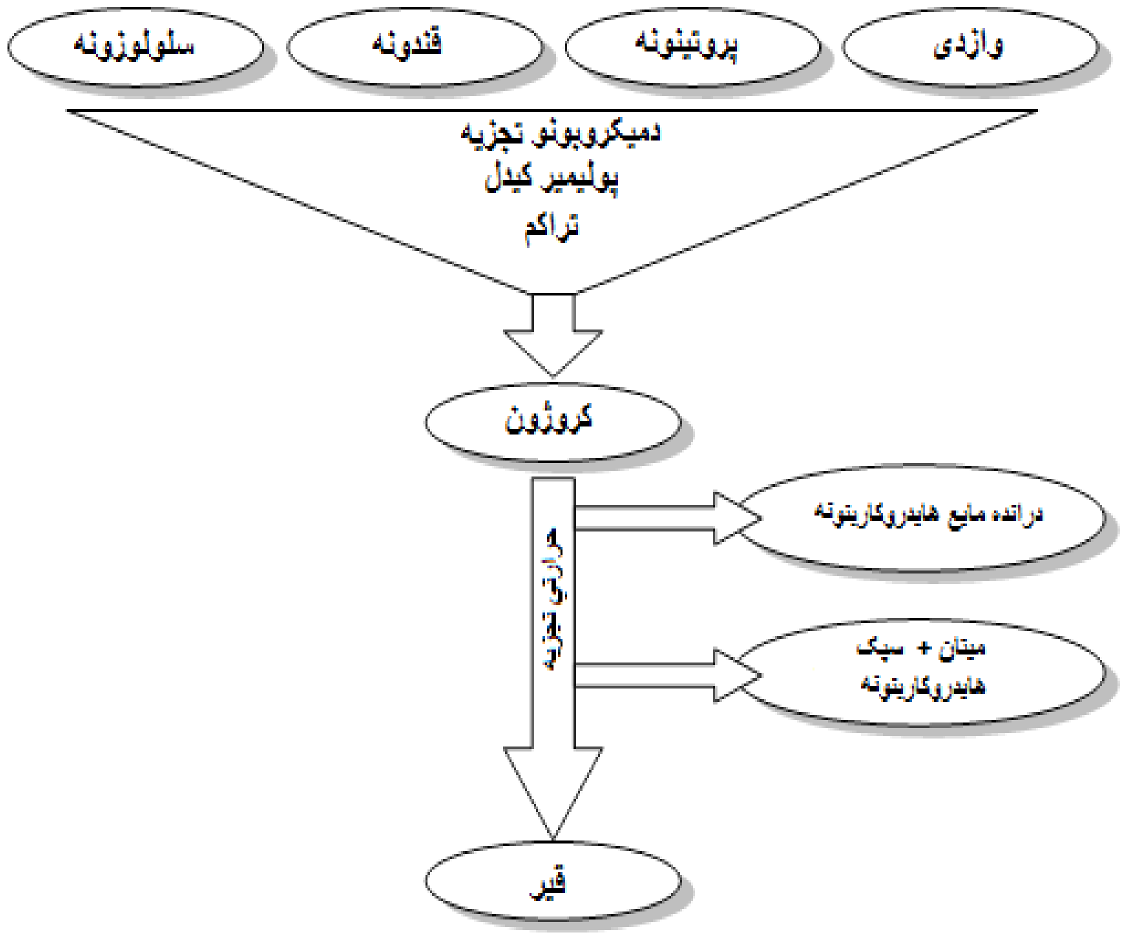

شـکل (1.1) دقيـر دلاستـه راوړلـو شـيـما

ketabton.com - The Digital Library

د دوهمی طریقی پربنسټ ، نفت د مالشي غوړیو د تولید په موخه د موټوری بیلابیلو ماشینونو دمختلفومیخانیزمونو د غوړولو لپاره په کار وړل کیږي . غوړی کیدایی شی د مازوتو فرکشن د تجزیي په اغیز په لاس راشی .

په دریمه طریقه کی د نفتی محصولاتو څخه په پطروشیمی صنایعو کی د مختلفو محصولاتو د تولید په موخه چی د نفتود کیمیاوی سنتیزپه مضمون کی مطالعه کیږي ګټه اخیستل کیږی . مثلاً ایتلین اوپروپلین په نفتی کیمیاوی صنایعو کی لمړي مقام لری اودغه په نظرپه زرګونو ټنه ګټوراومفید محصولات په لاس راځی .

همدارنګه د اروماتیک د کورني څخه بنزین ډیرآهمیت لري ، اودغه څخه وروسته پاراکسیلول د ښه آهمیت لرونکی دی .

د څلورمی طریقی پربنسټ دنفتواستحصال په نړی کی خورا مهم دی ځکه دغذایی موادو د قلت څخه تریوه حده مخنیوی کوی .

د پورته څلورګونونقاطوپربنسټ د نفتو استعمال په نړي کی مخ په زیاتیدو دی اود هغوی استخراج په ډیره پراخه کچه صورت نیسی . اګرچی د2000 م کال را وروسته دقیقه احصایه نه ده ټاکل شوي . اود مخکینی احصایی په نظرد نړی دنفتو زیرمی تر350 میلیارد میتریک ټنو رسیدی او په کلنی ډول دوه میلیارده ټنه استخراج کیږی . په دغه عرصه کی لاندی هیوادونه مهم مقام لری :

روسیه ، امریکا ، وینزویلا ، کویټ ، سعودی عربستان ، عراق ، ایران ، لیبیا ، متحده عربی امارات اوداسی نور . همدارنګه د نفتو لویی زیرمی په منځنی ختیځ کی شتون لری چی دهغوی 90 سلنه عربی هیوادونه اوجاپان پیري .

د یادولو وړ ده چی د نفتو نسبی زیرمو څخه په چین او اندونیزیا کی د ډیر وخت راپدیخوا د پخوانیو طریقو څخه ګټه اخیستل کیده چی تقریباً 7000 کاله پخوا په قفقاز یا اوسنی ګرجستان کی داورغورځونکوغرونو څخه ګازونه خارجیدل چی دهغوی څخه یی په پخلي کی کاراخیسته . په مصر کی د فرعون د زمانی څخه ډنډونه پاتی دی چی دهغوی خښتی د ګودرون په واسطه چی د نفتو پاتی شونی دی یود بل سره ټینګی شوی دی . تر 18امی پیړی پوری د نفتو څخه کمه ګټه اخیستل کیدله او د لمړی ځل لپاره په

ketabton.com - The Digital Library

1785م کــال لـمړنـی تبخیرخـونه په پخوانی شـوروی اتـحاد کی چی مـوخـه یی د لـمپو لـپاره د خـاورو دتیلـو تـولید وه جوړه شـوه .

دوهـم مـحـروق چی په هغـه وخـت کی په کـار وړل کـیده مــازوت وه چی د محـروق پـه تــوګـه په داشـونو کی ورڅخـه ګټـه اخیستل کیده . وروسـتـه مـنـدلیف مــازوتـو تـه په خــلاء کی(خــلايی تـصفیـه) قـرار ورکـړ اودهـغـه څخه یی د غـوړیـو مختلف فـرکشـنونه په لاس راوړل چی نـن ورځ په نړي کی د خـورا آهمیـت لـرونکـی دي . د مـوټـورونو د منځته راتـګ څخه وروسـتـه بـنـزین اول مــقام خـپل کـړ .

علماوو کـوښـښ وکـړترڅو د مختلفوعملیـاتو په مرستـه د نـفـتو اوګــازو په تصفیه خـونو کی د بـنـزیـن بهـرکـیدو ته زیاتـوالی ورکـړی .

بل محـصـول یی ډیـزل تشکیلولـو چی اوس مهـال دوهــم مقام لری اوپه ټـراکـټـورونـو او مـوټـورونو کی ورڅخـه ګټـه اخیستل کـیږی .

2.1- دنــفـتو دپیـــدایښت په اړه لـنډ معلومــــــات

د نـفـتو دپیــدایښت په هـکلـه زیـاتی نظـریی او تـیـوری ګـانی شـتـون لـری چی دهغـوی لـه جـملی څخه یی دوه تـیوری د یـادولـو وړدی .

a- د معدنـی (کــانی) مـوادو څخه دنـفـتودپیدایـښت تـیوری

د دغه فرضـیی بنسټ پردی ولاړدی چی فلزی کــاربایـتونه د ځـمکـی په ژورو اواعمــاقـوکی دهغه اوبو سره د آړیکـی په اثـر چی په ځمکـه کی نـفوذ کوی په لـمړیـو کی د لنډو زنځـیرونـوسره اسیتلیـنی هایدروکاربنونه جـوړوی او وروسـتـه حاصـله هـایـدروکـاربـنونه د تـراکم او پولـیمیرایزیـشن په اثـر کـامپلکـسی اومغـلـق ترکـیبات جـوړوی چی غـالـباً هغوی مـشبوع شـوی وی .

دغـه تـیوری مـنـدلیف اوځـینو نوروپـوهـانووړانـدیز کـړیده اوتـریـوه حـده دقیقـه نه ده .

$$CaC_2 + 2H_2O \rightarrow C_2H_2 + Ca(OH)_2$$

په پورتـه تـعامل کـی خـټی رس ($Al_2O_3Si_2$) د کتلست په تـوګه استـعمالـیږی .

ketabton.com - The Digital Library

b- د عضوی مـوادو څخه دنـفتو دپـیدایښت تـیوری

دعـضوی تـیوری پـربـنسټ نـفت اوګـاز دعـضوی اجسامـو(د حـیوانـاتو اونـباتـاتو دبـدن د تجزیـی د اغیزڅخه) څخه د اوبـوپه مجـاورت کی د هـوا څخه تـشکیل شوی دی لکـه څـرنګـه چی دځـمکی د اعـماقـو شـرایط لکـه فشار ، تـودوخی درجـه اوختـی رس ددي سبـب شوی چی نـفت دعـضوی اجسامـود بـقـایـاوو(پـاتی شـونو) څخه په لاس راغلـی .

د نـفتو د تـشکیل تـیوری دعـضوی مـوادو پرمـبنأ فـعلاً ډیـره د مـنلو وړده ، ځکـه دنـفتی مـوادو نـوري دوره يـيز خـواصـوته په پاملرنـی سره چی دهـغه علت د کـلسـترول مـوجـوديـت دی (هغـه مـاده چی د حـیوانـاتو په بـدن کی شـتون لـری) دغـه فرضـیه د تـایـید وړګـرځـیدلـی ده .

همدارنګـه نـفت کـیدایـی شي د ګـیاګــانود تبـخیرڅخه تـولید شی په دغه حالـت کی نـوری دوره يـيز خاصـيت د پـولیسترولـونو چی د کـلسـترول سره په تـرکیـب کی ورتـه والی لری ، د مـوجوديت پـه وجـه دي . چی کلسترول او نـور د هغـه ښه مثالـونه دی .

کلسترول جـسم دی کیمـیاوی فـرمول يی $C_{27}H_{45}OH$ چی يـوقـیمتـه مـشبـوع الـکول دي .

دهغـه سپین بـلـورونه په 147 سانـتی ګــراد تودوخـه کی ویـلي کیږی . د کـلسترول پیژنـدګـلوی د کرومـاتوګـرافی په مرسته صـورت نیسـي . د کلسـترول د پـیژنـدلو لپاره لمړی کـلسترول په کـلوروفـارم کی حـل کـوی او هغه ته دسلفوريک اسید آمـید عـلاوه کیږی . سور رنګـه پورتـنی طبـقه د کـلوسترول مـوجوديت څرګـندوي .

پـولیسترول حلقوی ترکیبـات دي چی يويا څـودوه آرخـيزه رابـطی په کی لـیدل کـیږی لکـه الکـولونه . پولـیسترولونه په ګـیاګـانو کی مونـدل کـیږي .

3.1- نفتــی زيـرمـی

تـيرو وختـونـوکی د نـفتی څـاګـانوکشف په ناڅـاپـي ډول سره صـورت نیوه . آمـا د تکنالـوژی د پـرمختـګ او ننـی معلـومـاتو په نظـرد ګـتی اخیستـنی وړ نـفتی څـاګـانو پیژندګـلوی په خـورا اطمـینان سره صـورت نـیسی .

لانـدي شکـل په يـوه نـفتـی سرچـینه کی دمختـلفو پـوړونو د ځـای نـیولو طـريقه څـرګـندوي .

ketabton.com - The Digital Library

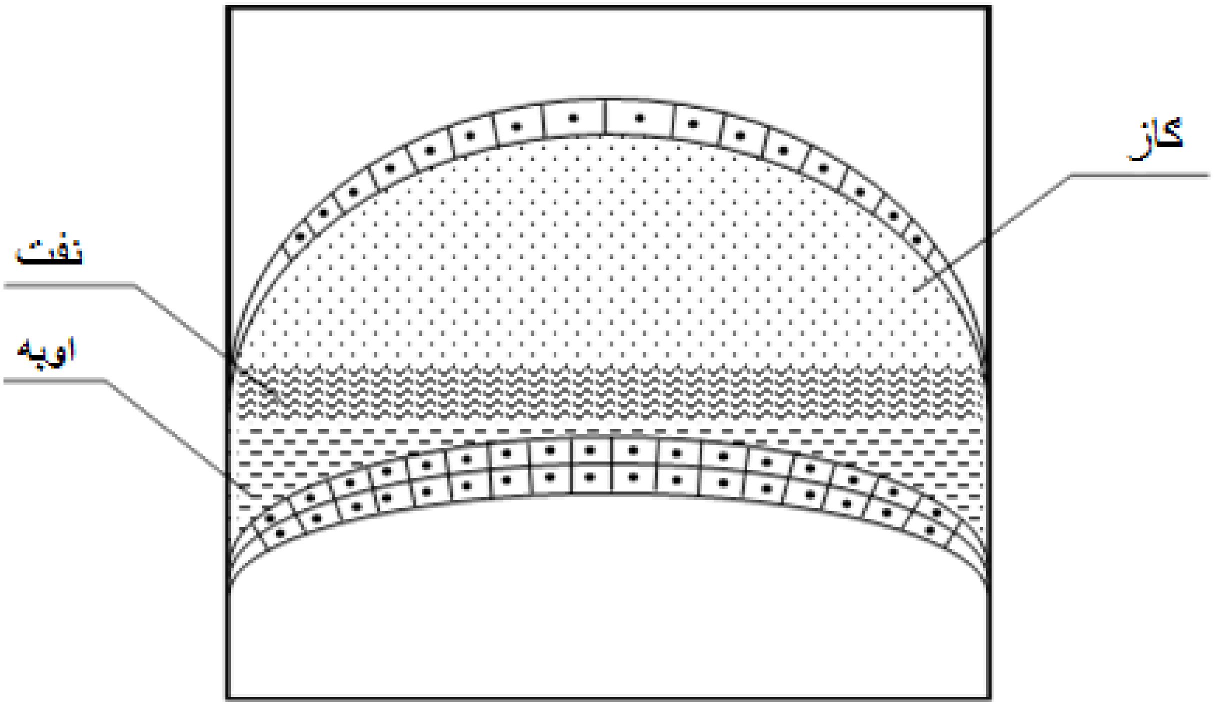

شکل (2.1) د نفتو د ځاه مخزن

نفتی سرچینی د ځمکی په هغه پوړونو کی زیات موندل کیږی چی د آهکی ډبرو او ماسه (نرم ریګ) پوړونوڅخه تشکیل شوی وی . دیادولو وړده چی نفت تقریباً دځمکی په عمق (7) کیلومتری کی شتون لری اود برمه کاری په واسطه دځاګانو څخه استخراج کیږی .

4.1- د نفتو کیمیاوی ترکیبات

نفت دهایدروکاربنونو پیچلی مرکب دی چی ترفعلی شرایطو پوری دهغه هایدروکاربنونه د تحقیق او څیړنی لاندی دی . البته څیړنو ښودلی ده چی د بنزین په ترکیب کی د 40 څخه زیات هایدروکاربنونه شتون لری چی دهغوی په لاس راوړل د ستونزو څخه خالی نه وی . په نفتو کی پارافینی ، آروماتیکی او نفتینی هایدروکاربنونه

ketabton.com - The Digital Library

موجود دی . همدارنګه په کم مقدار په هغوی کی د سلفر ، اکسیجن ، نایتروجن کورنی هم شتون لری . دغه کورنی د نفتو د تکنالوژیکی تصفیی څرګندونکی دي .

همدارنګه په نفتو کی په کم مقدار فلزات لکه ونادیوم ، نکل ، کلسیم او پوتاشیم هم شتون لری . دغه فلزات امکان لری د ځمکی په قشر کی چی په هغه کی نفت شتون لری د نفتو سره یوځای استخراج شي .

5.1- پارافینی هایدروکاربنونه

د نورمالو شرایطو لاندی (صفرسانتی ګراد درجه او (760_{mmHg}) د C_1څخه ترC_4 پوری هایدروکاربنونه د ګاز په حالت وی . او د ځاه ګانو څخه د استخراج پرمهال فشار سقوط کوی او ګاز د نفتو سره یوځای کیږی . دغه ګازات دهمراهی(یوځای کیدونکو) ګازاتو په نوم یادیږی . همدارنګه د C_5 څخه C_{16} تر پوری پارافینی هایدروکاربنونه د معیاری شرایطولاندی د مایع په حالت کی قرار لری اود نفتو بنسټیزه برخه تشکیلوی .

سپک او جامد هایدروکاربنونه په هغوی کی حل کیږی . دپارافینونو کورنی کیدایی شی په نفتو کی په نورمال اومنشعب شکل شتون ولری . په بنزینو کی د ایزوپارافینونو کورنی مفیده او ګټوره ده ځکه په بنزینو کی د انفجاری ضد قابیلیت لا ښه کوي . د C_{16} څخه لوړ هایدروکاربنونه په نورمال حالت جامد وی چی د ډیزلو او غوړیوس په ترکیب کی زیاتره شتون لری چی د دیپارنیشن عملیی په واسطه هغوی د ډیزلو او غوړو دترکیب څخه جلا کیدلایی شی .

نفت د پارافینونو د موجودیت پربنسټ په دریو برخو ویشل کیږی .

1. ډیر پارافینی مقدارلرونکی .
2. متوسط پارافینی مقدارلرونکی .
3. کم پارافینی مقدارلرونکی .

په هره اندازه چی په نفتو کی د پارافینونو ډیره اندازه کمه وی(جامد پارافینونه) د نفتو د کنګل کیدو درجه ټیټه وي .

ketabton.com - The Digital Library

6.1- په نفتو کی د سلفر کورنـي

په نفتو کی په کمه اندازه هایدروجن سلفاید او مرکپتانونه شتون لری . همدارنګه په کمه اندازه سولفیدونه او دیسولفیدونه هم لری چی دلوړی تودوخی درجی لاندی په هایدروکاربنونو او هایدروجن سلفاید تبدیلیږی(دهایدروجنیشن په نتیجه کی)

سولفیدها

R–S–R

دیسولفیدها

R–S–S–R

$$R - SH + H_2 \xrightarrow[48_{at}]{450 \div 52} R - H + H_2S$$

تیوفان تیوفین

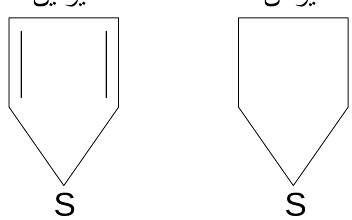

7.1- د نفتو نایتروجن لرونکی کورنی

نایتروجن لرونکی مرکبات په نفتو کی په درونـد ډول سره تجمع کوی البته د خپلو مرکباتو په شکل ، لکه:

پیریدین کینولین

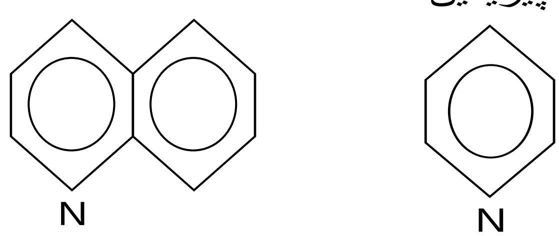

8.1- د نفتو اکسیجن لرونکی ، او په هغه کی د اسفالټ اوقطرانونوکورنی

په نفتو کی د اکسیجن اندازه په سلو کی د دریو څخه تجاوز نه کوی او اکثراً د درندو مالیکولونو په جوړښت کی د ترکیب په حالت پیداکیږي .

ددغه کورنی په ترکیب کی سلفر ، نایتروجن اواکسیجن شتون لری چی د ډیرو پیچلو جوړښتونو په شکل لیدل شوی دی .

ketabton.com - The Digital Library

9.1- د انګوټ د نفتو په باره کی لنډ معلومات

د افغانستان د نفتو او ګازو په باره کی لمړنی معلومات د 1930 م کال په پای پوری تړاوو لری . د انلینداکسپولوریشن کمپنی لخوا د هایدروکاربنونو د شتون په اړه ځینی معلومات آرایه شوی دی .

په 1936 م کال کی نفت د همدغی کمپنی لخوا د ف. کلاپ په مشری د افغانستان په شمال کی کشف شول چی باید د هغوی تفحصاتی برمه کاری سرته رسیدلایی وایی . ددغه ساختمانونو په جمله کی د یتیم تاق او خواجه ګوګردک سیمی هم شاملی دي .

په 1937 م کال ف. ریوس یوه لړي مطالعات او څیړنی د افغانستان په شمال کی سرته ورسولی چی د هغوی په جمله کی د انګوټ ساختمان چی په سرپل ولایت کی موقیعیت لری ، شامل دی چی د نفتو د کیفیت او زیرمی له نقطی نظره د خورا آهمیت وړ دي .

وروستی مطالعات د پ. شلوم برز (1947 م) او ډاکټر ترومپ (1957-1950 م) لخوا سرته رسیدلی دی . پ. شلوم برز د خپلو څیړنو په کلنو کی څرګنده کړه چی د جوزجان ولایت نزدی او لیری ساختمانونه د نفت خیزی له پلوه ډیر ارزښت او آهمیت لری . همدارنګه ډاکټر ترومپ او افغانی جیولوژیست ډاکټر پوپل په 1954 م کال د ستراتیګرافی او د افغانستان د جیولوژیکی ساختمانونو تر عنوان لاندی مقاله په چاپ ورسوله چی په هغه کی د شبرغان او سرپل ولایتونو اطراف ساختمانونه د نفت او ګاز خیزی له پلوه اوله درجه او د آهمیت وړ ښودل شوی دي .

په 1956 م کال کی د ډاکټر ترومپ د پروژی پر بنسټ د سویډنی کمپنی (سونیکادیامند) له خوا د کریلیوس دستګاه په ذریعه د سرپل په انګوټ کی برمه کاری پیل او په 817.7 متره ژورو کی د نفتو نښی نښانی څرګندی شوی .

دوه څاه ګانی (کوهیان) د 1120.9 متر په ژوروالی وکیندل شوی او په دواړو څاه ګانو کی د نفتو نښی څرګندی شوی .

ketabton.com - The Digital Library

په 1958 کال د افغانستان او د پخوانی شوروی اتحاد لخوا په دغه عرصه کی د تخنیکی او اقتصادی همکاریو په آړه یو قرارداد لاسلیک شو . څیړنی د شوروی اتحاد د متخصصینو لخوا د افغانستان په شمال $44000\ km^2$ ساحه کی شروع شوی .

په 1959 – 1958 م کلنو څیړنو کی چیپوف او شیروکوف د دریای سیاه او سمنګان سیمی د نفت او ګاز خیزی له لحاظه باارزښته وښودلی اود انګوټ ساختمان یي دوهمه درجه تفحصاتی ساحه ارزیابی کړه .

په 1959 م کال د رومانیانو بریګارډ په واسطه د انګوټ په ساختمان کی تر 147m په ژوروالی برمه کاری سرته ورسوله چی د دیبت سره ژیړ رګه نفت $0.7m^3$ /24h د هغه څخه په لاس راغلل .

د انګوټ نفتی معدن د سرپل ولایت ختیځ خوا 6 کیلومتری اود شبرغان ښار په 56 کیلو متری کی موقیعیت لری چی په ټوله کی د 15 حلقو تفحصی – اکتشافی څاه ګانو لرونکی دی چی د هغه 8 ، 9 ، 11 او 12 نمبر څاه ګانی مثمری (ګټه ورکوونکی) اود هغه د استخراج وړ زیرمه د 1.125 میلیون ټن په حدودو کی ده .

د انګوټ ساختمان د پخوا څخه تردی مهاله پوری د بیلابیلو محقیقونو پاملرنه ځانته اړولی ده . د انګوټ په سیمه کی (15) حلقی تفحصی – اکتشافی څاه ګانی چی (6) حلقی د آلب رسوباتو د اکتشاف په خاطر او (9) حلقی د ګتریف رسوباتو د اکتشاف په خاطر برمه شوی دی .

د انګوټ ساختمان څخه د نفتو لمړنی جریان په 1959 م کال د منځنی آلب رسوباتو څخه د (1) نمبر څاه څخه په لاس راغلی دي . په 1964 – 1963 م کلنو کی د انګوټ ګاونډی ساختمان کی د ځینو متخصصینو له خوا یو تعداد نوی او جدید ساختمانونه هم تثبیت شول .

د انګوټ سیمی د نفتی څاه ګانو له جملی څخه فقط دوه څاه ګانی (1 او 2) د آلب طبقه (K^{al}) د ګټی اخیستنی لاندی نیولی چی د هغوی استخراج غیر فنی دي .

په 1969 م کال روسی جیولوژیست د اربات (Arbat) په نوم د انګوټ د ګتریف (K_1^h) معدن اکتشاف پروژه ترتیب کړه . د دغی پروژی مطابق 5 نوری څاه ګانی (10، 11 ، 12 ،13 ، 14) د انګوټ په سیمه کی وکیندل شوی ، د هغوی له جملی څخه څلور

ketabton.com - The Digital Library

حلقی د ګتریف معدن د اکتشاف په منظـور او یوه حلقه څاه (11) نمبر د نفت او ګاز د تفحص لپاره د ذکر شوی ساختمان په شمال غرب کی د جوارسیک رسوباتو د پراختیا په منظور وکیندل شوي .

په کال 1970 م کی د جیولوژیکی نقشه برداری ، تفحصاتی – اکتشافی او ساختمانی برمه کاریو پر بنسټ د انګوټ معدن د زیرمی محاسبه د هماغه کال د جولایی په میاشت کی صورت ونیولو اود هغه د استخراج د 100 زره ټنو څخه اضافه وړاندوینه کیږی . [4]

10.1- قیـــــر Bitumen

قیر د اومه نفتو خورا درنه برخه ده . خالص قیر تور یا تیز قهوه ای رنګ لری او په عادی حالت کی جامد یا نیمه جامد وی چی د تقطیر د خورا وروستی ستون څخه په لاس راځی . د تودوخی په اغیز په تدریج سره نرمیږی او په کاربن دای سولفید او کاربن تتراکلوراید کی حل کیږی .

نفتی بیتومونه یا قیر د غوړیو ، قطرانونو ، اسفالتینونو ، کاربن کاربایدونو او نفتی تیزابونو دمغلق مخلوط څخه عبارت دی . داسفالتین د میزان لوړوالی د قیر د سختی سبب ګرځی . او برعکس غوړ مواد دهغه نرمی سبب ګرځی . دغه ماده د نفتو د تصفیی دپاتی شونو ، دانشقاق د پاتی شونواوهمدارنګه د غوړیو د پاتی شونو څخه لاسته راځی .

په امریکی کی د قیر او اسفالټ (Asphalt) کلیمي یوه معنی لری ، په داسی حال کی چی په اروپا کی د اسفالټ کلیمه پوډری شکل معدنی موادو سره دقیر د مخلوط په نوم په کار وړل کیږی .

بیتومونه د ګودرون د اکسیدشن له مخې د 300°C – 200 په تودوخی سره لاسته راځی . نفتی بیتومونه په پراخه کچه د سړک په جوړښت ، دپلونو د عایق جوړښت هایدروتخنیک ، د بریښنا صنایعو پوښښ ، پلاستیکی تکوتولید او نورو ځایونو کی ورڅخه ګټه اخیستل کیږی .

په راتول ډول سره د بیتوم بنسټیز اجزاء عبارت دی له :

ketabton.com - The Digital Library

1.10.1- غوړي

دهایدروکاربن د پیچلی جوړښت د مخلوط څخه عبارت دی . د غوړیو دمالیکول په ترکیب کی اروماتیکی ، نفتینی کړي او پارافینی زنځیرونه شتون لری . د غوړیو په مالیکول کی د کاربن د اتومونو تعداد د (26 – 25) څخه زیات دی . د بیټوم د غوړیو دټولو اجزاوو $1/3$ برخه د هایدروجن له نظره شتمنه ده.

د غوړیو مالیکولی وزن 800 – 300 دی اوکثافت یی 1gr/cm3 دی. غوړي په پارافینی هایدروکاربنونو لکه هګزان ، هپتان او اکتان کی په نورمال ډول سره حل کیږی .

2.10.1- قطرانونه

د غوړیو دمالیکول څخه په توپیر سره د اجنبی اتومونو لکه O_2 ، S و N_2 او داسی نورو درلودونکی دی . په قطرانونو کی د هایدروجن محتوی د غوړیو څخه کمه ده . د قطرانونو مالیکولی وزن د 2500 څخه کم او کثافت یی $1_{gr/cm^3}$ دی . د قطرانونو په مالیکول کی اروماتیکی او نفتینی متراکمی کړي شتون لری چی اجنبی اتومونه هغوی سره آړیکه نیسی .

3.10.1- اسفالتینونه

اسفالتین نصواری یا تور پوډر دی . مالیکولی وزن یی د قطرانونو څخه زیات دی اوپه هغوی کی د هایدروجن محتوای د قطرانونو څخه کمه ده . په ترکیب کی یی Pb ، Fe ، Ni ، V اوداسی نور شامل دی .

اسفالتین په نفتی محصولاتو کی په ښه توګه سره کلوییدی محلولونه تشکیلوی . اسفالتین په بنزول ، کلوروفارم ، کاربن ډای سلفاید او تتراکلورو میتان کی په اسانی سره حل کیږی .

ketabton.com - The Digital Library

د اسفالتین د مالیکول په ترکیب نفتینی او آروماتیکی متراکمی کړي چی د لنډو جانبی زنځیرونو درلودونکی دی شامل دی . اسفالتین په نورمال پارافینی هایدروکاربنونو او سپک بنزین کی نه حل کیږی . د همدغه وجی له نظره د قطرانونو او غوړیو څخه د اسفالتین د جداکولو لپاره ګټه اخیستل کیږی .

اسفالتینونه قطبی مالیکولونه دی او د قطرانونو قطبی مالیکولونه په خپل چاپیریال جذبوی . په ټوله کی دغه ذرات د روغنیاتو په چاپیریال کی ځای نیسی . که په بیټوم کی د قطرانونو اندازه کمه وی ، په دغه صورت کی د اسفالتین مالیکولونه په ښه توګه نه شی پوښ کولای . په همدی ترتیب که چیری د بیټوم اندازه د تاکلو سلونو څخه اضافه وی بیا هم د اسفالتین د دوو ذرو ترمنځ فاصله زیاتیږی چی په نتیجه کی د قیر د ښسلیدلو خواص خرابیږی . علاوه پر دی که چیری د قطران او اسفالتین اندازه د ټاکلی سلنی څخه تغیر وکړی ، طبعی ده چی د بیټوم کیفیت ټیټوی . مثال په طور که چیری په روغنیاتو کی د آروماتیک محتوی د ټاکلی نورم څخه زیاته شی د وخت په تیریدو سره د قطرانونو مالیکولونه په خپل ځان کی حلوی او قیر کیفیت ته تغیر ورکوی .

څرنګه چی مخکی یادونه وشوه چی د قیرونو خواص د هغوی نفتی سرچینی پوری اړه لری کوم چی استخراج کیږی.

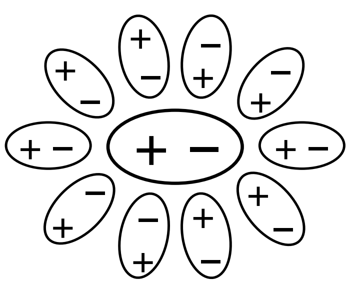

شکل (3.1) د قطرانونو، غوړیو او اسفالتین تغیرات ښئی .

4.10.1- کاربن کاربايد

کاربن کاربايد تقریباً 95% کاربن لری . اود هغو مرکباتو څخه عبارت دی چی د ډیر لوړ مالیکولی وزن لرونکی دی . کاربن کاربایدونه په خپل ترکیب کی نفت اود

ketabton.com - The Digital Library

نفتو د اولی تصفیی پاتی شونی نه لری بلکه په نفتی بلندالحرارت عملیاتو کی(لکه کتلستی انشقاق) په لاس راځی . کاربن په CS_2 کی نه حل کیږی ، ولی کاربن کاربایدونه په هیڅ محلل کی د حل وړنه دی .

5.10.1- اسفالتینی تیزابونه (پولی نفتینی تیزابونه)

دغه تیزابونه د قطرانونوسره ورته والی لري . اود تیزابی خاصیت لرونکی دی . او کثافت یی د 1gr/cm3څخه زیاتر دی . په الکولو او کلوروفارم کی حل کیږی . همدارنګه په کمه اندازه په بنزینو کی هم حلیږی .

قیر د صنعت په بیلابیلو چارو لکه د سړک رغونی قیر، هایدروتخنیک ، د پایپ لاینونو د پوښ کولو ، ساختمانی قیرونو او داسی نورو لپاره استعمالیږی . د یادولو وړده چی دهغه 75% د سړک رغونی قیرونه تشکیلوی .

11.1- د سړک رغوني د قیرونو ځانګړني

د سړک رغونی د قیرونو د خواصو څخه یی یوهم د کوچنیو تیږو د نښلیدو څخه عبارت دی . دوهمه موخه چی د سړک رغونی قیرونه یی باید ولری په لاندی توګه توضیح کیږی .

منرالی ذرات (کوچنی تیږی) د میخانیکی صدماتو په اغیز اوهمدارنګه د باران د اتموسفیری رطوبت اوداسی نور لاملونو په نتیجه کی حرکت کوی اوخپل ځای ته تغیر ورکوی ددی لپاره چی ددغه فکتورونو اغیز د منرال په ذراتو کم شی د قیر څخه کار اخلي .

قیر په ستونزمنو شرایطو کی لکه د تودوخی درجی او سړښت د زیاتیدو په وړاندی باید پیاوړتیا ولری او باید ترانسپورتی پایداری ولری . سربیره پردی باید لاندی مطالبو ته ځواب ووایی :

1. مقاوم الحرارت وی . ویلی شوی قیر د اوړی په ګرمی کی باید د یوه ځای څخه بل ځای ته د عراده جاتو په واسطه ونه لیږدول شی .

ketabton.com - The Digital Library

2. د سرېښت په وړانـدی ماتـيدونکی نه وی ، تـرڅو په هغوي کی درزونه مینځته رانه شی ، او په هغوی کی اوبه نفوذ ونه کړی . همدارنګـه آړینـه ده تـرڅـو د قیـرونو څخه د ګټی اخیستنـی پر مهـال د سیمـی اقـلیمی او جـویـی شرایـط په نـظـر کی ونـیـول شی .
3. د راټولیدو په وړانـدی چی دعـراده جاتـوپه واسطه مینځته راځی ، مقاوم وي .
4. د هغـه د نښلیدو قابـلیت ښه وی چی د هغـه دغه خاصیت خـورا مهم ګڼـل کـیږی .
5. دهـغـه د کـار مـوده زیـاتـه وی او خپـل لمـړنی خـواص تـر ډیـره وختـه وساتي .

د سـړک رغونی د قیـرونـو ځانګړتیـاوی زیـاتـره د هغـوی د بیلابیلو مـارکـونـو سره اړیکـه لـری . ځکـه چی د سـړک رغـونی د قیـرونـو بیـلابیل مـارکـونـه د مختلفو اقـلیمی شرایطـو پـه نـظـر تولیـدیږی. دیـادولـو وړده چی د سـړک رغونی قیـرونه اکثـره د لـمـر دوړانګـو پـه واسطه اکسدیشن کیږی چی په نتیجه کی دهغـه غـوړی پـه قـطـرانـونـو ، اسفـالـتـینـونو او کـاربـن کـاربایدونو تـبدیلـیږی . دغـه مـسله هم د سـړک رغـونی د قیـرونـو د ماتـیـدو سبـب ګـرځـي .

12.1- د قیـرونو د تکنالـوژیکی لاسته راوړلـو لاري

پـه اوسنی وخـت کی د قیـرونو د لاسـتـه راوړلـو څلـور طـریـقـی مـروجی دی .

1. اکسیدشنی قیـرونه چی د نـفـتی پاتی شونـود اکسیـدشـن په اغیـز لاسـتـه راځی .
2. خلا ئی قیـرونه چی د مـازوتـو څخه غـوړی جداکـوی اوبـاقیمانـده مـواد یی د قیـر پـه تـوګـه پـه صنعت کی کـارول کـیږی .
3. هغـه قیـرونه چی د ګـودرون د اسفـالـتیزیـشن څخه په لاس راځی .
4. هغـه قیـرونه چی د مختـلـفو موخـو لـپاره د قیـرونو د نـورو قسمـونـو د مخلـوط کـولو څخـه پـه لاس راځـی.

قـیـرجـوړونـه معـمـولاً پـه ځانګړو آلاتو کی چی د کوب پـه نوم یادیږی صـورت نیسی . کـوبونه پـه وقـفـوی او غـیروقـفـوی توګـه کـار کـوی .

ketabton.com - The Digital Library

په وقفوی صورت کی په دستګاه کی یوعدد کوب او په غیروقفوی صورت کی (8 – 7) کوبونه ایښودل کیږی . په دواړو حالتونو کی دهغوی تولیدی ظرفیت کم وی او قیر په یو کوب کی په 40 ساعتونو کی لاسته راځی .

د کوبونو د کارطرز په لاندی توګه دی :

کوب ته اومه ماده یعنی نفتی پاتی شونی داخلیږی اوتر 300°C پوری تودوخه ورکول کیږی . په غیروقفوی صورت کی (8 – 7) پوری کوبونو ته په مسلسل ډول سره د نلونو په واسطه یود بل سره ارتباط ورکوي . قیر د لمړني کوب څخه تر اخر پوری جریان پیداکوی ، چی د اخری کوب څخه قیر په لاس راځی . دهوا مقدار داکسیدیشن لپاره د لاسته راغلی قیر خاصیت پوری آړه لری . چی د اکسدیشن عملیه اګزوترمیک وی اودعملیی تودوخه داکسدیشن عملیی په واسطه جبران کیږی .

ketabton.com - The Digital Library

13.1- - په اکسیدیشني طریقې دبیټوم دتولید تکنالوژیکي شیما

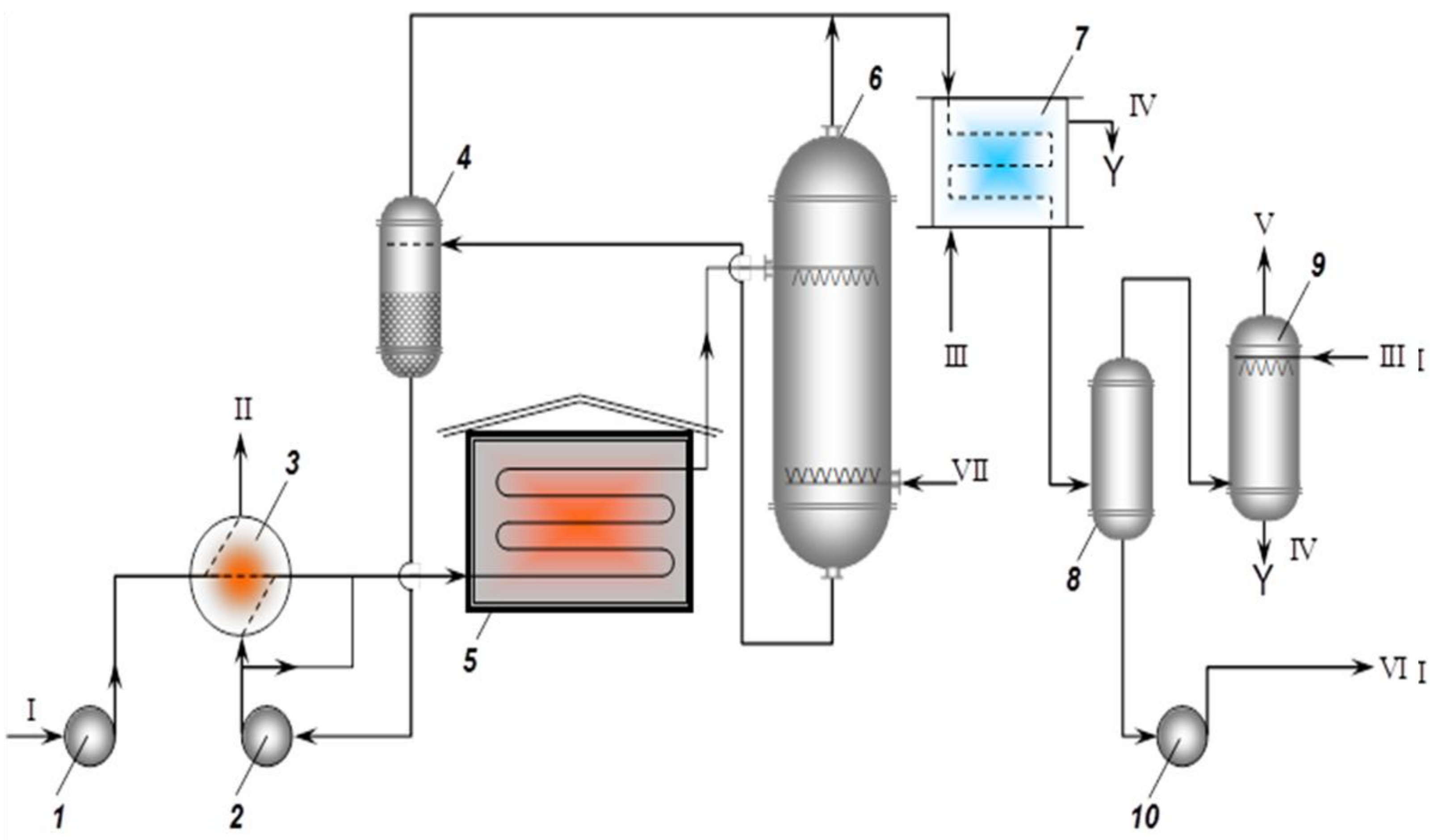

شکل (4.1)

1, 2, 10 پمپونه ، 3 د تودوخې تعویض کوونکی، 4 ,8 سپراتورونه، 5 داش، 6 د اکسیدیشن برج ، 7 یخچال،9 دمینځلو برج،I د اومه موادو پیل (ګدرون) ، II تولید شوي بیټوم، III اوبه، IV (اوبه) ، V اتموسفیر ته ګازونه ، IV تورسولیار، VII د اکسیدیشن برج ته د هوا داخلیدل

ketabton.com - The Digital Library

اکسدیشنی طریقی سره د بیتوم دتولید د تکنالوژیکي شیما تشریح

ګدرون د خلایی تصفیی په واسطه د تودوخی په ټاکلی درجه د (1) پمپ په واسطه د (3) د تودوخی د تعویض کوونکی د تیریدو وروسته تر 180 – 200 °C پوری ګرمیږی او (5) نل لرونکی داش ته داخلیږی .

په داش کی تر 260°C پوری ګرمیږی اود (6) برج پورتنی برخی ته داخلیږی . هلته د لاندینی برخی څخه هوا ورکول کیږی اواکسیدیشن عملیه صورت نیسی . د قیر لپاره د اکسدیشن موده تقریباً دری ساعته (3hr) په نظرکی نیول کیږی.

وروسته قیر داکسدیشنی برج دلاندینی برخی څخه د(4) سپراتور ته داخل هلته د ګازی فاز پورتنی طرف ته اومایع فاز د(2) پمپ په واسطه د(3) دتودوخی تعویض کوونکی دعبور څخه وروسته دمحصول یعنی بیتوم په توګه د ګټی اخیستنی لاندی نیول کیږی .

داکسیدشن دعملیی ګازات او بخارات د(6) اکسیدیشنی برج دپورتنی برخی او(4) سپراتور څخه اخیستل کیږی او(7) کاندنساتور ته داخلیږی . په کاندنساتور کی یخ کیدل داوبو په واسطه صورت نیسی او وروسته محصولات (8) سپراتورته داخل او هلته بخارات اوګازات د مینځلوبرج ته داخلیږی او ګازات د لګښت څخه بغیر اتموسفیرته داخلیږی .

د سپراتور د لاندینی برخی څخه تورسولیار اخیستل کیږی ، چی دهغه څخه د محروق په توګه په داشونو کی ګټه اخیستل کیږی .

14.1- د قیر طبقه بندی

1. جامد او نیمه جامد قیرونه :

دغه قیرونه مستقیماً د نفتی پاتی شونود اختلاط څخه په لاس راځی .

2. مایع قیر:

مایع قیر د قیر مخلوط یا یو مناسب محلل دی. څرنګه چی د دغه ډول قیرونو لزجیت د انحلال په نتیجه کی کمښت پیدا کو ی ، دهغه څخه دګټی اخیستنی امکان

ketabton.com - The Digital Library

دګرمولوځخه بغیر ممکن دی (په سړک رغونه کی) . د محلل د ګتی اخستینی د ډول په نظرمایع قیر په دریو برخو تقسیم کیږی .

a. ژراخیستونکی قیر(Rapid Curing):

په دغه ډول قیرونو کی محلل دسپک ډول څخه دی او دګتی اخیستنی پرمهال په سرعت سره تجزیه کیږی او د قیر یوه کړی (لایه) باقی پاتی کیږی .

b. نیم اخیستونکی قیر(Medium Curing):

په دغه حالت کی د نفت محلل سپین یا ریاکتیف دی چی تجزیه یي چندان تیزه نه ده ځکه چي قیرډیرلخته کیږی .

c. وروسته اخیستونکی قیر(Slow Curing):

په دغه ډول قیرونو کی د وروسته تبخیر محللونو لکه ګازوئیل(ډیزل) څخه ګټه اخیستل کیږی .[23]

15.1- ایملشنی قیرونه

ایملشنی قیر د قیر، اوبواوایملشن کوونکی مادی د مخلوط څخه عبارت دی . په دغه مخلوط کی قیر دکوچنیو ذراتو په شکل په اوبو کی معلق وی چی نتیجه کی پایداره امیلشن لاسته راځی . امیلشن کوونکی ماده دالکتریکی قواوو په مینځته راتګ سره د قیرد ذراتو په چاپیریال کی هغوی یو د بل سره د نښلیدو مانع ګرځي . امیلشن قهوه ای رنګه مایع قیردی چي د تودوخی دګټی اخیستنی څخه بغیرپه کار وړل کیږی .

د امیلشن ماتیدل داوبود تبخیرپه واسطه یا د الکتریکی قواوو دخنثی کیدو په نتیجه کی منځته راځی د ایملشن د لمنځه تللو سره په قیرکی نازکه حلقه په همغه سطح باقی پاتي کیږی.

ایملشنونه د مساحت د ډولونو له نظره او د الکتریکی قوو د مینځته راتګ سره دامیلشن کوونکی مادی ډول توپیر کوی . چی کیدای شی د امینی مالګو ، غوړ تیزابی صابونونو او د ختی رس (الموسلیکات nSiO2mAl2O3xH2O) څخه ګټه واخیستل شی .

ketabton.com - The Digital Library

د امیلشن د جوړولو لپاره قیرگرموی اوپه اوبو کی پاشل کیږی ترڅود قیردانی یو د بل سره ونه نښلی او هغه ته پورته اضافه گی ورعلاوه کیږی .

امیلشن په سړک رغونه کی خورا زیات استعمالیږی . په دی طریقی سره چی د تیږو دانی امیلشن ته اچول کیږی او هغه ښه مخلوط کوی او د لگښت ځای ته یي رسوي او د سړک پرمخ یي اچوي .

په امیلشن کی موجوده اوبه دهوا سره دمجاورت په اثرمتصاعد کیږی او د قیر کوچنی ذرات د دانو په شا اوخوا کښینی اوهغوی یود بل سره نښلوی .

د امیلشن څخه په هغو ځایونو کی چي ونه غوښتل شی چي قیر گرم کړی استفاده کیږی . د قیرد امیلشن څخه په هغه ځایونو او محلولونو کی چه رطوبت یی زیات وی گټه اخیستل کیږی.

16.1- د قیر د امیلشن ماتیدل

د قیر دامیلشن داوبوتبخیراود تیږو په دانو باندی د قیرکیناستلو ته د امیلشن ماتیدل وایی . دامیلشن د ماتیدلو د وخت موده د لگښت څخه وروسته دهغه د با آهمیته مطالبو څخه شمیرل کیږی .

د امیلشن دماتیدو وخت دقیرډول ، د ډبریني مصالح جنس ، دلگښت د چاپیریال تودوخی او د لگښت د محل درطوبت درجي پوری اړه لری لکه که چیری لگښتی مصالح د ماتیدو زیات خاصیت ولری اویا که چیری د لگښت محیط گرم وی او په سلو کی دهوا نم زیات نه وی د ایملشن اوبه ژر تبخیر کیږی اوپه نتیجه کی ایملشن ژر ماتیږي .

17.1- د امیلشنی قیرونو څخه د گټی اخیستنی ځایونه

امیلشن مختلف ډولونه لری . لکه اسیدی امیلشن ، القلی امیلشن ، پایدار یا په ځنډ ماتیدونکی امیلشن اوناپایدار یا ژر ماتیدونکی امیلشن چي هریو یی د استعمال دځایونو په نظرتاکل کیږی . معمولاً تیزو کارونو او فوری اسفالتونو اویا دسړکونو د لکه نیولو لپاره دامیلشن قیرڅخه گټه اخیستل کیږی .

ketabton.com - The Digital Library

18.1- د قیرڅخه د ګټې اخیستنې ځایونه

جامد قیرونه د اوبو د نفوذ څخه د مخنیوی په وجه او همدارنګه د حرارتي عایقونو په نم ، داوبو نلونو د جوړولو ، لاستیک ، رنګ ، کیبل اوداسې نورو کې په کاروړل کیږی . مایع قیر څخه په سړک رغونه کی ګټه اخیستل کیږی چي ډولونه او اقسام یې مخکې توزیح شول .

د قیرونو امیلشنونه دساختمانی مصالح د تهیي ، د ساختمانونو د پوښښ ، د خاورې د تثبیت او همدارنګه د سړک په رغونه کی هم استعمالیږی . قیرد ګټې اخیستنې زیات موارد لرې .

19.1- د قیرڅخه د ګټې اخیستنې موارد

کرهنه :

1. د نم ضد بندیدنه ، د اوبو تیریدل
2. د عفونی ضد جوړیدل
3. ساتونکی بیلیدونکي پوښ
4. د کرهنیز حرارتی عایق پوښوونکو موادو تولید (مَلچ)
5. نري پاڼي یا بیلیدونکی جدار(مَلچ)
6. د بذری تخمونو د انبارونو فرش
7. د ټانکرونو او اوبیزو کانالونو ملمع کاری
8. د کانکریټی ودانیو ساتنه
9. د ونو(نیالګیو) رنګول
10. د اوبو او نم د ضایعاتو مخه نیوونکي
11. د اوبو او باد څخه د جسمونو ساتل
12. د تړلی فضاء د اقلیمی تغیراتو د منځته راوړلو لپاره پوښښ

ketabton.com - The Digital Library

ودانـــي :

13. سطـحی
14. د نـم ضد بـنديدنه، د اوبـو تـيـريـدل
15. د اطـاق د فـرش تـرکـيب او دهغـه پـوښـښ
16. په فـابـريکـو کـی پـه بـنديدنـه کی
17. په ځـانګړو ځـايـونو کی د زيـنی پټـی
18. د بـام مـخ

شکـل (5.1) د بام په سر د قير څخه د ګټی اخيستنی يو انځور

19. د فـرش لـپاره قيری پـانـي
20. د قطعـو جـوړيـدو، يو حلـقه ای کـلـک او ټيـنـګ پوښوښـونه ، او لـمړنـي مـواد
21. د شيشولـرونکو چوکـاټـونـو د سـوريـو تـړل اود لـرګـيو چـاودونـه
22. د سـمنـتـی جـوړښـتـونو د اوبـو ضـد تـرکـيبـات جـوړيـدل
23. د بـوټـونـو تـلي او اصطـکـاک لـرونـکـی فـرشـونـه
24. حرارتـی عايق جـوړيـدنـه

25. د تېنګو نلونو په منځ کې د ډکوونکو موادو ترکیب
26. د بام د مخ د برخو او قطعو ترکیب چې د قیچې د پوښ شکل ولري
27. د بام سر مایع پوښښ
28. پلاستیکي سمنټو ترکیب
29. قیچي پوښه قطعو
30. دیوالونه، پوښونه او چتونه
31. د غړونو حایق
32. د ودانیو ښکلا او آرایش
33. د خښتو ځانګړي ډول
34. په ځانګړو ځایونو کې د خښتې د یوه طرف ځانګړي پوښښ
35. د ځانګړو موانعو د جوړولو لپاره ځانګړي قطعات
36. د نم ضد پوښښونو ترکیب
37. د تختو حایق جوړونه په فابریکو ، قطعاتو اونورو کې
38. د تینګو نلونو ترمینځ د ډکوونکو موادو ترکیب
39. د معماري پوښښونه
40. د پلاستر تختې
41. مــوم
42. د اواز حایق
43. د ګچ کاری په ترکیباتو کې
44.دیوالي تختې
45.ځانګړي ثیقلونه
46. هغه لرګي چې په کورونو کې استعمالیږي دهغوی د پوښښ لپاره
47.د لرګي خوړونکو حشراتو د تیریدو د مخنیوی څخه د تیرانو د غوړولو لپاره
48.د حایق کوونکو رنګونو جوړښت
49.په نل ځغلونه کې د ګتې اخیستنې موارد
50. د سپکو سایبانونو نازک پوښښ

ketabton.com - The Digital Library

هایـدرولـیک او د سـولـیدلـوڅـخه مخنـیـوي :

51. د اوبـیـزو کـانـالـونـو تـړل
52. د اوبـو په بـنـدونـو کی
53. د اوبـو د لـیـږد خطـونو ساتـل
54. د بـندونـو د پـوښـښ او ساتلـو لپاره
55. پـه کـانـکـریـتی نهـرونو کی د اوبو د ضـایعاتو څخه د مخنیوی لپاره د قشر په حیث
56. د فاضله اوبو په کانالونو کی د زهکشی څخه د مخنیوی لپاره
57. د اوبو د بندونو د خاورینو تپو دمخ قشر په ترکیب کی
58. د اوبو د تیریدو ضد لرګین دیوالونو پالش
59. د کښتیو په ساحلونو کی د لرګی پلونو پالش
60. د ساحل د ځای د فرش په ترکیب کی
61. د کښتیو د ساحل د فرش د ځانګړو حلقو په جوړښت کی
62. د لامبووهلو د جامو لپاره
63. د اوبو د ذیرمو د ارتباط د خطونو پوښښ
64. د خښتو ترمنځ مصالح او داوبو ضد ساختمانونود تیږو لپاره
65. د غږیزو ځپو په واسطه د خرابیدو څخه د مخنیوی لپاره
66. داکسدیشن په حوضونو اود فاضله اوبو په لمنځه وړلو کی
67. د لامبلو په حوضونو کی
68. د چټلیو(کثافاتو) د جمع کولو په حوضونو کی69
69. د اوبوپه هغه زیرمو کی چی د ځمکی لاندی وی

ketabton.com - The Digital Library

شکل (6.1) د اوبو د زیرمو لپاره اړتیاوی چی د ځمکی لاندی وي د قیر د استعمال یو انځور

صنایع :

70. د بیتومینی ترکیب سره د المونیم د میده ګیو تولید
71. تور لیمڅي
72. د نلونو او سوریو په عایق جوړونه کی
73. د سطحو په عایق کولو کی
74. د رنګ په ترکیب کی
75. د نورو بیلابیلو مواردو لپاره بیتومینی ورقی
76. د پیپونو انحنایی محل
77. د بامونو پوښښ
78. د لیږدونی په وسایطو کی
79. د بهر څخه د موټر داخل محیط جداکولو لپاره (د دروازو ربړ)
80. د بریک د لیدرو په ترکیب کی
81. د کلچ سیستم
82. د پښو د حرکاتو او همدارنګه د موټر د تګ پروخت په موټر کی د فرش د سطح د بی اوازه کولو لپاره
83. داصطکاک عناصر
84. عایق جوړونه

ketabton.com - The Digital Library

85. د برقي تختونو بيلابيلو برخو لپاره
86. خټه نيونکي
87. د موټر د چوکی دپاسه لاس نيونکی
88. د موټر په بدنه د ټايرونو په اطراف کی د اوبو ضد پوښونه
89. بريښنا
90. ارميچر(جوشن) او پيچونو کی
91. د بطری د نصبولو په ځای کی
92. د ټولو بريښنايی سيستمونو په عايق جوړونه کی
93. د اتصال د ټکو د جوړښت په ترکيباتو کی(جنکشن باکس)
94. په پلکونو او ساکټونو کی يودبل سره نښتی عايقونه

شکل (7.1) په پلکونو او ساکټونو کی يودبل سره نښتی عايقونو کی د قير د استعمال يو انځور

95. د موادو ترکيبات
96. تور گريس
97. چرم ډوله ترکيبات
98. ربړ ډوله مواد چی يودبل سره په اسانی نښلی او عايق جوړوی
99. د ځانگړو تابوتونو جوړول
100. مومياي کول
101. قلم وهل

ketabton.com - The Digital Library

102. اتصال کوونکی ، توسعه ورکوونکی
103. منفجره مواد
104. د حریق ضد موادو ترکیبات
105. واشلونه
106. د عاجلو چسپونو جوړښت
107. ګریسونه
108. پوښښ ، پُم (د نل د چوری ګانو په ټینګ ترلوکی)
109. پلاستیکی سمنټ
110. په ځینو موادو کی د لاستیکی خاصیت د زیاتولو په خاطر د علاوه ګی په حیث
111. ساتونکی ، حفاظت کوونکی
112. د پرنټر(Printer) رنګ
113. د کوهی ایستلو د برمو د مایع په ترکیب کی
114. بوشکه جوړونه کی
115. د شیمه لرونکو موادو په توګه
116. زرهی پارچی یا محصولات
117. کرباس
118. د کښتیو د فرش ځانګړی کرباسونه
119. د ځانګړو لیمځیو په تولید کی
120. د کښتیو د سر فرشونو نور ډولونه
121. پوپنک ضد
122. د وسایلو د نم ضد بندونو ورقی
123. د پلاستیکی زانوخمونو او پلاستیکی نلونو د ساختمان په ترکیب
124. د اطاقونو د فرشونو د تختی په ترکیب

ketabton.com - The Digital Library

شکل (8.1) د اطاقونو د فرشونو د تختی په ترکیب د قیر د استعمال یو انځور

125. د مصنوعی چرمونو په ترکیب
126. د رنګ په ترکیب
127. ځانګړی ورنسونه
128. د تیزابو ضد پوښونه
129. ژر وچیدونکی رنګونه
130. د سولیدو ، ضربو او تخریب ضد مواد
131. اکسدیشن ضد محلولونو په ترکیب (انتی اکسیدنټ)
132. د میناتوری لپاره د موادو ترکیب
133. د بیلابیلو ملابندونو جوړښت
134. د منفلقه موادو د فیوز د فتیلی (ثانیه سوز) د یوی برخی لپاره
135. د تابوت صندوقونه (چی عیسویان یی د جسد سره یوځای دفن کوی)
136. د بیلابیلو قالبونو شکل کی
137. ګلدانونه

ketabton.com - The Digital Library

138. اصطکاک لرونکی خطونه

139. سوزیدنه

140. ګاسکیټونه

141. د ګرامافون فیتې

142. ربړونه

143. د کار د میزونو پوښونه

سړک رغونه :

144. د جادو ، پیاده رونو او سړکونو قیر

شکل (9.1) د جادو ، پیاده رونو او سړکونو کې د قیر د استعمال یو انځور

145. د هوایي ډګرونو د پرواز خطونه (Run Way)

146. د پلونو په فرش

147. د لارو بندونه

148. د ریل ګاډو د پټلۍ په ترکیب کې

ketabton.com - The Digital Library

149. د ګراجونو ، پیاده رونو ، ګداموونو فرش
150. د جادی د غاړو لختی ، د جادی د غاړی د کانالونو عایق جوړونه

شکل (10.1) په سړک رغونه کی د قیر د استعمال یو انځور

151. د وسایطو د ودریدو د ځای(پارکینګ) جوړول د کانکریټونو عایق جوړونه
152. د خاوری سره د قیر د ترکیب د لارو او کوڅو جوړول

د اوسپنی د لاری خط (ریل پټلی) :

153. د اوسپنی د خطونو په فرش کی ارتجاعی کم خاصیت ورکول
154. د اوسپنی د لاری په ځانګړو ساحو کی مالشی مواد
155. د ریل په پلاتفارمونو کی ګټی اخیستنی زیات موارد
156. ریل ته د نږدی لارو فرش (د مسافرو د ناارامی څخه د مخنیوی لپاره)

بدنی روزنی ، ننداری او د فلم جوړونی په صنعت کی :

157. د نڅا د ځای تختی او جمناستیکی ننداری

ketabton.com - The Digital Library

158. د واليبال ، باسکټبال ، ټينس ، پينگپانگ، غيرى نيولوکوچنيو ميدانونو فرشونه او رزمی ورزشونه
159. د ځغاستی د مسابقاتو لاری
160. د سکيټ لپاره د يخ وهلو ميدانونو لاندی فرش

شکل (11.1) د واليبال ، باسکټبال ، ټينس ، پينگپانگ، غيرى نيولوکوچنيو ميدانونو فرشونو او رزمی ورزشونو په ميدانونو کی د قير د استعمال يو انځور

20.1- د قيرونو ځانګړنی

د قيرونو لپاره اړينې ځانګړنی دنفوذ درجی ، نرمی ټکی ، د اور اخيستنی (اشتعال) د تودوخی درجی ، لزجيت ، کثافت ، په مختلفو محللونوکی انحلاليت ، دکشش قابيليت ، ترک ټکی ، څڅيدو ټکی اوداسی نورو څخه عبارت دی . چه هريو يی په لاندی توګه توضيح شوی دی .

ketabton.com - The Digital Library

21.1- د قـیرونو د نـفوذ درجـه

د قیرونـو دنـفوذ درجه د هغوی دنـرمی اوسختـی معرف دی او دقیـرد طبقـه بندی لـپاره هـم په کـاروړل کـیږی . د نـفوذ د درجی انـدازه ګیری داسی ده چه یـو استندرد سوزن (معیـاری ستـنه) یا مخـروط د یو ځـانګړی وزن په اغیـز تقریبـاً (100gr) (د ملـی متـر په کـچه) د (5sec) په یـو ټاکـلی وخـت کی په تـودوخـه کی په نـفتی جامـد اونـیمه جامـد تـولیداتو (قیـرونه ، ګـریسونه

، مـومـونه او داسی نور) کی د اندازه ګیري لانـدی نیول کـیږی. دنـفوذ درجـه دسـړک رغـوني قیـرونـو لـپاره پـه کـاروړل کیږی .

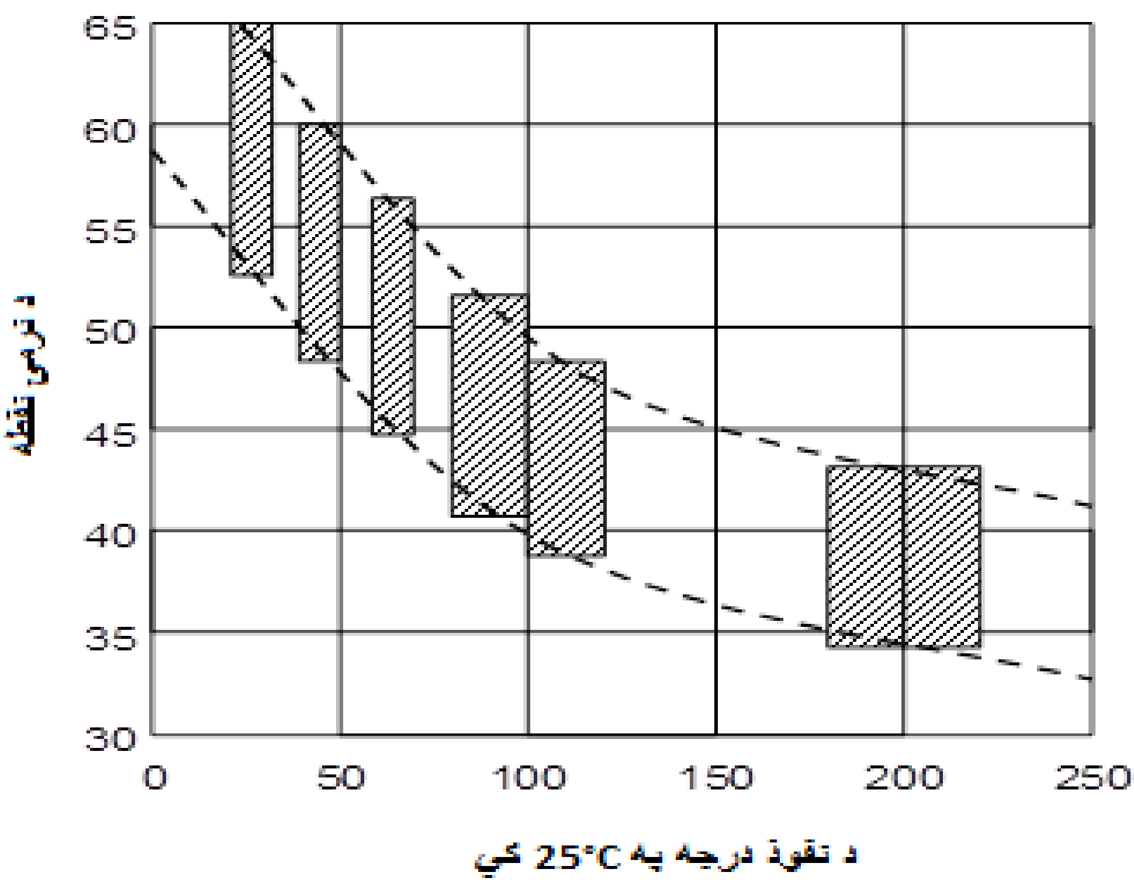

شکل(1.1) د قیرونـو د نـفوذ درجی او نـرمـی ټـکـی تـرمنـځ د اړیکـی ګراف

ketabton.com - The Digital Library

22.1- د قیـرد نرمی ټکـي

د قیـر دنـرمیـدو تـودوخـه څـرګندوی او دنـفـوذ د درجې سره اړیکـه لـری . دقیـرد نـرمیدو د ټکـي دټاکـلو لپاره د سـاچمی Ball – Ring او حلـقی د روش څـخـه کـاراخیـستـل کـیږی . داسـي چـی یـو سـتنـدرد حلـقی ته دیـوی صفحی پـرمـخ قـراروركـوی او د ګرم قیـرڅخـه یـی ډکـوی اووروسـتـه ددی چي قیـرسخـت شی ، قیـر پـرمـخ یـوه بـلـه ستندرد فـولادی حلـقه اچـوی . وروستـه دغـه مجـموعـه داوبـو ظـرف تـه داخـلوی او داوبـو تـودوخـه پـه ټاكـلی سرعت زیـاتـوالـی پیدا کـوی . قیـرپـه تـدریـج سره نـرمیږی . کـلـه چی د قیـر د مخ څخه حلـقه تیـره شی او ولـویږی ، تـودوخـه بایـد ولیکـل شـی . چی هـمدغـه دقیـر دنـرمیـدو د تـودوخـی درجـه ده .
[4]

23.1- د قیـر د اور اخیستنی د تـودوخـی درجـه

د قیـر داشتـعال درجـه د تـودوخـی هغـه درجـه ده چی د قیـربخـارات د لمبی سره د اړیکـی په نتیجه کی اور واخلی . د اور ا خیستنی د تودوخی درجي د ټـاکـلو لـپاره دوه طـریقـی شـتون لـری . پـه خلاصـو اوسرپـټو ظـروفـو کـی . همغـه قیـر د ازمـویـنی لـپاره په ځانګړی ظـرف کـی چي مخکـی پـاک شـوی وی او پـه هغـه کـی هیـڅ ډول د مخکـینیو آزمـویـنو قیـر یا محلل موجود نه وی ، اچـول کیږی او په ورو ډول تـودوخـه ورکـول کـیـږی داسی چی د نمـونی د تـودوخـی درجـه په هـره دقیقـه کی د 16سانـتی ګـرید درجـوپه حـدودو کی لـوړه ولاړه شی اوتـر 56 سانـتی ګـرید درجو په حـدودو کی چی د اور اخیستنی د ټکـی څخـه ټیـټه ده انـتظـار باسو تر څـو قیـر مشتعل شی اوتـودوخـه لـوړه بیایـو . هغـه وخـت د تـودوخـی درجه بـایـد ترهغـی اندازی کـمه کـړو ترڅـو د قیر د تـودوخی درجه پـه هـره دقیقـه کی د 5 څخه تـر6 درجـو پـوری لـوړه ولاړه شی .

د آزمـویـنی په ټـول وخـت کی بایـد یـو حـرارت سنـج (د تـودوخـی انـدازه کـوونکـی) چی د 400 سانـتی ګـراد درجـو څـرګندونکـی وی د آزمـویـنی د ظـرف په مـرکـز کی په صحیح تـوګـه اود ظـرف د تـل څخـه د 6.4 ملـی متـر په حـدودو کـی لـوړ او عمـودی ډول په قیـر کـی ږدو، د تـودوخـی ددغـه درجـی وروستـه د دواړو تـودوخـو درجـو په لـوړوالـی سـره بایـد هغه شعلـه چی

ketabton.com - The Digital Library

مخکی موتنظیم کړی وی اود هغه قطر د 4.8 ملی متر څخه لوړ نه وي د نمونی د مخ څخه تیره کړو په داسی حال کی چی د نمونی دمخ څخه د تیرولو وخت د یوی ثانیی څخه تجاوز ونه کړی اود شعلی(لمبی) فاصله د نمونی د سطح سره د 2 ملی متر په حدودو کی وی .[4]

24.1- لزجیت

لزجیت د مایع قیراو ویلی شویو جامد تیزابونو په مورد کی تاکل کیږی . د قیر د سینماتیکی لزجیت د ټاکلو لپاره دمختلفو دستګاوو څخه ګټه اخیستل کیږی.

جـــدول(1) د لزجیت پر اساس د مایع قیرونو طبقه بندي

دریاکتیف په سل حجمی کي	دقیر په سل حجمی کي 80/100	لزجیت cut back
35-39	65-61	0/1
22-24	78-76	10/15
15-17	85-83	50/100
13/7-14/5	86/3-85/5	150/250
11/3-11/7	88/7-88/3	400/600

25.1- د قیر د څڅیدو درجه

د قیر د څڅیدو درجه د تودوخی هغه درجه ده چی په هغه کی د قیر یوه قطره په ټاکلی قطرد نل لرونکی نازک نوک څخه وڅڅیږی .

د دغه ازموینی لپاره قیرته تودوخه ورکول کیږی ترڅو روان شی دغه وخت هغه په نازک نل کی چی دهغه نوک دیوه نری قطره څڅیدونکی په څیر وی څڅیږی . دغه وخت دستګاه ته د څو ساعتونو لپاره په ازمایښتی فضاء کی قرار ورکول کیږی ، ترڅو دازموینی وړ قیر تودوخه دچاپیریال مطابق ازمایښت شی (د 20 څخه تر25 درجو پوری) هغه وخت دستګاه ته د اوبو په ظرف کی قرارورکول کیږی او ورو ورو تودوخه

ketabton.com - The Digital Library

ورکوی او د اوبو د تودوخي درجه د تودوخی د تاکونکی (حرارت سنج) په واسطه ټاکل کیږی د تودوخی هغه درجه چی د موجوده قیرڅخه یوه قطره په نل کی وڅځیږی د قیر د څځیدو د درجي په نوم یادیږی .[4]

26.1- د قیر کشش (Ductility)

دغه ازموینه دهغه قیر پرمخ چی په قالب کی شتون لری ، صورت نیسی . نمونی ته په یو ظرف کی د ټاکلی تودوخی لاندي قرار ورکوی ، او وروسته هغه فکونه چی قیر یی په مینځ کی نیولی په تدریج سره یو دبل څخه جداکیږی او قیر ویستل کیږی او کله چي بیا څیري شی ، د دوو فکو نو تر مینځ فاصله اندازه کیږی او د قیر د کشش په نوم ریپورټ ورکوي .[4]

27.1- د قیر د مارک معلومولو ازمیښت (Bitumen Penetration Test)

قیر یا Bitumenعبارت له هایډروکاربنونو څخه دی چی په طبیعی ډول په حوضونو ، جهیلونو اود ډبرو له طبیعی ذخایرو څخه په لاس راځی اوپه مصنوعی ډول د پټرولو له تصفیی څخه په لاس راځی .

د قیر په ترکیب کی لاندی اجزاوی شاملی دی .

1. Asphaltness :

دا واړه ذرات دی چی د ریزینس په نامه مادی په واسطه پوښل شوی دي .

2. Resins :

دا پرنده او غلیظه ماده ده چی قیر ته د نښتلو او ارتجاعیت خاصیت ورکوی .

3. Oil :

تیل د قیر پرنډوالی او غلظت کنترولوی .

ketabton.com - The Digital Library

د قیر مختلف ازمیښتونه اجراء کیږی ، ترڅو ځان یقینی کړو چی انتخاب شوی قیر د سړک جوړونی لپاره غوره او مناسب دی ، چی یو له دي ازمیښتونو څخه د قیر د مارک معلومولو یا ښکته تللو Peneration ازمیښت دی او په لاندی توګه یې روښانه کوو :

1.27.1- د مارک معلومولو یا ښکته تللو Peneration ازمیښت : دا ازمیښت د قیر د نرمی او سختی د معلومولو او مارک تعینولو په موخه اجراء کیږی دا ازمیښت د یوی آلی په واسطه ترسره کیږی ، چی پینټرومیټر Penetro meter نومیږی ، دا آله یوه معیاری ستن لری اویوه درجه لرونکی تخته لری چی د ستنی د ښکته تللو په وخت کی حرکت کوی اویوه ټاکلی اندازه راښیی چی ستنه په دومره اندازه په قیر کی ښکته لاړه .

هغه قیر چی د تودوخی درجه یی پوره 25°C درجی وی او تول وزن یی 100gr وی د 5 ثانیو لپاره دغه ستن په قیر کی پرینبودل کیږی .

د قیر بیلابیل مارکونه شته لکه 40/30 ، 70/60 ، 90/60 ، 100/80 چی هریو یی نظر د سیمی اقلیم او تودوخی ته غوره کیږی .

لږ قیر په یوه معیاری استوانه یی لوښی کی ، چی 15mm ژور وی ، اچول کیږی ، لوښی ته تودوخه ورکول کیږی ترڅو قیر نرم شی او دا لوښی د اوبو په یو بل او نسبتاً غټ لوښی کی اینبودل کیږی ، د کوټی تودوخه هم باید 25°C وي . د قیر نمونه د یوه ساعت لپاره په اوبو کی اینبودل کیږی ترڅو د قیر تودوخه هم 25°C شی .

له دی وروسته د قیر نمونه تر ستنی لاندی اینبودل کیږی ، یا ده دې وي چی د ښه دقت په خاطر دری نمونی برابروو .

د ستنی له خوشی کولو 5 ثانیی وروسته درجه لرونکی تخته لولو چی په څومره اندازه ستن ښکته لاړه چی همدا اندازه د قیر له مارک څخه عبارت ده . [24]

28.1- د قیر نور ازمایښتونه

د قیر د ټولو ځانګړتیاوو د ټاکلو لپاره په هغه باندی نور متعدد آزمایښتونه هم صورت نیسی . چی د هغه دجملی څخه یي یوهم د کشیدو په وړاندی دځیریدو تر حده

پوری د قیر د مقاومت میزان دی . په دغه طریقی کی هغه قیر چی آزمایښت کیږی د ماشینی فک سره وصلوی چی دغه فکونه ورو یود بل څخه جدا کیږی (په دقیقه کی د پنځه سانتی متر په حدودو کی) د دوو فکونو ترمنځ فاصله د قیرد ځیریدو تر مهاله اندازه کیږی . دستګاه داسی جوړه شوی وی چی فقط د قیر په ځیریدو سره دهغه حرکت دریږی او نور د فکونو فاصلی ته نه اضافه کیږی . اویا د قیر د غلظت د درجی آزمایښت چی دهغه د روانیدو تیزی ټاکی دغه آزمایښت ددی لپاره دی چی وپوهیږو چی هغه قیر چی په سړک رغونه کی استعمالیږی ترکومه حده د کوچنیو تیږو شااوخوا رانیسی او دهغه پایداری تر کومه حده پوری ده .

همدارنګه دقیر د کثافت ټاکل دی چی په لابراتوارکی د هاریومترونو اوځانګړو آلاتو په واسطه صورت نیسی . او تقریباً د یو په حدودو کی دی .[4]

29.1- د نوی زیلانډ د جغل د سریښ آزمایښت

New Zealand Chip Seal Testing Procedures

په هغه قیرونو کی چی په سړک رغونه کی ورڅخه ګټه اخیستل کیږی د قیرد آزموینی یو مروج ډول دادی چی دیوی فلزی تختی پرمخ چی د 20cm اوږدوالی او 20cm سور درلودونکی وی دمایع قیر 40gr مقدار پري اچول کیږی . په اوبو کی يي ږدی ترڅو داطاق د تودوخی درجه لوړه شی (په نیمه جامد حالت په لاس راشی) وروسته دغه فلزی تخته باندی 100 دانی مات شوی جغلونه (1.5cm په تخمینی قطر)نصب کیږی ، تخته بیا په اوبو کی ږدی ، دهغه پسی په ربړی رولر باندی د 25kg په وزن په جغل ګرځوی اوهغه په قیر لرونکی فلزی تختی د نصب شویو جغلونو سره یوځای دهغه پرمخ بیا د یو څو دقیقو لپاره په سړو اوبو کی ږدی .

ددي لپاره چی وپوهیږو چی آیا قیر په نصب شویو جغلونو باندی د سریښیدو زور لری او که نه ، د دغه آزموینی وروستی برخه سرته رسیږی ، یعنی ذکر شوی فلزی تخته په سرچپه حالت کیښودل کیږی او ځانګړی فلزی تیږه (د 500gr په وزن) د 60cm په ارتفاع د دریو ځلو لپاره په هغه خوشی کوی ترڅو هغه سرعت چی په خوشی کولو کی یی

ketabton.com - The Digital Library

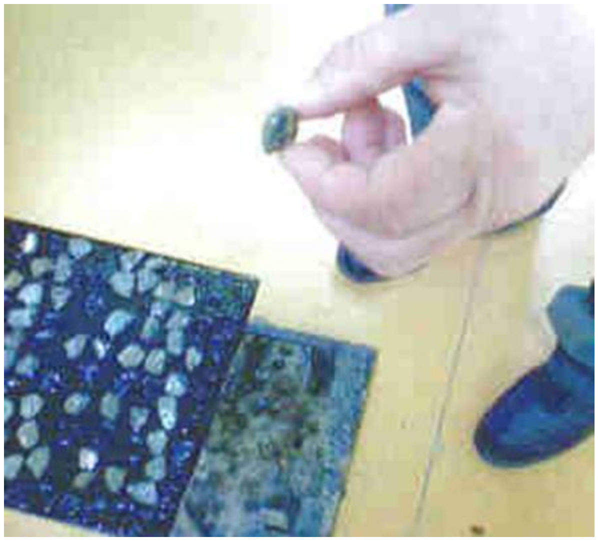

شکل (12.1) د قیر آزمیینت

اخلی د فلزی تختی په شا اصابت وکړی ، دا ددی سبب کیږی ترڅو که چیری قیر د جغلونو دیوی بلی فلزی تختی پرمخ په صحیح توګه نه وی سریښ شوی ، جغلونه لوییږی .

آړین حدود چی د قیر د سریښیدو څخه د سړک لپاره ورڅخه توقع کیږی 85% جغل وی چی باید د قیر څخه لیری نه شی .

شکل (13.1) د قیر آزمیینت

31.1- پـه ودانیو او سړک رغونه کی دقیـر د لګښت بیلابیل ډولـونه

هغـه قیـرونه چې په ودانـیو کی مصـرفیـږی د هغه قیـرونو سره چې په سـړک رغـونه کی مصرفیـږی ، توپیـرلری . څکـه لمړی دا چې ودانی په یـوه ټـاکلـی ټکی کـی جوړیږی چې د ځانګړی اقلیم درلـودونکـی وی په داسی حـال کی چې سړک د زیـات اوږدوالـی په وجـه چې لـری یې د مختلفو سیمـو څخه د توپیـرلرونکی اقلیم سره تیریږی .

دوهـم دا چې د ودانی په هرتکـی کی چې د قیـر څخه ګټه اخیستل کیږی دهغـه د لویی وسیلی په واسطه پـوښ کیږی لکـه هغه قیر چې د ودانی پـر بـام د رطوبـتی ایزولاسیون لـپاره استعمالیـږی . د مـوزانـیک په واسطه پـوښ کـیږی . دغـه ډول قیر په مستقیم طـور سره د جـویی عـواملـو او مختلفو ضربـو په وړاندی قـرار لـری او بایـد د ضربـو څخه چی د نـقلیـه وسایـلو د حرکت له وجـی وی تحمل کـړی . بـالاخـره د قیر څخه په ودانی کی فقـط د مقاومت د خاصیت څخه د قیـر د نـم پـه وړانـدی په ایزولاسیـونو کی ورڅخه ګټه اخیستل کیږی په داسی حال کی چی پـه سړک رغـونه کی د قیـر سریښیدو خاصیت ته ډیـره پامـلـرنه کیږی . ترڅو وکـولایی شی دهغه سره مقـاوم فنـری واشلـونه د بـارونو په وړاندی چی د موټـرونو د څـرخونو له وجـی وی منځ ته راوړی . په دی دلیـل سره په ودانـی او سـړک رغـونه کی د لګښتـی قیـر شکـل او ډول بیلابیـل او تـوپیـر کوی .

په ودانی کی قیـر په مستـقیم ډول سره استعمالیـږی یعنی بغیـر له دی چی د فـزیکی لحاظـه په هغه کی تغیر منځ ته راوړی . فـقط د تـودوخی ورکـولو په اغیـز هغـه ویلـی کوی او د همغه محل پرمـخ یـې اچـوی . په داسی حال کی چی په سـړک رغـونه کی د نورو ډولـونو څخه ګټه اخیـستـل کیـږی (ایملـشنی ډول زیاتـره په سـړک رغـونه کی ګټه اخیستـل کیـږی) .[4]

32.1- د قیـر رغـونی د عملیي پـارامـترونه

د تـودوخی درجـه: په اکسدیشنی طـریقــه د قیـر جـوړونی په عـملیه کی د تـودوخـی درجه د 200څخه تـر300 سانـتی ګـراد درجـو پـوری په نـظرکی نـیول کـیږی.

فـشار: اضـافی فشار پـه اکسدیشنی بـرج کی بایـد د 3at څخه زیاتـر ونه ساتـل شی .

د اکسدیـشن مـوده: د اکسدیشن مـوده د اومـه مـادی د تولـیدی ظرفیت په نظر ټـاکل کـیږی. چی په جـدول (2) کی درج شوی دی.

ketabton.com - The Digital Library

جدول(2) د هوا ځانګړې لګښت ، تولیدی ظرفیت د اومه مادی او مختلفو نفتونو د اکسدیشن د دوام په نظر

شماره	ځانګړتیاوی	د سرک بیتومونه				
		БНD 90/130			БНD 60/90	БНD 40/60
		د زیات قطران او کم پارافینی ګودرون	د قطرانی او پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه
1	ځانګړي لګښت [m³/m³]	30	40	130	150	180
2	تولیدی ظرفیت داومه مادی په نظر [m3/hour]	58	46	15	13.5	12.5
3	د اکسدیشن دوام [hour]	2 – 3	3 – 5	7 – 9	-	-

جدول (2) ادامه

شماره	ځانګړتیاوی	د ودانی بیتومونه			
		БН-IV	БН-V		
		د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د زیات قطران او کم پارافین لرونکو نفتو څخه	قطرانی پارافینی	کم قطرانی کم پارافینی
1	مصرف مخصوص هوا مواد خام [m3/m3]	245	70	90	350
2	تولیدی ظرفیت داومه مادی په نظر [m3/hour]	8	18	14	6
3	د اکسدیشن دوام	-	7 – 9	10 – 12	18 – 23

ketabton.com - The Digital Library

جـدول (3) د اکسدیشنی گازونو او بخاراتو ترکیب چی داکسدیشن برج د پورتنی برخی څخه خارجیږي .

اجزاء	نایتروجن	اکسیجن	هایدروکاربنونو مخلوط C1 – C4	مخلوط CO, CO2	H2O	مایع هایدروکاربنونه
ترکیب په کتلوي سلنی	90	3	2	2	2	1
حرارتی ظرفیت د 250°C لاندي [kcal/kg°C]	0.26	0.22	0.46	0.24	0.45	حرارتی ظرفیت 200 [kcal/kg]

33.1- د قیر رغونـی د عملیي بنسټیز تجهیزات

1.33.1- نـل لـرونکی داش:

داش د هغـه ساختـمان څخه عبارت دی چی د هغـه بهرنی پوښونه د مقاوم الحـراره خښـتو په واسطه پوښـل شوی وی. د داش په دیوالـونو کی تقریباً د1.5m په ارتـفاع د (7) انتقـالی نلـونو د داش سطـحی څخه د محـروق کـیدو لـپاره نصـب شوی دی . فـرسونکـا یود بـل څخه په مساوی فاصلـو کی قـرار لـری . محـروق کـیدایـی شی مایـع یا گـازډوله وی . محـروق د فـرسونکـا څخه بهـر سوزی او شعلـه منځـته راوړی . د داش ټـوله فضـاء د قله یي دیوالـونو په واسطه په دریو محفظو تـقسیم شوی ده . د سطـح ، پوښـونو اود داش د چت لـپاره نلـونه قرار لـری . د (2) نلـونه چی د داش په سر قـرار لـري د جانبی حایـل په نـوم اود (3) نلـونه د داش د پوښـونو په سطح ځـای لـري د جانبـی حایـل او(5) نلـونه چی د داش په چـت کی ځـای لـری د چـتـیز(سقفی)

ketabton.com - The Digital Library

حایل په نوم یادیږی . نلونه چی د داش په چت د (4) ځانګړي ساختمان په مرسته ټینګ شوی دی . د (9) محفظی چی په هغوی کی نلونه مستقیماً د شعلی په اغیز ګرمیږی د رادیانتی(تشعشعی) محفظی په نوم یادیږی . د قله یي دیوالونو ترمنځ هم د (1) نلونه قرار لري . ګرم دودی ګاز د رادیانتی ګرم محفظو څخه خارجیږی د قله يي دیوالونو د لوړو څخه تیریږی او د (10) کانوکشنی محفظی ته داخلیږی دلته دودی ګازونه د نلونو ترمینځ فضاء له مخي تیریږی خپله تودوخه ذکر شویو نلونو ته ورکوی او وروسته د دود کشوونکی له مخی د (8) دود کشوونکی نل ته داخلیږی .

د قله یي دیوالونو لوړترین ټکی د قلی د داش په نوم یادیږی . په قله کی د دودي ګازونو د تودوخی درجه باید د $(700 – 850)°C$ پوری وی . د دغه تودوخی درجی لاندی تودوخه د رادیانتی او کانوکشنی محفظو ترمینځ په ډیرو ښو وجو تقسیم کیږی .

د تودوخی درجی چی د هغه لاندی دودی ګازونه کانوکشنی محفظه ترک کوی د خارج شویو ګازونو د تودوخی درجی په نوم یادیږی .

د تودوخی په دغه درجه کی باید د $(150 – 200)°C$ په اندازه د نفتی محصول د تودوخی درجی څخه لوړ وی چی د ګرم کیدو لپاره د داش داخل ته ځی . که چیری د تودوخی دغه درجه ډیره لوړه وی په دغه صورت کی د تودوخی ډیر زیات مقدار د دودی ګازونو سره اتموسفیر ته انتقالوی . په هغه صورت کی چی د بهر شویو ګازونو د تودوخی درجه ډیره ټیټه وی ، دتودوخی انتقال د ذکر شویو ګازونو څخه د خورا خرابو نلونو سره صورت نیسی ، په ځانګړی ډول د هغه خارجیدل د کانوکشنی محفظی څخه . علاوه پردی د ټیټی تودوخی درجی لاندی بهرشوی ګازونه امکان لری چی د هغوی څخه د نلونو په یخو پوښونو کی د نم تراکم صورت ونیسي .

د ګازونو په نم کی کیدایی شی سلفر ډای اکساید (SO_2) او سلفرترای اکساید (SO_3) په خپل نوبت سره چی همیشه په دودی ګازاتو کی شتون لری حل شی ، او په دغه صورت کی ضعیف تیزاب چی په چټکی د نلونو د تخریب سبب ګرځی تشکیلیږی .

په داشونو کی د ناپیونده نلونو څخه ګټه اخیستل کیږی . دغه نلونه معمولاً د زنګ ضد فولادو څخه جوړیږی . دوه مجاوره نلونه د اخر له خوا د نعل رقمه نل په واسطه یود بل

ketabton.com - The Digital Library

سره وصلیږی . په داش کی د ګټه اخیستل شویو نلونو اوږدوالی د$m(6 - 5)$ پوری وی . د نلونو قطر معمولاً $mm(152)$ ته رسیږی .

په رادیانتی محفظو کی نل کولایی شی په یو یا دوه قطارونو کی قرار ولری . ګرم شوی محصول اول د کانوکشنی محفظی د نلونو څخه او وروسته د رادیانتی محفظو څخه تیریږی . د داش د کار پرمهال باید متوجی اوسو چی د اور د شعلی اوږدوالی لنډ وی . ځکه د اور شعلی د اوږدوالی په صورت کی دغه شعله د جدارونو سره اړیکه نیسی اود هغه د لا تیز سوزیدو سبب ګرځی . د مایع محروق د سوزیدو لپاره فرسونکو ته د اوبو بخار ورکول کیږی . د اوبو بخارات مایع محروق په کوچنیو پاشونکو قطرو جوړوی اود هغه د سوزیدنه غوره کوی . علاوه پردی په داش کی د محروق د غوره سوزیدو په خاطر لازمه ده هغه ته هوا ورکړل شی . معمولاً هوا داش ته د محروق د بشپړ سوزیدو لپاره د هغه د لازمه تیوریکی مقدار څخه یو څه اضافه ورکوی . په داش کی د هوا د حقیقی لګښت نسبت پر دهغه د لازمه تیورتیکی لګښت د هوا د اضافی مقدار د ضریب په نوم یادیږی . ذکر شوی ضریب په $(1.2 - 1.1)$ سره مساوی دی . که چیری د هوا اضافی مقدار زیات وی په هغه صورت کی د تودوخی زیات مقدار د هغه په ګرمولو کی په مصرف رسیږی ، همدارنګه د بهرشویو ګازونو سره د تودوخی ضایعات هم زیاتیږی .

په کانوکشنی محفظه کی نلونو ته د دودی ګازونو څخه د تودوخی د انتقال موثریت لاندی عواملو پوری اړه لری .

1. په هره اندازه چی په کانوکشنی محفظه کی د دودی ګازونو سرعت زیات وی ، په هماغه اندازه د تودوخی انتقال په غوره توګه صورت نیسی ، آما د دودی ګازونو د سرعت زیاتوالی د هایدرولیکی مقاومت د لوړیدو سبب ګرځی چی د دودی ګازونو د زیات کشش منځته راتګ دهغه د ورکړل شوی سرعت د تامین لپاره آړین ګرځی .
2. په هره اندازه چی د نلونو قطرکم وی په هماغه اندازه دودی ګازونه د ذکر شویو نلونو څخه د تیریدو موقع پیداکوی اود تودوخی انتقال په غوره توګه صورت نیسی . آما که چیری د نلونو قطر کم وی د هغوی هایدرولیکی مقاومت زیات وی

ketabton.com - The Digital Library

د ذکر شویو نلونو له مخې د ګرم شوی محلول انتقال لپاره د زیات فشار منځته راتګ آړین ګرځي .

3. په هغه صورت کې چې نلونه په کانوکشني محفظه کې په ترتیب سره د شطرنج کور او نه په دی ترتیب چې راهرو تشکیل کړی موقیعیت ورکړل شوی وی نلونه د ګازی دودونو سره د زیاتی آړیکی درلودونکی وی اوپه هماغه اندازه تودوخه په غوره توګه صورت نیسی .
4. که چیری د نلونو بهرنی پوښ د جانبی لبو درلودونکی وی ، دتودوخی لیږد غوره صورت نیسي .

په هره اندازه چې د تودوخي درجې توپیر د تودوخې د نلونو اود دودی ګازونو د تودوخې ترمینځ زیات وی ، په هماغه اندازه د تودوخې لیږد زیات احساس کیږی .

د نل لرونکو داشونو د لاندی کمیتونو په واسطه ارزیابی کیږی .[4]

1. د نلونو د سطح حرارتی تشنج

حرارتی تشنج د تودوخې هغه مقدار ته وایي چې واحد وخت کې د نلونو د $1m^2$سطح له مخې تیر شی . د حرارتی تشنج د اندازه ګیری واحد د کیلوکالوری فی متر مکعب ضرب ساعت ($Kcal/m^2 \cdot h$) څخه عبارت دی . د رادیانتی محفظی د نلونو لپاره د تودوخی تشنج مساوی دی په (25·103 - 30·103) .

اود کانوکشنی محفظی د نلونو لپاره مساوی په $Kcal/m^2 \cdot h$ (7·103 - 12·103) دی.

2. **د داش د ګټور کارضریب :** دغه ضریب د ګټوری تودوخې نسبت چې نلونو د پوښ له مخې ورکړل شوی ګرم شوی محصول ته او ټوله هغه تودوخه چې د محروق د سوزیدو په نتیجه کې آزاده شویده څرګندوی ، د نل لرونکی داشونو د ګټور کار ضریب تر0.8 پوری رسیږی .

ketabton.com - The Digital Library

34.1- د قیـر دګـرمـولـو لـپاره د نل لرونـکـی داش تکـنـالوژیکـی شیـمــا

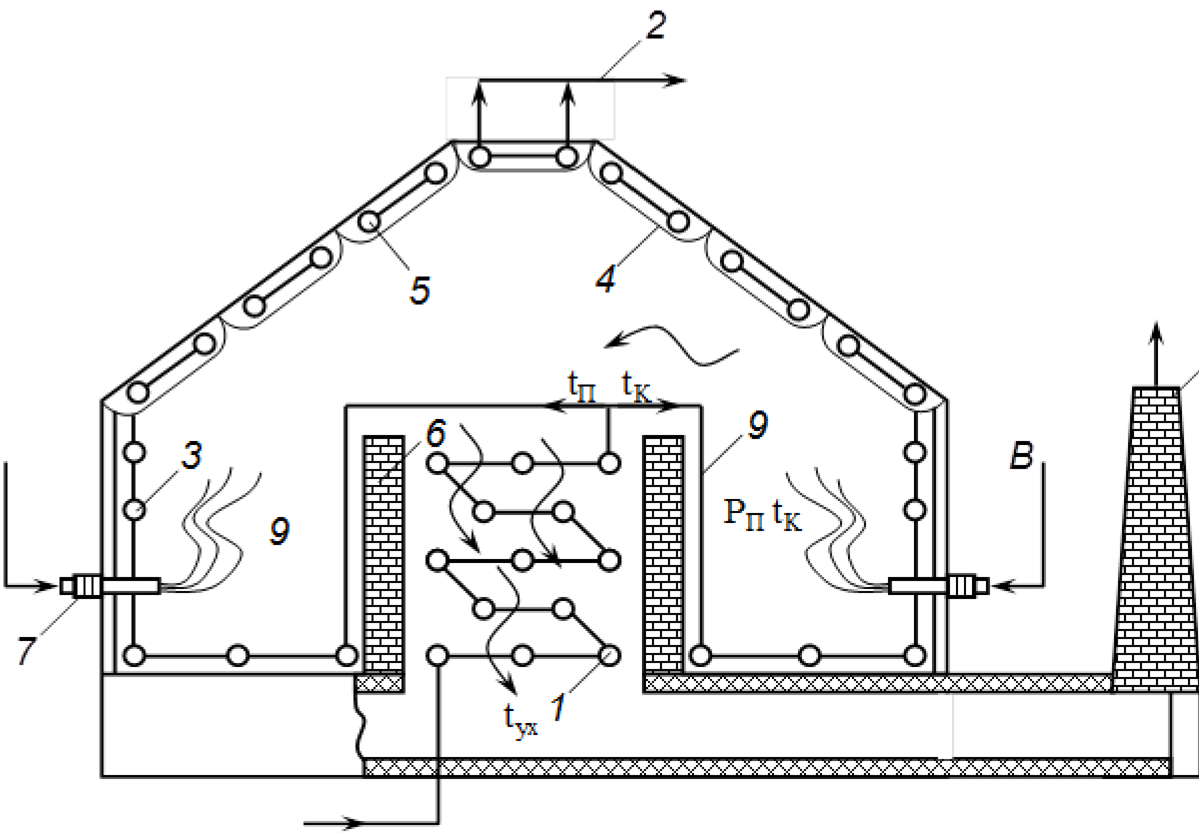

شکل (14.1) د قیـر دګـرمـولـو لـپاره د نل لرونـکـی داش تکـنـالوژیکـی شیـمــا

نلونه، 2 د سطح حائل ، 3 حائل جانبی ، 4 د نلونود نیولو تینګ ساختمان ، 5

سقفی حائل ، 6 قله ئی دیوال ، 7 انتقالی نلکه ، 8 دود کش ، 9 محفظي

35.1- د اکـسدیـشن بـرج

د اکـسدیـشن بـرج کـار داسی دی چی اومـه مـاده (ګـدرون) د داش څخه د تیـریـدو وروستـه چی هـلـته تـر 200°C پـوری تـودوخـه اخـلی د بـرج د پـورتـنـی بـرخـی د داخلیدونـکـی سوري څخه داخـلـیـږی . هـمدارنـګـه د هـوا تـاکـلـی انـدازه د جانـبی سوري څخه چی پـه لانـدیـنی برخه

کـی واقـع دی بـرج تـه داخلـیږی اود ټـولی هـوا او اومـه مـادی سره د ټـاکلو شرایطـو لانـدی د اکـسدیشن تعـاملات صـورت نیسی . تـودوخـه په عـمـلیه کی تقـریـباً 260°C ته رسیـږی .

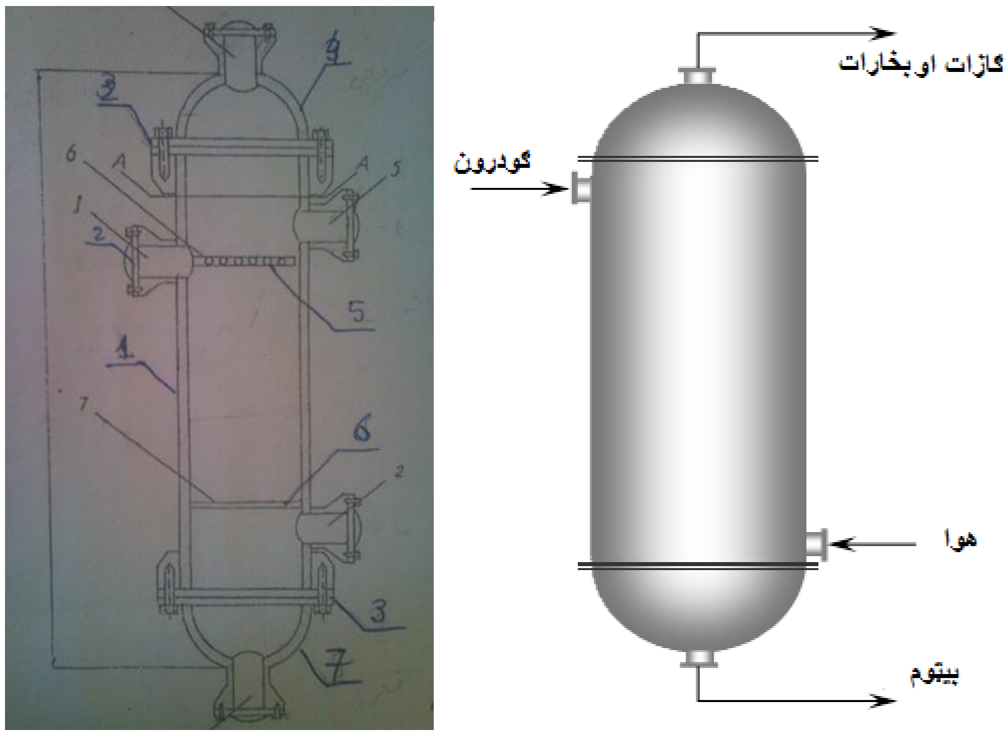

شکـل (15.1) اکـسدیـشني بـرج

1، بدنه 2 ، د اومه موادو د داخلیدو شتوسر (ګودرون) 3 ، فلانسی اتصالات 4 ، سرپوښ 5 ، د ګودرون د پاش کوونکو نلونو ساختمان 6 ، د پاش کوونکی جالی ډوله ساختمان 7 ، قعر

اکـسدیـشنی ګـازات او بخـارات دبـرج د پـورتـنی بـرخـی څخه خـارجیږی او وروستـه مـرحلـو د سرتـه رسولـو لـپاره د کـانـدنـساتـور یخـچال ته داخلیږی . تولـیدشوی بیـټوم یا قیـر د بـرج د خارجیدونکی سوري څخه چی دغـه په لانـدینی بـرخـه کی قرار لـری خـارجیـږی اود تـودوخـی د تعـویـض کـوونکـی څخـه د تیـریـدو وروستـه زیـرمـه تـون تـه ځـی .

ketabton.com - The Digital Library

بـرج د استوانـه ايـي شکـل لـرونکـی وی چی د لګير شويـو فـولادونـو څخه جوړيږی . د تـودوخی درجـی د تـنظيم لپـاره تـرمـو پـار چی د حـرارتـی جفت يـو ډول دي ، ګټه اخيستـل کـيږی .[4]

36.1- د قيـر زيـرمـه ، ساتـل او ليـږد

د تـهيه شوی قيـر زيـرمه او ساتـل نـورو نفتی تـولـيداتـو ته چی کيدايـي شی په اسـانی سره په زيـرمـو(ټـانکـرونـو) کی وساتـل شی ، اود هغـه خلـيه ډيـره ستونـزمـنه ده ، آمـا تـهيه شـوی قيـر هغـه محصـول دي چی د ښـه سـاتلـو لـپاره زيـات زحمت او آړيـنو تـدابـيرو تـه اړتـيـا لـری .

د قيـر ذيـرمـه تـونـونـه لکـه مختلف ټـانکـرونـه او زيـرمـي سـاده نه وی اوپـه بـاخـبر کـوونکـی او اتـومـاتـيک سيـستم سره مجهـز وی چی دهغـه په آړه د لازيـاتـو معلـومـاتـو په ارايـه کـولـو بحـث کـوو.

همـدارنګـه د دغـه تـولـيد د لـيږد ټـانکـرونه د نـورو مـوادو لکـه تـيل ، د لـيږد وسايـط او داسـی نـورو سره فرق لرونکی او بـايـد مجهـزوی .[4]

37.1- د ګرم قيـر د لـيـږد وسائـط

د دغـه ډول وسائطـو چلـوونکـی بـايد کـامـلاً د زده کـړو خـاونـدان وی اوهـغـه مـوادو څخـه چی لـيږدوی يې بـاخـبر وي .

دهغـه ټـانکـر تخنيـکـی ځانګړنی چی د قيـر د يـوځـای څخه بـل ځـای ته د ليـږد لـپاره په کـار وړل کـيږی په لانـدی تـوګـه دي .

- ټـانکـر کـامـلاً دتـودوخـی عايـق وی ، څـرنګـه چی په لـيرو فـاصلـو کی د قيرد لـيږد په صـورت کی قيـر په ټيـټو تـودوخو کی کـنګل کـيږی اود هغـه خارجـول ستـونـزمـن کـيږی . دغـه موضـوع ددی سـبـب ګـرځـی تـرڅـود ټـانکـر ګـټور حجم د هغـه ظـاهـری حجـم په نسبـت کـوچـنی شـی اود هغـه تـرمـينځ خلاء په عايـق مـوادو ډکـه شـی .

- ټانکر باید د بریښنایي عایقي پوښ لرونکی وی ، ځکه ټانکر د بریښنایي خبرکوونکو سیستم لرونکی وی اود بهر څخه د بریښنا د جریان اړیکه د جرقی او اورلګیدنی سبب ګرځی .
- ټانکر موټر د سیټ په داخل کی د خبرکوونکی سیستم لرونکی وی ، چلوونکی شخص چی باید زده کړو خاوند وی باید دټانکر په داخل کی د تودوخی درجی په کنترول وپوهیږی اوهمدارنګه باید د بریښنایي خبرکوونکی سیستم له مخی د ټانکر په داخل کی د موادو د اندازی په لیدلو وپوهیږی .
- ټانکر د ګرم کوونکی سیستم لرونکی وی چی دهغه لګښت بریښنايي انرژی ده او دموټرد انجن په واسطه تامین کیږی . دغه سیستم د انتقالونکی ټانکر څخه د قیر خالی کولو پرمهال آړین وی .
- ټانکر په افقی برخه کی په داخلیدونکی مجراء او په لاندینی برخه کی په خارجیدونکی مجراء مجهز وی چی دواړه مجراوی په والونو مجهزی وي .
- د ټانکر پورتنی او وروستی برخه د روښنايي د تامین په څراغونو مجهز وی ترڅو دهغوی څخه د کار اخیستلو پر وخت په شپه کی ستونزی رامینځ ته نه کړي .
- دغه وسایط باید د لمړنیو مرستو په صندوق مجهز وی او په ځانګړی ډول د ګرم قیر سره د آړیکی په نتیجه کی د سوزیدو پر وخت عاجله رسیدنه وشی. ځانګړی کارت " د قیر سره د سوزیدنی" باید په دغه صندوق کی شتون ولری چی په دغه کارت کی د قیر سره د سوزیدنی پرمهال د عاجلی رسیدنی په باره کی معلومات شتون لری (د ذکر شوی کارت نمونه په دغه پروژه پوری آړه لری) .
- چلوونکی او هغه کارګرچی د ډکولو او خالی کولو په پروسه کی لاس په کار کیږی باید په جامو ، دستکشو اود ګرم قیر په وړاندی په مقاوم پوښ مجهز وی .
- دغه وسایل باید د ډکولو او خالی کولو پرمهال په همواره ځمکه ودریږی ، البته په داسی حالت کی ونه دریږی چی په زاویه کی قرار ولری ترڅو د ډکولو او خالی کولو پرمهال په وال کی نومینال فشار زیات توپیر ونه کړي .[4]

ketabton.com - The Digital Library

38.1- د قیر د زیرمو او ساتلو ټانکرونه

په نړۍ کې د قیر د زیرمو مروج شکل استوانه ای شکل لرونکی دی . دغه ټانکرونه د قیر د تولید د فابریکو په داخل ساحه کې جوړیږی اود هغه څخه ګټه اخیستنه په دوامداره شکل صورت نیسی ، فلهذا قیر په دغه زیرمو کې د مایع په شکل ساتل کیږی اود هغوی د تودوخی د تامین لپاره لازم پرله پسی لګښت صورت نیسی . دهغه د تودوخی سرچینه که ګاز وی یا نفتی مواد وی ، یا بریښنايي انرژی وی ، د زیرمو په لاندینی برخه کی ځای پرځای کیږی .

د زیرمو شکل زیاتره استوانه ای وی اود $105m^3$ په ټولیز حجم سره جوړیږی . چی ددغی فضاء څخه یي $90m^3$ ګټی اخیستنی نیولی اود هغه $15m^3$ د امنیتی تدابیرو په توګه خالی پاتی کیږی .

د قیر وزن دهغه د نوعیت او کثافت په نظر توپیرکوی ، آما دغه زیرمی د 89_{MT} په حدودو کی د قیر ګنجایش لری .

مسوول کارګران او کارکوونکی دقیر په زیرمو اوساتلو کی باید د آړینو ذده کړو څخه د قیر د خواصو په آړه اوپه عاجلو حالاتو کی څنګه وکړای شی هغه ته لاس رسی وکړی ، خبردار واوسی .

د زیرمو د ټانکرونو ځانګړتیاوی په لاندی توګه دي :

- د زیرمی بدنه کاملاً دتودوخی عایق وی ، څرنګه چی دهغه څخه بغیر د تودوخی د تامین لګښت د قیر د مایع ساتلو لپاره خورا ګران تماميږی . بناءً بدنه د دوو فلزی جدارونو څخه یوپه بل کی جوړیږی .
- ځکه ټانکر د باخبر کوونکی بریښنايي سیستم درلودونکی دی د بهر څخه د بریښنا د جریان اړیکه یا د رعد او برق ټکر د جرقی او اورلګیدنی سبب ګرځی .
- زیرمه د ګرم کوونکی سیستم لرونکی ده چی دهغه لګښت انرژی یا دنفتی موادو سوزیدنه یا د ډېرو سکاره دی چی د ورته اوبو د دوران په واسطه د نل لرونکو داشونو سیستم آړینه تودوخه د قیر دمایع ساتلو په خاطر تامین کړی .

ketabton.com - The Digital Library

- زیرمی د خورا دقیق د ښکاره کوونکی (نښان دهنده) سیستم لرونکی وی چی معلومات مستقیماً CPU ته انتقالوی اود هماغه ځایه کنترول شی .
- د قیر وزن دهغه د تکنالوژیکی فکتورونو د تغیر په صورت کی تغیرکوی ، بناءً د مایع قیر مقدار په زیرمو کی د خالی کولو مخکی په ځانګړی تلو کی تلل کیږی اود زیرمی د مسوول د موافقت په صورت کی هغه خالی کیږی .
- ټانکر د زیرمی په جانبی برخه کی په داخلیدونکو او بهرکیدونکو مجراوو مجهز وی . داخلیدونکی مجراء په پورتنی برخیاو خارجیدونکی مجراء په لاندینی برخی او دواړه په پیاوړو والونو مجهز وی اود ضایعاتو پرته شتون لری .
- د تودوخی اندازه کوونکی اود سطح اندازه کوونکی د زیرمی په مختلفو برخو کی نصب کیږی او معلومات په دوامداره توګه CPU ته علاوه کوی اود هماغه ځایه آړینی لارښوونی ورکول کیږی .
- زیرمی د جوړښت له نظره د قوی اتکاء درلودونکی وی او دقیقاً د ساختمانی معیارونو مطابق طرح او جوړیږی .[4]

ketabton.com - The Digital Library

شکـل (16.1) د انـګلستان د RBA په شـرکت کـی د بـيټوم زيـرمه تـون [23]

ketabton.com - The Digital Library

1.2- مادی بیلانس

2.2- د قیر د تولید لپاره د اکسدیشنی برج محاسبه

نفتی قیرونو په صنعت او ودانیو کی په زیاته پیمانه استعمال پیداکړی دي . بیټومونه په ودانیو ، سړکونو ، د پوښښ لپاره ، په ودانیزو کارونوکی د نم څخه د عایق کولولپاره ، د بریښنا په عایق کولو ، د لاکونو اوطبعی رنګونو په تهیه کولوکی په کار وړل کیږی .

د بیټومونو بنسټیزه اندازه (په سلوکی د 75څخه زیاته) د سړکونو د پوښښ لپاره یعنی په سړک رغوونه کی ورڅخه ګټه اخیستل کیږی. د قیر دوهم مصرف کوونکي ودانې دی .

ساختمانی قیرونه په БН – IVاو БН –V مارکونو تولیدیږی . لمړنی مارک په (БН – IV)عمومی ډول سره دپوښښی موادو په صنعت ، هایدروتخنیک په ساختمان کی د ډبروسکرو د خاکی په بریکیټ کاری اود ماشین آلاتو د میلو د غوړولو لپاره په کار وړل کیږی . دوهمی مارک (БН –V) د لاک او رنګ جوړولوپه صنعت کی د نقل کوونکو نلونو د پوښښ لپاره ، د بریښنا د عایق کولو لپاره اوداسی نورو مواردو کی زیات استعمال پیداکړی دی .

مثال:

a) روبرکس : چی د پلاستیکی قیر څخه عبارت دی او ربړونو ته د اوبو د مقاومت په وړاندی د مقاومت د پیداکیدو لپاره علاوه کیږی .

b) د قیر ایملشنونه چی دهغوی څخه دهغه خاورو دسمنټ کولو لپاره چی د سولیدو او اوبو وړولو لاندی ځای نیسی ګټه اخیستل کیږی .

ketabton.com - The Digital Library

شكـل (17.2) اكسديشني برج [23]

ketabton.com - The Digital Library

جدول(4) د قیر دتولید لپاره د اکسدیشن برج د محاسبی لپاره منل شوی علامي.

داندازه گیری واحد	علامي	کمیتونه	شماره
°C	t_{OK}	د اومه مادی اکسدیشنی تودوخی درجه	1
at	P_{OK}	فشار په اکسدیشنی برج کی	2
Kg/h	G_C	د اومه مادی لگښت(د برج تولیدی ظرفیت د اومه مادی په نظر)	3
Kg/h	G_{air}	دهوا لگښت	4
Kg/h	G_δ	د لاسته راغلی بیتوم اندازه	5
Kg/h	G_{OT_2}	د اکسدیشن عملیی د گازاتو اوبخاراتو اندازه	6
$Kcal/kg$	i_{tc}	د اومه مادی انتالپی د t_C تودوخی درجی لاندی	7
$Kcal/kg$	i_{OK}	د اومه مادی انتالپی د t_K تودوخی درجی لاندی t_K	8
$Kcal/kg$	i_δ	د بیتوم انتالپی	9
°C	t_C	د اومه مادی د تودوخی درجه د برج د دخول په برخه کی	10
°C	t_δ	د بیتوم دتودوخی درجه	11
°C	t_{air}	د هوا د تودوخی درجه د برج د دخول په برخه کی	12
$Kcal/kg^\circ C$	t_{OT_2}	د اکسدیشن عملیی د بخاراتو او گازاتود مخلوط متوسط حرارتی فشار	13
$Kcal/kg^\circ C$	C_{air}	دهوا حرارتی ظرفیت	14

ketabton.com - The Digital Library

$Kcal/kg^{\circ}C$	C_{N_2}	دنایتروجن حرارتی ظرفیت	15
$Kcal/kg^{\circ}C$	C_{O_2}	داکسیجن حرارتی ظرفیت	16
$Kcal/kg^{\circ}C$	C_{y2i}	د هایدروکاربنی گازاتو دمخلوط متوسط حرارتی ظرفیت	17
m	h_b	د اکسدیشنی برج د گازی پورتنی فضاء ارتفاع	
$Kcal/kg^{\circ}C$	C_{H_2O}	داکسدیشن برج د اوبو بخاراتو حرارتی ظرفیت د t_{OK} تودوخی لاندی	18
$Kcal/kg^{\circ}C$	C_{CO_2}	دکاربن ډای اکساید دمخلوط حرارتی ظرفیت	19
$Kcal/kg$	Q_p	بیتوم ته د اومه مادی داکسدیشن حرارتی اغیز	20
–	y_{N_2}	په اکسدیشنی بخاراتواوگازاتو په مخلوط کی د نایتروجن کتلوی حصه	21
–	y_{O_2}	د اکسیجن کتلوی حصه	22
–	y_{y2i}	په مخلوط کی د هایدروکاربنونوکتلوی حصه	23
–	y_{H_2O}	په مخلوط کی د اوبودبخاراتو کتلوی حصه	24
–	y_{CO_2}	په اکسدیشنی بخاراتواوگازاتو کی د کاربن ډای اکساید کتلوی حصه	25
$Kcal/kg$	Q_{air}	حرارتی مقدار چی د هوا سره یوځای برج ته داخلیږی	26
$Kcal/kg$	Q_C	حرارتی مقدار چی د اومه مادی سره یوځای برج ته داخلیږی	27

ketabton.com - The Digital Library

$Kcal/kg$	Q_{OT_2}	د تودوخی مقدار چی د اکسدیشنی بخاراتو او گازاتو سره یوځای خارجیږی	28
$Kcal/kg$	Q_P	د تودوخی مقدار چی د اومه مادی په اکسدیشنی تعاملاتو کی په مصرف رسیږی	29
$Kcal/kg$	Q_n	دتودوخی مقدار چی چاپیریال ته ضایع کیږی	30
$Kcal/kg$	$Q_{чзδ}$	په اکسدیشنی برج کی د تودوخی اضافی اندازه	31
Kg/h	Q_B	د اوبود تودوخی مقدار چی د اکسدیشن برج ته د اضافی تودوخی دخارجولو لپاره ورکول کیږی	32
$°C$	t_B	د اوبو دتودخی درجه چی برج ته داخلیږی	33
$Kcal/kg$	i_B	د اوبو انتالپی چی برج ته داخلیږی	34
$Kcal/kg$	y_{Bn}	د t_{OK} تودوخی درجی لاندی د اوبود بخاراتو انتالپی	35
Kg/M^3	ρ_C	د اومه مادی کثافت	36
Kg/M^3	$\rho_C^{t_{OK}}$	د t_{OK} تودوخی درجی لاندی د اومه مادی کثافت	37
hour	τ	د اکسدیشن موده	38
M	H	د اکسدیشن برج عمومی ارتفاع	39
M	H_{ef}	د اکسدیشن برجگټوره ارتفاع	40
M	D	د اکسدیشن برج داخلی قطر	41
M^3	V_{ef}	د اکسدیشن برج گټور حجم	42
M/sec	W_φ	د بخاراتو اوگازاتو دمخلوط حقیقی سرعت د برج په پورتنی برخه کی	43
Kg/h	M_{OT_2}	د بخاراتو اوگازاتو منځنی مالیکولی کتله	44

ketabton.com - The Digital Library

د محاسباتو دسرته رسولو لپاره باید لاندی لمړني کمیتونه معلوم وي :

داومه مادی په نظر د دستګاه تولیدی ظرفیت.....................360000 T/year

دعملیی دتودوخی درجه...t = 260°C

دعملیی فشار...P = 3 at

دهوا مصرف د اکسدیشن په عملیه کی په جدول () کی ذکر دي .

د بیتوم د بهرکیدو سلنه د اومه مادی په نظر د %(99 – 90) څخه تغیرکوی . پاتی (1 – 10)% ګازډوله محصولات اود اکسدیشن د عملیي مایع محصولات او ضایعات تشکیلوي . د ګودرون د اکسدیشن په صورت کی پارافینی قطرانی سلفرلرونکی نفتونه د بیتوم تر تشکیلیدو پوری د(60 – 50)°C نرمیدو تودوخی درجی سره د 2% په اندازه اکسدیشنی بخارات اوګازات حاصلیږی د قیر تولید په صورت کی د 80 – 90°C نرمیدو تودوخی درجی سره 8% بخارات او ګازات حاصلیږی .

3.2- د محاسبی ترتیب:

لمړي اومه مواد په کیلوګرام پر ساعت (Kg/h)تبدیلوو ، په لاندی توګه:

$$Gc = \frac{gc \cdot 1000}{pg \cdot 24} \, Kg/h \qquad (1.2)$$

$$G_C = \frac{360000 \cdot 10^3}{340 \cdot 24} = 44117.647 \, Kg/h$$

340 په کال کی کاری ورځی دی. 30 ورځی دټاکلی دستګاه د ترمیم لپاره دی. دستګاه په غیروقفه اي توګه کار کوي.

4.2- د اکسدیشن په عملیه کی دهوا لګښت:

ketabton.com - The Digital Library

په صنعتی دستگاوو کی د هوا لګښت د یوه ټن بیټوم د تولید لپاره په هغه صورت کی چی د اکسدیشن موده تر 12 ساعتونو پوری وی د M3/min (0.84 – 1.4) په حدودو کی وي .

$$G_{OT_2} = (G_c - G_\delta) + G_{air} \; Kg/h \qquad (2.2)$$

$$G_C = 360000 \; T/y$$

$$G_C = \frac{360000 \cdot 10^3}{340 \cdot 24} = 44117.647 \; Kg/h$$

د بیټوم اندازه 90% ټاکو.

د هوا مقدار Kg/h 5 په نظر کی نیسو. د بیټوم دهر ټن لپاره :

1000 kg	5 kg	$= \mathbf{G_{air}} = 220.588 \; Kg/h$
44117.647	X	

$$G_{air} = 220.588 \; Kg/h$$

44117.647	100%	$= G_\delta = 39705.885 \; Kg/h$
X	90%	

$$G_\delta = 39705.885 \; Kg/h$$

$$G_{OT_2} = (G_c - G_\delta) + G_{air} \; Kg/h \qquad (3.2)$$

$$G_{OT_2} = (44117.647 - 39705.882) + 220.588$$

$$G_{OT_2} = 4632.253 \; Kg/h$$

ketabton.com - The Digital Library

جدول (5) مادی بیلانس

شماره	اومه ماده	کتلوی سلنه	اندازه		
			T/year	**T/24h**	**Kg/h**
		داخلیدل			
1	اومه مواد	100	360000		44117.647
2	هوا				220.588
مجموعه					**44338.235**
		بهرکیدل			
1	بیتوم	90			39705.882
2	اکسدیشنی بخارات اوگازات	10			4632.353
مجموعه					**44338.235**

ketabton.com - The Digital Library

5.2- حرارتی بیلانس

1.5.2- د اکسدیشن برج حرارتی بیلانس

د اکسدیشن برج حرارتی بیلانس د تودوخی د اضافی مقدار دټاکلو لپاره چی باید د برج څخه بهر شي ترتیبیږی .

6.2- برج ته دتودوخی داخلیدل

a. د اومه مادي سره د (t_C)اومه مادي د داخلیدو د تودوخی درجی لاندي .

$$Q_C = G_C \cdot t_{tc}\, Kcal/kg \qquad (4.2)$$

$$Q_C = 44117.647\ kg/h \cdot 260\ Kcal/kg \qquad (5.2)$$

$$Q_C = 11470588.22\ Kcal/kg \ldots\ldots\ldots 6 \qquad (6.2)$$

$$q_{tc} = \left(0.403t + 0.000405t^2\right)\cdot\left(\frac{1}{\sqrt{0.9952\int_4^{20} + 0.00806}}\right) \qquad (7.2)$$

$$q_{tc} = \left(0.403\cdot 260 + 0.000405(260)^2\right)\cdot\left(\frac{1}{\sqrt{0.9952\cdot 1.1 + 0.00806}}\right)$$

$$q_{tc} = (104.78 + 27.378)\cdot 0.9067$$

$$q_{tc} = 119.827$$

b. د هوا د تودوخی درجی لاندی د هوا سره یوځای .

ketabton.com - The Digital Library

$Q_{هوا} = G_{هوا} \cdot C_{هوا} \cdot t_{هوا}$ (8.2)

$t_{air} = 20°C$

هوا د اکسیجن او نایتروجن څخه تشکیل شویده .

اکسیجن O_2 ....21%
نایتروجن N_2 ....78%

د اکسیجن د تودوخی ظرفیت د 260°C لاندی مساوی دی په $0.22 \, {Kcal}/{kg°C}$ اود

نایتروجن $0.26 \, {Kcal}/{kg°C}$ دی . دهغه مجموعه اخلو ، او په هوا کی د نورو مختلفو گازاتو مقدار چی دغه سلنه په بر کی نیسی په نظر کی نیسو او مونږ دهغوی د اوسط حدودو نیسو :

$C_{air} = 0.24$

$\Sigma = 0.26+0.22$

$\Sigma = 0.48$

$$Q_{air} = 220.588 \, {kg}/{h} \cdot 0.24 \, {kcal}/{kg°C} \cdot 20°C$$

$$Q_{air} = 1058.822 \, {kcal}/{h}$$

c. د اندوترمیک تعاملاتو دجریان په نتیجه کی د اومه مادی اکسدیشن مساوی دي په :

$Q_P = Gc \cdot q_p$ (9.2)

q_P د اومه مادی د اکسدیشن حرارتی اغیز

$G_C = 44117.647 \, {kg}/{h}$

$q_p = 45\, {Kcal}/{kg}$

$Q_P=44117.647\cdot 45=1985294.115\, {kcal}/{h}$

د پارافینی قطرانی سلفرلرونکو نفتو ګدرونونو د اکسدیشن حرارتی اثر(q_p) د 45kcal/h په حدودو کی او کم قطران لرونکو نفتو د БНД 60/90مارک بیتوم د تولید په صورت کی د (130 – 150) Kcal/kg سره مساوی دی.

د وداني د بیتومونو د تولید لپاره دهغه نفتو څخه چی په هغوی کی د ګودرون مقدار کم وی - حرارتی اثر (q_p) یي د210kcal/kg سره مساوی دي .

جدول (6) د قیر د هایدروکاربنونو ځانګړتیاوي

د لاسته راغلي بیتوم د نرمیدو دتودوخی درجه °C په	نفتونه		
	د زیات قطران او کم پارافین په مقدار سره	قطران لرونکی یا پارافینی	د کم قطران یا پارافین په مقدارسره
	اومه ماده: ګدرون دلاندی دنرمیدو دتودوخی په درجوسرهپه °C		
	28	35	45
	حرارتی اثر په kcal/kg		
45	160	90	-
58	182	137	46
70	184	165	70
90	186	170	84
105	195	175	108

7.2- د برج څخه دتودوخی بهرکیدل

a : هغه تودوخه چی د اکسدیشن برج څخه په لاندینی برخه کی د بیتوم سره یوځای خارجیږی .

ketabton.com - The Digital Library

$Q_\delta = G_\delta \cdot L_\delta$

$$Q_\delta = 39705.885 \cdot 108 = 4288235.58 \; {}^{kcal}\!/_{h}$$

د برج په لاندینی برخه کی دتودوخی درجه د اکسدیشن تودوخی درجی سره مساوی ده .

b: هغه تودوخه چی د اکسدیشن گازاتو اوبخاراتو سره دبرج د پورتنی برخی څخه خارجیږی .

$Q_{OT_2} = G_{OT_2} \cdot C_{OT_2} \cdot t_{OT_2}$

$$Q_{OT_2} = 4632.253 \cdot 0.2588 \cdot 260 = 311695.039 \; {}^{kcal}\!/_{h}$$

$$C_{OT_2} = C_{N_2} \,.\, y_{N_2} + C_{O_2} \,.\, y_{N_2} + C_{y_{2i}} \,.\, y_{y_{2i}} + C_{H_2O} \,.\, y_{H_2O} + C_{CO_2} \; y_{CO_2}$$

$$\left[{}^{kcal}\!/_{kg \cdot °C} \right]$$

$C_{OT_2} = 0.26 \cdot 90 + 0.22 \cdot 3 + 0.46 \cdot 2 + 0.45 \cdot 2$

$C_{OT_2} = 0.234 + 0.0066 + 0.0092 + 0.009$

$C_{OT_2} = 0.2588$

اکسدیشنی گازاتو اوبخاراتو حرارتی ظرفیت د اکسدیشنی گازاتو اوبخاراتو دمخلوط گازاتو منځني کتلوی حرارتی ظرفیت سره مساوی دی. د اکسدیشنی گازاتو اوبخاراتو د مخلوط ترکیب اود اجزاوو حرارتی ظرفیتونه په لاندی جدول کی درج دي .

$$\sum Q_\delta + Q_{OT_2} = 4288235.58 + 311695.039$$

$$\sum Q_\delta + Q_{OT_2} = 4599930.619 \; {}^{Kcal}\!/_{h}$$

جدول (6) د اکسدیشنی بخاراتو اوگازاتو مخلوط

کمیتونه	N_2	O_2	دهایدروکاربنونو مخلوط $C_1 \div C_4$	CO, CO_2 مخلوط	H_2O	مایع هایدروکاربنونه
ترکیب په کتلوی فیصدی	90	3	2	2	2	1
حرارتی ظرفیت د250°C لاندی	0.26	0.22	0.46	0.24	0.45	200 ${}^{kcal}\!/_{kg}$

ketabton.com - The Digital Library

c: د تودوخی ضایعات د چاپیریال اطراف ته د 5% په اندازه د تودوخی د اندازی څخه چی د اکسدیشنی برج ته داخلیږی ، منل کیږي .

$$Q_n = 0.05 \div 0.10\, [Q_C + Q_B + Q_P] \left[\frac{kcal}{h} \right]$$
$$Q_n = 0.05 \div 0.10\, [11470588.22 + 1058.822 + 1985294.115] \left[\frac{kcal}{h} \right]$$
$$Q_n = 0.10\, [13456941.157]\ \frac{Kcal}{h}$$
$$Q_n = 1345694.115\ \frac{Kcal}{h}$$

d: د تودوخی اضافی اندازه چی دهغه خارجول په اکسدیشنی برج کی دمحصول د تودوخی درجی د نه لوړیدو په منظور وی، آړین وی په برج کی دتودوخی د دخول د تفریق حاصل اودهغه مصرف څخه ټاکل کیږی .

$$Q_{Ч3\delta} = [Q_C + Q_B + Q_P] - [Q_\delta + Q_{OT2} + Q_n]$$
$$Q_{Ч3\delta} = [11470588.22 + 1058.822 + 1985294.115] - [4288235.58 + 311695.039 + 1345694.115]$$
$$Q_{Ч3\delta} = [13456941.157] - [5945624.734]$$
$$Q_{Ч3\delta} = 7511316.422 \left[\frac{kcal}{h} \right]$$

جدول (7) د اکسدیشنی بخاراتو اوګازاتود مخلوط ترکیب

خارجیدل			داخلیدل		
t [°C]	Q [kcal/kg]	مواد	Q [kcal/kg]	t [°C]	مواد
-	4288235.58	هغه تودوخه چی د بیتوم سره بهر کیږی	11470588.22	260	اومه ماده
-	311695.039	هغه تودوخه چی د اکسدیشنی بخاراتواو ګازونو سره بهرکیږی	1058.822	20	هوا
-	1345694.115	د تودوخی ضایعات	1985294.115	-	د اندوترمیک تعاملاتو په نظر
-	7511316.422	د تودوخی اضافی اندازه	-	-	-

ketabton.com - The Digital Library

مجموعه	-	**13456941.157**	مجموعه	**13456941.157**	-

گراف (2)

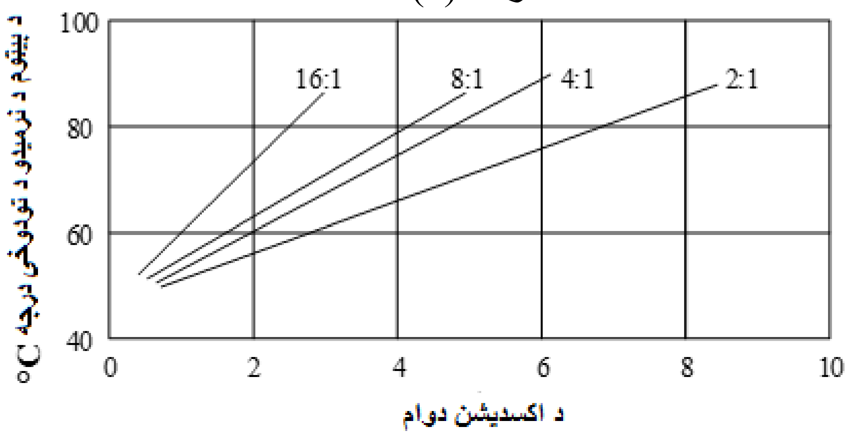

گراف(2.2) د اکسدیشنی مودی سره د قیر دنرمیدو دتودوخی درجی څرګندويي دي .

د تجربو پربنسټ داکسدیشن برخو څخه ګټه اخیستنه دمایع فاز پرسطح د ګازی فضایي ارتفاع (h_B) مایع قطرو د انتقال څخه دمخنیوي لپاره د 4m څخه کم نه قبلیږی .

د اکسدیشن برج قطر دمجاز سرعت پر بنسټ د بخاراتو دمخلوط اوهغه ګازات چی برج يي پریږدي ، کنترولیږی .

د بیټوم په اکسدیشن برج کی د ګازاتو اوبخاراتو مجاز سرعت د m3/sec (0.10 – 0.12) سره مساوی دي .

د بخاراتو حقیقی سرعت داسی تعریف کیږی .

$$W_{\Phi} = \frac{4 \cdot V_{\sec}}{\Pi D^2} \quad \ldots\ldots.. \left[m^3/_{\sec} \right] \qquad (10.2)$$

د بخاراتو اوګازاتو د مخلوط حجم د اکسدیشنی بخاراتو او ګازاتو دحجمونو اود بخاراتو څخه متشکل دي . په هغه صورت کی چی د اکسدیشن مقدار د بخاراتو او ګازاتو په مخلوط کی زيات وی(3% څخه زیاتر) د برج په پورتنی برخه ته بخارات ورکول کیږی .

همدارنګه د اوبو د بخاراتو دهغو اوبود تبخیر له آمله چی داکسدیشن عملیي د اضافی تودوخی د تیټ راوړلو لپاره ورکول کیږي تشکیلیږي .

د بخاراتو اوګازاتو ثانیوی حجمی مصرف (Vsec) دلاندی فورمول په واسطه محاسبه کیږي .

$$V_{\sec} = \left[\frac{G_{OT_2}}{M_{OT_2}} + \frac{G_{B\Pi}}{18} \right] \cdot \frac{22.4}{3600} \cdot \frac{1}{P_{OK}} \cdot \frac{(273 + t_{OK})}{273} \left[m^3 / \sec \right] \qquad (11.2)$$

د اکسدیشن بخاراتو اوګازاتو متوسط مالیکولی کتلی محاسبه په لاندی جدول کی ورکړل شوی ده.

جدول (8) د اکسدیشنی بخاراتو اوګازاتو منځني محاسبه

شماره	اجزاء	ترکیب په کتلوی سلني	Mi	کتلوی سلنه Mi	مولی حصی Xi	Xi Mi
1	نایتروجن	90	28	3.210	0.910	25.50
2	اکسیجن	3	32	0.0937	0.0265	0.85
3	هایدروکاربنونه C_2H_4, C_2H_6, C_3H_6, C_3H_8 ΣC_4H_6	2	37	0.054	0.0153	0.57
4	CO_2	2	18	0.111	0.0315	0.57
5		2	36	0.0555	0.0157	0.56
6		1	200	0.005	0.0014	0.28
Σ		100	3.5292	1.0004	28.33	

تور سولیار داکسدیشن بخاراتو اوګازاتو دمایع برخی څخه عبارت دی . د اکسدیشن بخاراتو او ګازاتو د مخلوط مالیکولی کتله د 7 ستون د مجموعی سره مساوی دی یعنی :

$$M_{OT_2} = \sum_{1}^{6} Xi \cdot Mi \qquad (12.2)$$

ketabton.com - The Digital Library

ځرنګه چې د محاسبې څخه ليدل کيږی د 7 ستون مجموعه يعنی د اکسديشن بخاراتو اوګازاتو د مخلوط ماليکولی کتله عملاً د نايتروجن د ماليکولی کتلی څخه کم توپير لري .

د Vsec قيمت په (III-13)افاده کی ږدو او $W\Phi$ محاسبه کوو. د بخاراتو د حقيقي سرعت قيمت $(W\Phi)$ د $(0.10 – 0.12) m^3/sec$ څخه بايد تجاوز ونه کړي. دهغه څخه پرته اړينه ده چې د برج اندازی بيا محاسبه کړو.

8.2- د بيټوم د لاسته راوړلو لپاره د نفتو طبقه بندی دهغوی د مناسب والی په نظر

لمړي طبقه : خورا فوق العاده نفتونه

a. زيات مقدار قطرانونو اوکم پارافينونولرونکی نفتونه .

b. زيات مقدار قطرانونولرونکی پارافينی نفتونه .

c. کم پارافين قطرانی نفتونه .

دغه نفتونه د کيمياوی ګروپی ترکيب په واسطه مشخص کيږی .

$$A + C – 2.5\,\Pi > 8 \qquad (13.2)$$

دلته :

A : د اسفالتينونو اندازه په کتلوی سلنه .

C : د قطرانونو اندازه په کتلوی سلنه چې د سليکاګل په واسطه جذبيږی .

Π : د پارافينونو اندازه .

دوهمه طبقه :

a. پارافينی قطرانی نفتونه

b. کم مقدار قطران اوکم مقدار پارافينونو لرونکی نفتونه

دهغوی ترکيب دلاندی معادلی سره صدق کوي .

$$A + C – 2.5\,\Pi = 0 – 8 \qquad (14.2)$$

ketabton.com - The Digital Library

دلته :

$$A + C > 6 \qquad (15.2)$$

جدول(9) د نفتونوطبقه بندی اودهغه گدرونونوځرنګوالی چی د بیتوم دتولید لپاره هدایت کیږی .

شماره	نفتونه		گدرونونه					
	د نفتونو گروپونه	A+C-2.5П	د گدرون خروج د نفتوپه نظر په سلنې	نسبی کثافت	د نرمیدو دتودوخی درجه په °C	گروپی ترکیب په کتلوی سلنی		
						اسفالتینونه	قطرانونه	غوړی
1	زیـــات مقـــدارقطرانونو اوکم مقـدار پـارافینونولرونـکی نفت	29	50	0.990	28	4.2	33.6	62.2
2	د زیـات مقـدار قطرانونـو لرونکی پارافینی نفت	21	55	1.000	30	7.0	30.6	62.4
3	پارافینی قطرانی نفت	8	-	0.991	39	7.5	25.6	67.9
4	کم مقدارقطرانونو اوکم مقـدار پـارافینونولرونـکی نفت	<8	-	0.980	20	3.6	14.9	81.5

ضمیمه

د بیتوم د لاسته راوړلو لپاره د اومه موادو دپارافینونو اود زیات مقدارلرونکو قطرانونو د سلفری نفتونو د گدرونونو څخه دځینو خواصو ترکیب .

ketabton.com - The Digital Library

جدول (10) د بیتوم د لاسته راوړلو اومه مواد

ځانګړتیاوې	ګدرون بیلګي		
	1	2	3
1	2	3	4
د نم کیدلو دتودوخې درجه[°C]	37	39	42
کثافت $gr/cm^3[X \cdot 10^3\ kg/m^3]$	0.984	0.991	0.008
د جرقې دتولید د تودوخې درجۀ	266	296	304
د کوکس کیدو قابلیتپه سلنې[د ستنې د تیریدو ژوروالی په]mm			
25°C لاندې	37	37	30
0°C لاندې	-	26	17
فرکشنې کتلوی ترکیب			
تر 400°C	0.5	1.2	0.16
(400 – 450)°C	0.75	1.7	1.44
(450 – 500)°C	10.65	6.0	8.1
(500 – 525)°C	9.5	6.1	7
525°C څخه لوړ	78.6	85.0	83.3
ګروپې ترکیب په کتلوی سلنې			
پارافینې نفتینې	22.2	16.2	13.8
اروماتیکې یوکړییز	11.9	12.1	11.8
اروماتیکې دوهکړییز	22.8	11.4	10.6
ټول هایدروکاربنونه (روغنیات)	64.5	62.5	58.3
قطرانونه	26.3	25.6	29.6
اسفالتینونه	9.2	12.4	12.1
1	2	3	4
جامد پارافینونهپه کتلوی سلنې	10.1	7.5	-
سلفر په فیصدی سلنې	-	2.66	-
تیزابی عدد په $m_2KOH/2$	0	0.11	0.3

ketabton.com - The Digital Library

جدول (11) د گدرونونود اکسدیشن رژیم – دلاسته راغلوبیتومونوترکیب او خواص

ځانګړتیاوی	د گدرون بیلګي			
	1	2	3	4
داکسدیشن دوام [hour]	2.5	3	3	3
د اومه موادو او هوا د جریان خاصیت				
د هوا لګښت[liter/kg]	568	250	450	400
د ستنی د تیریدو ژوروالی[mm]				
25°C لاندی	7.0	6.8	8.6	6.8
0°C لاندی	2.0	2.0	3.7	1.8
د تودوخی درجه[°C]				
نرمیدل	50.5	53	51	50
ماتیدل	-21	-24	-22	-18
د کش کولوقابلیت د تودوخی درجی لاندی [cm]	22	100	47	>100
د سرییښیدوقابلیت د مرمرو سره یوځای				
ګروپی ترکیب په کتلوی سلنی				
پارافین – نفتینی	19.7	16.3	16.6	14.1
اروماتیکی یو کړییز	10.7	13.7	12.2	10.5
اروماتیکی دوه کړییز	16.3	17.0	18.6	17.1
څو کړییز اروماتیکی	5.8	4.1	4.8	7.3
ټول هایدروکاربنونه (روغنیات)	52.5	51.1	52.2	49.0
قطرانونه	22.4	26.0	25.3	28.7
اسفالتینونه	25.1	22.9	22.5	22.3
مجموعه	**100**	**100**	**100**	**100**

جدول (12) هوا ځانګړی لګښت ، تولیدی ظرفیت د اومه مادی او مختلفو نفتونو د اکسدیشن د دوام په نظر

شماره	ځانګړتیاوی	د سرک بیټومونه				
		БНD 90/130			БНD 60/90	БНD 40/60
		د زیات قطران او کم پارافینی نفتو ګودرون	د قطرانی او پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه
1	ځانګړي لګښت [m3/m3]	30	40	130	150	180
2	تولیدی ظرفیت داومه مادی په نظر [m3/hour]	58	46	15	13.5	12.5
3	د اکسدیشن دوام [hour]	2 – 3	3 – 5	7 – 9	-	-

د جدول (13)ادامه

شماره	ځانګړتیاوی	د ودانی بیټومونه			
		БН-IV	БН-V		
		د کم قطرانی او کم پارافینی نفتو د ګودرون څخه	د زیات قطران او کم پارافین لرونکو نفتو څخه	قطرانی پارافینی	کم قطرانی کم پارافینی
1	مصرف مخصوص هوا مواد خام [m3/m3]	245	70	90	350
2	تولیدی ظرفیت داومه مادی په نظر [m3/hour]	8	18	14	6

ketabton.com - The Digital Library

3	د اکسدیشن دوام	-	7 – 9	10 – 12	18 – 23

جدول (14) د اکسدیشنی گازونو او بخاراتو ترکیب چی داکسدیشن برج د پورتنی برخی څخه خارجیږي.

اجزاء	نایتروجن	اکسیجن	هایدروکاربنونو مخلوط C1 – C4	CO, CO2 مخلوط	H2O	مایع هایدروکاربنونه
ترکیب په کتلوي سلنی	90	3	2	2	2	1
حرارتی ظرفیت د 250°C لاندي [kcal/kg°C]	0.26	0.22	0.46	0.24	0.45	حرارتی ظرفیت 200 [kcal/kg]

9.2- د اکسدیشن برج بنسټیزی اندازی

1. د اکسدیشن دبرج ګټور حجم (V_{ef}) چی اومه موادو د ورکړل شوی اندازی (G_C [kg/h]) لپاره اړین دی ، تعینوو .

ρ_C^{tok} د اکسدیشنی تودوخی درجی لاندی د اومه مادی کثافت دی چی د جدول() څخه اخیستل کیږی . 0.984 gr/cm3 په kg/m3 تبدیلوو.

$$\rho_C^{tok} = 984\ kg/m^3$$

$$G_C = 44117.647\ {}^{kgr}\!/_{h}$$

ketabton.com - The Digital Library

$T = 3\ hour$

τ د اکسدیشن موده ده چی د جدول (3) څخه اخیستل کیږی .

$$V_{ef} = \frac{G_C}{\rho_C^{tok}} \cdot \tau = \frac{44117.647}{984} \cdot 3 \Rightarrow$$

$$V_{ef} = 134.505\, m^3/h$$

2. د اکسدیشن د برج قطر د بیتوم د تولید قیر لپاره د اومه موادو د مختلفو ډولونو داکسدیشن په صورت کی د $(2 - 3)m$ په حدودو کی ټاکل کیږی .

$D = (2 - 3)\ m$

داکسدیشنی برج د مایع فاز ارتفاع

$$H_{ef} = \frac{4 \cdot V_{ef}}{\pi \cdot D_{hb}^{\ 2}} \qquad (18.2)$$

h_b گازی فضاء ارتفاع ده چی د4 مترو څخه کم نه قبلیږی . -

$\Pi = 3.14$

$D = 3m$

$$H_{ef} = \frac{4 \cdot V_{ef}}{\pi \cdot D_{hb}^{\ 2}} = \frac{4 \cdot 134.505 m^3}{3.14 \cdot (3m)^2}$$

$$H_{ef} = \frac{538.02}{28.26}\ m$$

ketabton.com - The Digital Library

$H_{ef} = 19.038m$

د اکسدیشنی برج عمومی ارتفاع (H) په لاندی توګه پیداګیرۍ :

$$H = H_{ef} + h_B \tag{19.2}$$

د تجربو پربنسټ داکسدیشن برخو څخه ګټه اخیستنه دمایع فاز پرسطح دګازی فضایي ارتفاع (h_B)مایع قطرو د انتقال څخه دمخنیوي لپاره د4m څخه کم نه قبلیږی .

$$H = 19.038 + 5 = 24 \text{ m}$$

ketabton.com - The Digital Library

ځرنګه چې کيمياوی دستګاوی دلوړی تودوخی او فشار لاندی اوهمدارنګه د کيمياوی موادو او زهری ، انفجاری او احتراقی موادو سره کارکوی د ساختمانی موادو اوهمدارنګه د ساختمانی اندازو ټاکل چی د دستګاه د عناصرو ټینګوالی مشخص کوی يو آړين امر دی . او عموماً دلاندی پرزه جاتو اندازی ټاکل کيږی .

د بدنو دپوښ پيړوالی ، سرپوښونه ، د چوری او اتصالاتو محاسبه، د نلونود پنجری د دستګاه د سوريو ټينګښت ، دبرجونو بشقابونه ، ټينګوونکی پرزه جات ، د دستګاوو اتکاءګانی ، مخلوط کوونکی ساختمان او داسی نور په بر کی نيسی .

سربيره پردی پورته کيمياوی دستګاوی په خلاصو ډګرونو کی هم قرارلری او د باد او زلزلو د بار د اغيز لاندی قرار نيسی. له همدی آمله په محاسباتو کی بايد بادونه په نظر کی ونيول شی او محاسبه بايد د نامساعدو شرايطو په نظرد دستګاوو څخه د ټنګښت او ګټی اخيستنی لپاره صورت ونيسی .

په محاسباتو کی ددستګاوو ټينګوالی په ځانګړی ډول برجونه بايد د زينو وزن ، د دستګاوو ساتونکی ځيزونه چی د فلز خوړلو او زنګ ضد ساتونکو لرونکی وی مثلاً ربړ ، پلاستيکی موادو اوداسی نور چی دهغوی موجوديت په محاسباتو کی په نظرکی نه نيول کيږی .

خلايی اتموسفيری دستګاوی چی د چندان لوړی تودوخی او فشار اوهمدارنګه دهغه موادو سره چی چندان د فلزخورده ګی چاپيريال نه تشکيلوی کار کوي . له همدی آمله د دغه دستګاوو د تجهيزاتو ساختمانی مواد کاربن لرونکو فولادو CT-3 ټاکل کيږی .

په ميخانيکی محاسباتو کی د تصفيي د برج پيړوالی ، د برج د پوښ پيړوالی ، اتصالی فلانسونه ، اويا د دستګاه ټينګښت د باد د بار په وړاندی اود تهداب يا د برج د اتکاء محاسبه اود هايدروليکی آزمايښت محاسبات سرته رسوو .

ketabton.com - The Digital Library

1.3- بنسټیز محاسبوی پارامترونه :

1.1.3- محاسبوی تودوخی درجه

د تودوخی درجه مستقیماً په محاسبوی فرمول کی شامل نه وی آما د ټینګو موادو د ځانګړتیاوو د پیداکولو لپاره په هغی باندی پوهیدل آړین وی د دستګاه د پوښ د موادو د محاسبوی تودوخی درجه د محیط د درجی څخه چی د پوښ سره په اړیکه کی وی نیول کیږی .
په دستګاه کی د عایق د موجودیت په صورت کی محاسبوی حرارت درجه د عایقی سطح حرارت درجی سره مساوی وی چی د پوښ سره په اړیکه کی وی د20°C په علاوه کولو سره نیول کیږی .
په هغه صورت کی چی دستګاه د شغلی یا برقی ګرم کوونکی او همدارنګه د ګرم ګاز په واسطه د 250°C تر او د هغه څخه په لوړ حرارت سره ګرم شی په دغه صورت کی محاسبوی تودوخی درجه د محیطی حرارت درجی سره چی د پوښ سره په اړیکه کی وی . د50°C په اضافه کولو سره آما د 250°C څخه کم نه نیول کیږی .

2.1.3- محاسبوی فشار

هغه فشار چی د دستګاوو او ظروفو د پوښ د پیروالی محاسبوی فرمول په ټینګوالی او پایداری کی شامل وی ، د محاسبوی فشار په نوم یادیږی . او قاعدتاً د کاری فشار سره مساوی وی .
د کاری فشار په حیث ، اعظمی اضافی فشار چی د نورمالی تکنالوژیکی عملیی د جریان په صورت کی منځ ته راځی ، حسابیږی .
که چیری دستګاه د مایع څخه ډکه وی د محاسبوی فشار د ټاکلو پرمهال آړینه ده چی هایدروستاتیکی فشار هم په نظرکی ونیول شی . البته په هغه حالتونو کی چی د هغه کمیت د 2.5% ګازی اضافی فشار څخه زیات شی په ځینو وختونو کی چی د کاری فشار احتمال ډیر احساس کیږی 10% په اندازه د احتیاطی وال د خلاصیدو د تاخیر تر وخته په نظر کی نیول کیږی .

ketabton.com - The Digital Library

د هغو دستګاوو لپاره چې په زهری او انفجاری یا د ژر فراری (زود مفر) موادو د موجودیت په صورت کې فعالیت کوی محاسبوی فشار د کاری فشار څخه د 0.1 - 0.2 Mpa په اندازه لوړ قبلیږی .

د هغو دستګاوو محاسبوی فشار چې د مایع ګازونو احتراقی او انفجاری محیطونو د تصفیې او ساتلو لپاره په کار وړل کیږی په جدول (15) کې درج شوی دی .

د هغو عناصرو لپاره چې مختلفی فضاء ګانی یود بله سره جدا کوی د محاسبوی فشار په توګه لازمه ده تر څو هر فشار په جدا ډول یا هغه فشار چې د عنصر د پیروالی زیات پیروالی په نظر کی نیسی که چیری د فشارونو همزمان تاثیر تامین وی . په دغه صورت کی د محاسباتو سرته رسیدل د فشارونو په توپیر کی مجاز ګڼل کیږی .

جدول (15) محاسبوی فشار

د محیط کاری فشا ر pc په M	محا سبو ی فشار p په M pa
ما یع ګا ز د فشار څخه بغیر	0.01
< 0.05	0.06
0.07-0.05	0.1
<0.07	Pc1.2 اما د 0.3 کم نه
امو نیا	1.6
کا ربن ډای اکسا ید	7.6

3.1.3- مجاز تشنجونه

هغه تشنج چې د هغه لاندی د دستګاوو بی خطره کار د ساختمانی موادو د اضافی لګښت څخه بغیر تامین کیږی د مجاز تشنج په نوم یادیږی .

مجاز تشنج د دستګاه د کاری شرایطو او د موادو د میخانیکی خواصو تابع وي او د لاندی فورمول په واسطه ټاکل کیږی .

$$\eta\times\sigma\neq\sigma$$

په پورته فورمول کی σ د پوش د محاسبوی حرارت لاندی نورماتیف مجاز تشنج په Mpa وی . چې د پرزی د ساختمانی موادو په نظر د محاسبی لاندی د جدولونو څخه اخیستل کیږی . η د تصحیح ضریب دی چې د دستګاه د کار شرایط په نظر کی نیسی .

ketabton.com - The Digital Library

محاسبوی تودوخی نورماتیف مجاز تشنجونه په دغه جدولونو کی په ترتیب سره پیداکیری .

1- که چیری د پوښ محاسبوی تودوخه د کاربنی فولادونو لپاره باید د 380 C څخه او د کم جوهردار فولادونو لپاره د 420 C څخه او د زیات جوهردار فولادونو لپاره د 525C څخه تجاوز ونه کړي .

$$\sigma = \sigma b / \eta \qquad (20.3)$$

دلته :

σb او σ په ترتیب سره د تینګوالی د حد اود سیالیت د حد اصغری قیمت دی چی 2.5 = σb او σ د محاسبوی تودوخی درجی لاندی د 1.5 سره مساوی دی .

جدول (16) د نورماتیف مجاز تشنج پوری اړوند اصلاحی ضریبونه .

د کیمیاوی موادو د خطر کټګوری	د نورمونو په نظر د مجاز غلظتونو حد mg/m^3	د انفجار د حد تیت حد په %	د خپل سره اور اخیستنی اصغری تودوخی درجه په C	د تصیح ضریب η
1	د 5 څخه کم	د 1 څخه کم	د 175 څخه کم	0.85
2	5-50	1-5	175-300	0.9
3	51-1000	6-10	301-450	0.95
4	د 1000 څخه کم	د 10 څخه زیات	د 450 څخه زیات	1.0

2. که چیری د محاسبوی تودوخی قیمت د (1) څخه تجاوز وکړی . د نورماتیف مجاز د تشنج د لاندی دوو قیمتونو څخه کم قبول کیری .

$$\sigma = \sigma_D / n_D \quad , \quad \sigma = \sigma_T / n_T \quad , \qquad (21.3)$$

دلته :

ketabton.com - The Digital Library

د ظروفو او دستګاوو د هایدرولیکی ازمایښت د شرایطو لپاره د مجاز تشنج د لګیر شویو فولادونو څخه د لاندی فورمول څخه ګټه اخستل کیږی :

$$[\sigma]_{n\varphi} = \sigma^{20}_{0/2} / n_T \quad (22.3)$$

4.1.3- د طولی ارتجاعیت موډل

دغه کمیت د موادو سختی او دهغه د پاینت قابیلیت د شکل د تغیر په وړاندی مشخص کوی . د طولی ارتجاعیت د موډل محاسبوی قیمتونه د زیات جوهردار او کاربنی فولادونو لپاره د تودوخی درجی په اړیکی سره په (3.3) کی درج شوی دی .

د طولی ارتجاعیت د موډول جدول (17)

فولاد	د لاندی تودوخی درجی لاندی په C^0 MpaE.10^{-5}							
C^0	20	100	150	200	250	300	350	
کاربنی	1.99	1.91	1.86	1.81	1.76	1.71	1.64	
زیات جوهر دار	2.00	2.00	1.99	1.97	1.94	1.91	1.86	

5.1.3- د ساختمانی عناصرو محاسبوی پیروالی ته اضافه ګی

د ظروفو او دستګاوو د محاسبی په صورت کی د C علاوه ګی باید د ساختمانی عناصرو په محاسبوی ضخامت سره په نظر کی ونیول شی .

د ظروفو او دستګاوو د عناصرو د پوښ بشپړ پیروالی د لاندی فورمول له مخی ټاکل کیږی .

$$S \geq S_R + C \quad (23.3)$$

ketabton.com - The Digital Library

دلته : S_R د ظرف او دستګاه د عنصر د پوښ محاسبوی پیروالی دی .

علاوه ګی په محاسبوی پیړوالی سره د لاندی رابطی له مخی پیداکیږی .

$$C=C_1+C_2+C_3 \qquad (24.3)$$

دلته :

C_1 د فلز خوړلو په خاطر علاوه ګی ده C_2 د فلز د ورقی د پیړوالی څخه منفی فرق دی اوC_3 تکنالوژیکی علاوه ګی ده .

د فلز خوړلو په خاطر علاوه ګی د فلز خوړلو د سرعت (mm/year) ضرب په د دستګاه د فعالیت په مودی سره چی معمولاً 12-10 کاله وی ، دی :

$C=V*T$ د فلز خوړلو سرعت د لابراتواری ازمایښتونو د لارښود کتاب څخه ټاکل کیږی .

د فلز خوړلو په خاطر علاوه ګی معمولاً 2-1mm وی .

6.1.3- د ولډینګ د بخی د ټینګوالی ضریب

په ټینګوالی کی د ولډینګ بخی لرونکو ظروفو او دستګاوو د محاسبی په صورت کی په محاسبوی فورمولونو کی باید د ټینګوالی ضریب φ شامل وی . دغه ضریب د ولډینګ د اتصال د ټینګوالی نسبت د بنسټیزو ساختمانی موادو د ټنګوالی لپاره (بشپړه ورقه) څرګندوی .د ټینګوالی د ضریب قیمت د بخی (اتصال) ساختمان او د ولډینګ کاری طریقی پوری اړه لری .

جدول (18) د ټیټانیمی دستګاوو او ظروفو لپاره د ولډینګ د بخیو د ټینګوالی ضریب

د ولډینګ د بخی شکل	φ
د ارګون په محیط کی اتوماتیک فلانس او د لاسی ولډینګ کاری دوه طرفه نوک په نوک	0.95
د ارګون په محیط کی لاسی او اتوماتیک دوه طرفه سر په سر	0.90
سر په سر ولډینګ کاری نه د یو لخت په ډول	0.80
د ارګون په محیط کی یو طرفه بخیو نوک په نوک	0.70

ketabton.com - The Digital Library

جدول (5.3) د فولادی ظروفو او دستګاوو لپاره د ولډینګ بخیو د ټینګوالی ضریب

د ولډینګ د بخی شکل	φ د کنټرول وړ اوږدوالی په صورت کی	
	100%	10-50%
نوک په نوک یا سر په سر یو لخت دوه طرفه په اتوماتی طریقی سره	1.0	0.9
نوک په نوک د بخی د بیخ څخه یا سر په سر دوه طرفه یو لاسی لخت	1.0	0.9
نوک به نوک یک طرفه با لایه یو طرفه نوک په نوک د یوی حلقی سره	0.9	0.80
سر په سر	0.8	0.65
یو طرفه اتو ماتیک نوک په نوک	0.9	0.80
یو طرفه لاسی نوک په نوک	0.9	0.65

.

ketabton.com - The Digital Library

2.3- د اکسدیشن د برج میخانیکی محاسبات

لمړنی ارقام :

1. د برج قطر — D = 3m
2. د برج ارتفاع — H = 24m
3. په برج کی فشار — P = 3at
4. د تودوخی درجه — t = 260 ℃
5. ساختمانی مواد — CT-3
6. هغه ضریب چی د دستګاه د کار شرایط په نظر کی نیسی — $\eta = 0.9$
7. د ولډینګ د بخیی د ټینګوالی ضریب — $\varphi = 1$

د تصفیی برج په هغه شرایطو کی محاسبه کیږی چی د هغه داخلی قطر 3 متره او ارتفاع یی 24 متره دي . همدارنګه برج د استوانه ای شکل لرونکی دی اود کاربن لرونکو فولادو څخه جوړ شوی دي. فشار په برج کی 3 اتموسفیر دی .

1.2.3- د برج د پیړوالي محاسبه

د برج د پیړوالي محاسبه د لاندی فورمول په واسطه محاسبه کیږی .

$$S = \frac{P \cdot D_{hb}}{2,3 \cdot [\delta] \cdot \phi - P} + C \qquad (25.3)$$

P - په دستګاه کی فشار .

D_{hb} - د نل داخلی قطر .

δ - د اومه مادی د دخول تودوخی لاندی په برج کی مجازی تشنجات .

φ - د ولډینګ د بخیي د ټینګښت ضریب .

څرنګه چی دوه اړخیزه ولډینګ اتوماتیک وی پر همدی بنسټ په 1 سره مساوی وی .

C - علاوه ګی د فلز خوړلو په نظر چی 2 ملی متر وی .

ketabton.com - The Digital Library

مجازی تشنجات په برج کی د اومه موادو د داخلیدونکی درجی لاندی په لاندی توګه محاسبه کیږی
.

$[\delta] = [\sigma \cdot \eta] = 118 \cdot 0.9$

$[\delta] = 106.2 \ {}^{N}/_{mm^2}$

په پورته معادله کی د قیمتونو د وضع کولو وروسته د برج د پوښ پیړوالی په لاندی توګه پیداکیږی

$$S = \frac{P \cdot D_{hb}}{2,3 \cdot [\delta] \cdot \phi - P} + C = \frac{0.3 \cdot 3000}{2,3 \cdot 106.2 \cdot 1 - 0.3} + 2 \Rightarrow \frac{900}{243.9} + 2 = 5.7 + 2$$

$$S = 7.7mm$$

د معیار په نظر د برج د پوښ پیړوالی 12 ملی متر قبلوو .

د برج بهرنی قطر په لاندی توګه محاسبه کوو .

$$D_H = D_{hb} + 2 \cdot S$$

$$D_H = 3000 + 2 \cdot 12$$

$$D_H = 3024mm$$

د پوښ د پیړوالی ضریب داسی محاسبه کیږی .

$$\beta = \frac{D_H}{D_{hb}} = \frac{3024mm}{3000mm}$$

$\beta = 1$

ketabton.com - The Digital Library

2.2.3- د بیضوی قعر د پوښ د پیړوالی محاسبه

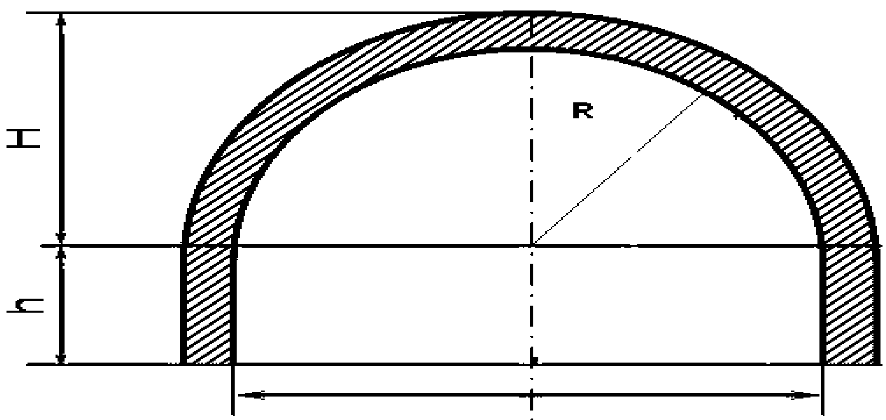

شکل (18.3) د بیضوی قعر پوښ

د قعر پیړوالی دلاندی فورمول له مخی پیداکیږی .

$$S = S_1 + C \qquad (26.3)$$

$$S_1 = \frac{P \cdot R}{2(\sigma) \cdot \varphi - 0.5P} \quad , \qquad (27.3)$$

$$S_1 = \frac{0.5 \cdot 3000}{2(106.2) \cdot 1 - 0.5 \cdot 0.3} = \frac{750}{212.25} = 3.5mm$$

$$S = S_1 + C \qquad S = 3.5 + 2 \qquad S = 6mm$$

3.2.3- د سوری د ټینګښت محاسبه

د سوریو لوی قطرونه (د 75mm څخه لوی نه) اضافی ټینګښت (تحکیم) ته آړتیا نه لری او په لاندی توګه محاسبه کیږی :

$$d = 1.2(4/3 * S/S_1 - 1)\sqrt{D(S - C)} \qquad S/S_1 < 2$$

ketabton.com - The Digital Library

$d = 1.2(S/S_1 - 1)\sqrt{D(S - C)}$ $\qquad\qquad$ $S/S_1 \geq 2$

دلته :

S – د بدنی د پوښ پیړوالی

S1 – د بدنی محاسبوی پوښ

D – د دستګاه قطر

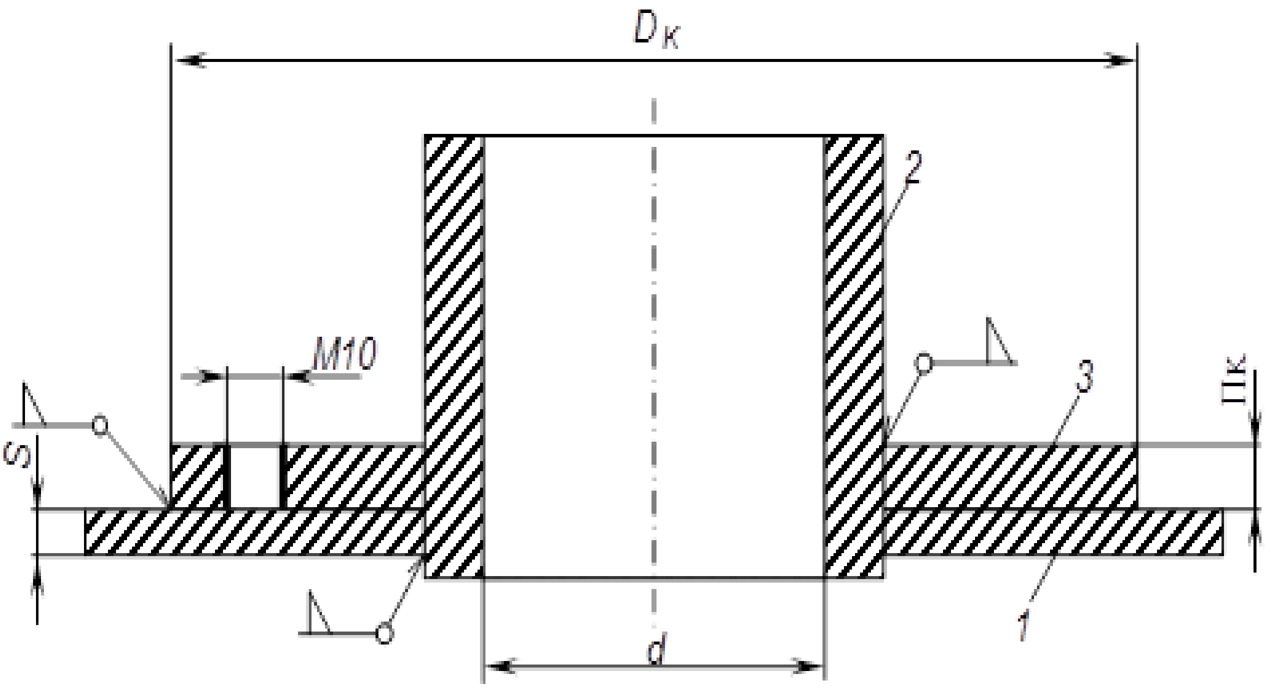

شکل (19.3) د سوري د ټینګښت د محاسبی اړوند

د تحکیمی کړی (حلقی) د مقطع مساحت د لاندی شرایطو په نظر ټاکل کیږی .

په نتیجه کی دریځه د 400 ملی متر په قطر سره باید د تحکیم کوونکی کړی ولری د کړی اندازی باید په ملی متر وټاکو .

هغه مساحت چی د جبران لاندی قرار لری .

ketabton.com - The Digital Library

د سوریو د لویو قطرونو لپاره (نه زیاتر د 75 ملی متر څخه) چې اضافه تینګښت ته اړتیا نه لری په لاندی توګه ټاکل کیږی په داسی حال کی چې $S/S_1<2$ وی .

$$\frac{6}{3.5} \leq 1.7 \qquad 1.7 \leq 2$$

د لاندی فورمول څخه ګټه اخیستل کیږی .

$$d = 1.2(4/3 \cdot S/S_1 - 1)\sqrt{D(S-C)} \tag{28.3}$$

$$d = 1.2(4/3 \cdot 6/3.5 - 1)\sqrt{3000(6-2)}$$

$$d = 70.89mm$$

د تحکیمی کړی د مقطع مساحت د لاندی شرایطو په نظر ټاکل کیږی .

$$F \leq F_0 + F_W + F_C + F_K \tag{29.3}$$

دلته :

F-عمومی مساحت چې په جبرانی ساحه کی وجود لری .

F_o- د مقطع مساحت او یا هغه قطر چې په تینګښت کی ګډون لری .

F_w.- د شتوسر د عرض د مقطع مساحت چې په تینګښت کی ګډون لری .

F_C–د ولډینګ د بخیی د مقطع مساحت چې په تینګښت کی ونډه لری اود نقشی څخه تعین کیږی

اندازی په لاندی توګه ټاکل کیږی .

$$F = (d=+2c)s_1 \tag{30.3}$$

$F=(400+2.2)3.5 \qquad F=1414mm^2$

$$F_0=2l_k(S-C-S_1) \tag{31.3}$$

$F_0=2\ .54,7(6-2-3.5) \qquad F_0= 54.7mm^2$

$F_w=2H_1\,(S_w-C-S_{W'})$ (32.3)

$F_w= 2.54,9(6-2-1,6)$ $F_w= 43.9mm^2$

در اینجا H1 ارتفاع محاسبوی شتوسر است که مساوی اند به

دلته H1 د شتوسر محاسبوی ارتفاع ده چی مساوی ده په :

$$H_1 = \sqrt{(d + 2C)(S_{W-}C)}$$

$$H_1 = \sqrt{(400 + 2 \cdot 2)(6 - 2)} \qquad H_1 = 40.19m$$

S_W- د شتوسر حقیقی پیړوالی دی چی د طرح ریزی په مهال (8 mm)قبلیږی .

$S_{W'}$ - د شتوسر محاسبوی پیړوالی چی د لاندی افادی په نظر ټاکل کیږی .

$$S_{W'} = \frac{PD}{2[\sigma]\varphi - P} \qquad (33.3)$$

$$S_{W'} = \frac{0.3 \cdot 3000}{2[106.2]1 - 0.3} \qquad S_{W'} = 1.6mm$$

د ټینګوونکی کړی د عرض مساحت په لاندی توګه ټاکو .

$F_K=F-(F_0+F_W)$ (34.3)

$F_K=1315.4mm^2$

$F_K=2469-(120.34+483.2)$

ketabton.com - The Digital Library

اوس هم د ټينګوونکې کړې اندازې کولايې شو پيداکړو د کړې عرض L_K په داسې حال کې چې $D(S-C)$ د $3000\ mm^2$ څخه لوی وی د لاندې دوو قيمتونو څخه يې کوچنې انتخابوو .

$$D(S-C) \qquad 3000(6-2) \qquad 3000mm^2$$

$$L_k = \frac{d}{2} + c \qquad L_k = \frac{400}{2} + 2 \qquad L_k = 202mm$$

$$L_k \leq \sqrt{D(S-C)} \qquad L_k \leq \sqrt{3000(6-2)} \qquad L_k = 109.544mm$$

$$S_k = \frac{f_k}{2l_k} \qquad (35.3)$$

$$S_k = \frac{1315.4}{2 \cdot 109.544}$$

$$S_k = 6.006mm$$

ketabton.com - The Digital Library

اتوماتیزیشن عبارت له کړنی څخه دی چی په هغی کی د کنترول او تنظیم چاری په اتوماتیک ډول بی د انسان له مداخلی څخه ترسره کیږی .

د ننني عصر د پرمختللی ټکنالوژیکی لپاره یو مهم فکتور د دستګاوو له اتوماتیزیشن څخه عبارت دی . ددی لپاره چی تولیدی ظرفیت زیات شی ، د کارګرانو شمیر کم شی ، د پیښو څخه مخنیوی وشی د محصول کیفیت ښه شی نو باید د یوی فابریکی ټول تجهیزات په اتوماتیکو وسایلو سمبال کړایی شی .

همدارنګه دستګاه د تکنالوژیکی پروسی په جریان کی دیو اندازه پارامترونو درلودونکی وی چی باید نوموړی پارامترونه د کنټرول او تنظیم لاندی ونیول شی .

هغه پارامترونه چی په دی پروژه کی د کنټرول او تنظیم لاندی نیول شوی دی چی په لاندی ډول دي .

1.4- د کنټرول او اندازه کولو آلې

هر کیمیاوی تعامل د هری کیمیاوی کړنی غوندی په صنعتی شرایطو کی یوازی د ټاکل شویو څانګړتیاوو د مراعات کولو په صورت کی ترسره کیدایی شی .

د کیمیاوی تکنالوژی په عملیاتو کی مهم پارامترونه د فشار ، تودوخی درجی ، غلظت اود کتلست د سمی ټاکنی څخه عبارت دي .

ذکر شوي څانګړنی د یوی کیمیاوی عملیی په جبران او په وروستي پایلی یعنی د محصول په بهرکیدو زیاته اغیزه کوي .

ددی پارامترونه برسیره د کیمیاوی عملیی جریان د لمړنی تعامل کوونکو موادو په سرعت ، د تعامل کوونکو موادو په اقامت ، د کمکی موادو په څانګړتیاوو اود تعامل کوونکو موادو په کیفیت پوری آړه لري . او همدارنګه د هری کیمیاوی کړنی ترسره کول په یو لړ څانګړتیاوو پوری آړه لري .

چی نوموړی څانګړتیاوی نه یوازی د باکیفیته کړنی د ترسره کیدو باعث ګرځی بلکه د غوښتل شوي کیفیت د لاسته راوړلو لپاره کمک کوي .

ketabton.com - The Digital Library

ددي ځانګړتياوو نه مراعات کول چې په تخنيکي ريګلامنتونو کې ذکر دي . کيدايي شي د محصول د بې کيفيته کيدو سبب وګرځي او تردی چې د نورماله چارو د ټکر سبب وګرځي او حريق منځته راځي . چې د انفجار او حريق واقع کيدل له يوې خوا د دستګاه د لمنځه وړلو سبب ګرځي او له بلې خوا د انسان د مرګ سبب کيږی .

په يوی ټکنالوژيکی کړنه کی د ټاکلو پارامترونو د مراعات کولو ترڅنګ اړ يو ترڅو د نهايي محصول ځانګړتياوی اود لمړنی موادو کيفيت وټاکو .

بايد هره کيمياوی کړنه په دايمی ډول د کنټرول او تنظيم لاندی ونيول شی . او مختلف پارامترونه د ورکړل شوی قيمت سره مقايسه کړای شی . اود پارامترونو د تنظيم لپاره مداخله وشي ترڅو اړوند پارامترونه د تخنيکي ريکلامنټ سره په مطابقت کی واقع شی .

په عصری کيمياوی موسسو کی د عملياتو د سرته رسولو لپاره مختلفی عصری آلی د کنټرول او اندازه کولو لپاره شتون لری . چې نوموړی آله د انسان د نه مداخلی په صورت کی پارامترونه اندازه کوی اود کنټرول لپاره يی ګام اخلي .

2.4- د اتوماتيکی کنټرول د سيستم تصنيف :

د اتوماتيکی کنټرول سيستم په اکثره ځايونو کی د څلورو عنصرونو څخه جوړ شوی وی . کنټرول کيدونکی جسم ، قبلول کوونکی ساختمان ، ارتباطی خطونه اود اندازه ګيری ساختمان چې شيما يی په لاندی شکل کی ښودل شوی ده .

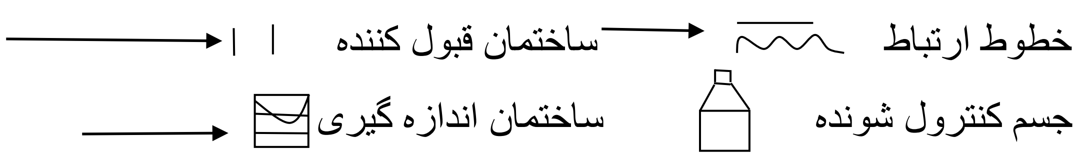

1- کنټرول کيدونکی جسم : عبارت دهغه آلی څخه دی چې په هغه کی يو يا څو پارامترونه د اندازه ګيری د عمليی لاندی قرار نيسی .

2- قبول کوونکی ساختمان : مستقيماً په کنټرول کيدونکی جسم کی قرار نيسی تر څو اندازه کوونکی يا کنټرول کوونکی پارامتر يی په منځ کی قرار نيسی اود ارتباطی خطونو په واسطه سګنال اخيستل کيږی اود اندازه ګيری ساختمان ته انتقاليږی .

ketabton.com - The Digital Library

قبول کوونکی ساختمانونه نظر د اندازه کیدونکی پارامتر ته په دوه ډولونو ویشل کیږی .

a) اندازه اخیستونکی ساختمان

b) حساس عنصر

د فشار په اندازه اخیستنه کی ، د مادی آزمایښتی اخیستنه د مادی د کیفیت د تعین لپاره د اخیستونکی ساختمان په بڼه جوړیږی .

اخیستونکی ساختمان په عمومی ډول سره په لاندی ډول جوړوو .

د دستگاه په دیوال باندی د 8-10mm قطرلرونکی دایری برمه کوو ، په نوموړو دایروی سوریو کی فولادی نلونه چی قطر یی په زیاتو حالاتونو کی 0.5 Inch وی او چړییز ساختمان لری ولډینګ کوو .

په فولادی نل کی یو کوچنی نل کش کیږی او سر یی په پیچی شیردهن سره تړل کیږی .

د شیردهن څخه وروسته ارتباطی خط پیل کیږی چی په عمومی ډول سره د فولادی نل په شکل چی قطریی 0.5 Inch او طول 50-60mm یی وی جوړیږی (د فشار د اندازه کولو په وخت کی نوموړی نل د مانومتر په نوم یادیږی) .

د تودوخی د درجی د اندازه کولو په صورت کی ، د سطحی او مصرف د قبول کوونکی ساختمان اکثراً حساس عنصر په نوم یادیږی .

حساس عنصر نه یوازی اندازه کیدونکی پارامتر درک کوی بلکه هغه په آړونده سگنال تبدیل کوی .

نوموړی سگنال د ارتباطی خط په واسطه د اندازه گیری ساختمان ته انتقالیږی د تودوخی د اندازه کیدو په صورت کی د الکتریکی ترمومتر په واسطه د حرارت د جفت څخه عبارت دي . چی د سیمونو ارتباط دی او په دوهم حالت کی مانومتری نل گڼل کیږی . د سطحی د ارتفاع په اندازه کولو کی د حساس عنصر نقش لامبووهونکی عنصر ایفا کوی .

د مصرف د اندازه کولو لپاره د حساس عنصر وظیفه انقباض کوونکی دیافراگم پرمخ وړی . په دی حالت کی د ارتباطی خطونه د بیلابیل خصوصیت لرونکی وي .

د لامبوکوونکی عنصر څخه ارتباطی خطونه د میلو اویا هم د رافعو (آړمونو) اود دیافراگم لپاره د مانومتری نلونو په شکل جوړیږی .

ketabton.com - The Digital Library

په ځينو سيستمونو کی ممکن دی چی نوموړی عناصرو شتون ونه لری . د تودوخی د درجی د اندازه کولو په سيستم کی د سيمابی ترمومتر څخه په داسی حال کی چی قبول کوونکی ساختمان او ارتباطی خطونه شتون نه لری . ځکه چی سيمابی ترمامتر په داسی حال کی چی اندازه کوونکی ساختمان دی همزمان د حساس عنصر او ارتباطی خط دنده هم پرمخ وړی .

نوموړی حالت په روتامترونو کی هم شتون لری چی په دی حالت کی اتوماتيکی شيما ډيره ساده کيږی .

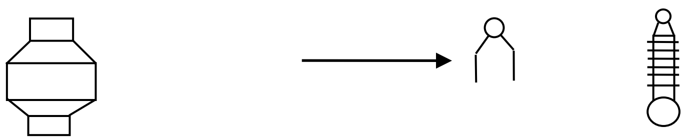

د اتوماتيکی کنټرول سيستمونه په موضعی او فاصله وی تقسيم کيږی .

هغه د کنټرول کوونکی سيستمونه چی د اندازه کيدونکو ساختمانونو څخه د کنټرول کيدونکی جسم سره په نږدی واټن کی ځای پرځای وی د موضعی سيستمونو په نوم ياديږی .

او اندازه اخيستونکی ساختمانونه د اولی آلاتو په نوم ياديږی . د قبول کوونکی او اندازه اخيستونکی ساختمان ترمينځ د ارتباطی خطونو د اوږدوالی په صورت کی اړ کيږو ترڅو په اتوماتيکه شيما کی اضافی عنصرونو علاوه کړو او واټنی کنټرول سرته ورسوو .

ليکن په اکثره وختونو کی د فشار د کنټرول کولو په صورت کی د ارتباطی خطونو ليرد په لری واټن سره د خطر سبب ګرځی .

د حرارتی جفتونو څخه د ګټی اخيستنی په صورت کی ددی امکان شته چی په کوچنی ضربی سره شارټی وکړی او په فابريکه کی د انفجار سبب وګرځی .

علاوه د ارتباطی خطونو ، مانومتری نلونه هم د قبول کوونکی ساختمان تر اندازی ګيری ساختمان پوری بايد له 50-60mm پوری وی او له نوموړی فاصلی څخه په زياتی فاصلی سره انتقال نه شی چی د اندازه کولو دقت له منځه ځی .

دداسی ډول اتوماتيکی شيماګانو د سرته رسولو لپاره د واټن په طول کی اضافی عناصر ليږدول کيږی ترڅو د اندازی دقت په ليری واټن سره انتقال شی .

نوموړی اضافی آلی عبارت دی له ليږدونکی ، ارتباطی خط او بل يی دوهمی آله ده .

ketabton.com - The Digital Library

1 – لیږدوونکی : د اندازه کیدو په نتیجه کی هغه سیګنال چی د لیری واټن لیږدولو لپاره وی په (پنوماتیکی ، بریښنایی ، هایدرولیکی) سګنال بدلوی . لیږدوونکی په داسی حال کی چی څرګندوونکی اویا هم خپله لیکوونکی ساختمان ولری .

2 – دوهمی آله : هغه پنوماتیکی ، بریښنایی یا هایدرولیکی سګنال چی د ارتباطی خط

څخه یی په لاس راوړی لیری واټن ته یی لیږدوی .

او هلته یی یا ثبت کوی اویا یی هم په آنی ډول سره نصبوی .

د فاصلوی کنټرول شیما لاندی شکل لری .

دومی آله ← د ارتباط خط ← لیږدونکی ← د ارتباط خط ← قبول کوونکی ساختمان ← جسم

کنټرول کوونکی جسم د سګنال د انتقال لپاره د لیږونکي څخه دومی آلی ته معمولاً د پنوماتیکی، برقی، او هایدرولیکی د درجو انتقال فاصلو ته کارول کیږي.

په پنوماتیکی سیستمونو کی د خبیښل شوی هوا انرژی کارول کیږي. لیږونکی ته د هوا ثابت اضافی فشار معمولاً 0.14MPas او یا $1.4Kg/cm^2$ واردیږي د لیږونکي په مخرج کی هوایی ځبیښل شوی فشار د اندازه کیدونکي پارامتر د بدلون له امله په ($0.2\text{-}1Kg/cm^2$) حدود کی بدلون مومي.د لیږونکي خروجی سګنال د ناقل نل له طریقه دومی آلی ته انتقالیږي د ناقل نل داخلی قطر 6mm ده او په دی صورت کی د لیږونکي او دومی آلی تر مینځ فاصله (150-300mt) ته رسیږی چی دا فاصله د کنترول د متمرکز کولو د یو تولید په حدود کی یا د یو تکنالوژیکی دستګاه کاملاً کافی ده.

په برقی سیستمونو کی برقی انرژی کارول کیږي په لیږونکي کی د اندازه ګیری نتیجه د برق ثابت جریان ته تبدیلیږي چی قوه او ولتاژ یی مناسب ده د اندازه کیدونکی پارامتر په مقدار په برقی لیږونکي کی خروجی سګنال معمولاً د 0-5mmA او یا 0-20mA په حدود کی تغیر مومي دا سګنال د برقی سیستمونو له طریقه دومی آلی ته انتقالیږي په دی صورت کی د خطونو د ارتباط د مقاومت جریان فاصله د 4 تر 6 کیلو متر زیاد شي په هایدرولیکي سیستمونو کی د مایع فشار څخه استفاده کیږی معوموﻻً منرالي غوړی کارول کیږی.

په لیږدونکي کی د اندازه ګیری نتیجه متناسب مایع فشار ته تبدیلیږی. چی دا فشار د ناقل نلونو له خوا دومی آلی ته لیږل کیږي د نفت د تصفی کیمیاوي صنایع کی اونفتی کیمیاوی کی په

عمده ډول د اتوماتيکی کنترول فاصلوی پنوماتيکی سيستمونو څخه استفاده کيږي د برقی سيستم څخه کمه او د هايدروليکی سيستمونو څخه هيڅ استفاده نه کيږی. برقی سيستمونه د حريق او انفجار په نظر بی خطره دي او هايدروليکی سيستمونه د ډيرو ابعادو لرونکی دی.

3.4- د فشار د اندازه گيری آلات

د يو مهمترينه پارامترونو څخه چی د کيمياوي عمليی په جريان ډير تاثير لری فشار دی. د فشار د اندازه گيری آلات په لاندی ډولونو دي:

1. مايعی آلات:- په مايعی آلاتو کی اندازه کوونکی فشار د مايع ستون له خوا متعادل کيږی.
2. ديفارميشني:- په داسی آلاتو کی اندازه کيدونکی فشار د عناصرو ديفارميشن (دشکل تغير) يا ارتجاعيت په نظر لکه فنرونه، ممبران وغيره تعينيږي.
3. پستوني آلات:- په پستوني آلاتو کی اندازه کيدونکی فشار د پستون او د بدنی د کتلی له خوا چی کوم فشار توليديږي تعينيږي.
4. برقی الات:- په برقی آلاتو کی اندازه کيدونکی فشار د بعضی خواص د تغير له امله (برقی،مقاومت ظرفيت وغيره) د ساختمان د آلاتو د تغير باعث گرځي.

په کيمياوي صنايع کی د فشار د اندازه کولو لپاره زيات ترينه استعمال د فنری مختلف انواع حاصل کړی د هغوی د کار عمومي پرنسيپ د ارتجاعی عناصرو د ديفارميشن لپاره د فشار لاندی وي د ديفارميشنی آلاتو ساختمان په نظر کی نيولو سره په څو ډولونو تقسيم شوی.

a) يو دوره يی او يا څو دوره يی فنري آلات.

b) ممبراني او يا سيلفوني.

ممبراني آلات:- د فشار د اندازه کولو لپاره په ممبراني آلاتو کی ارتجاعی عناصر چی ديفارميشن کيږی ممبران دي. ممبران کيدای شی چی ربړ، ربړ دار تکه، پلاستيکی او فلزی موادو څخه جوړ شي د ممبراني د فشار آلی شيما په لاندی ډول دی.

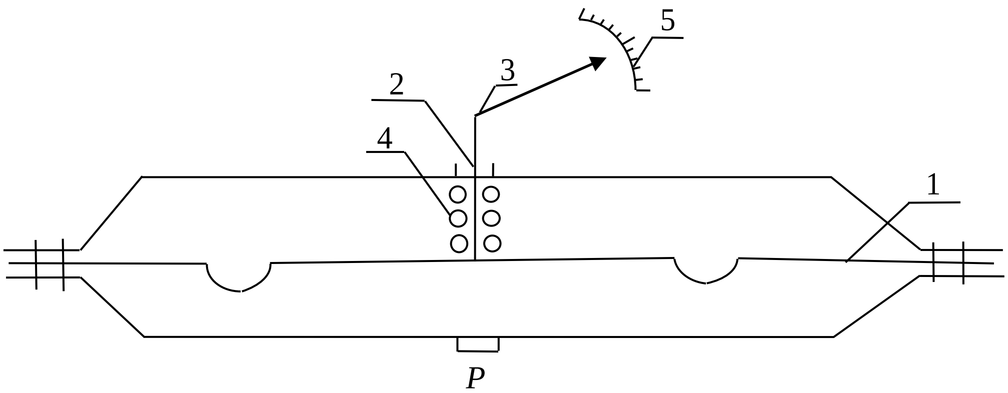

شکل (20.4) ممبرانی د فشار آله

د شیما تشریح:- اولاً ممبران (1) د فشار له امله انخنا کوی او (2) میله چې په سر یی (3) عقربه قرار لري په حرکت راولي عقربه خپل په نوبت په (5) شکل فشار ښایی کله کله د حدود د زیاتولو لپاره د ممبران په سر فنر (4) په نظر کی نیول کیږي. ممبرانی مانو مترونه معمولاً فشار د صفر څخه تر 300at اندازه کوي د ممبرانی آلاتو اساسی برتری دا ده چې هغوی کولای شی د لزجی محیطونه د فشار د اندازه گیری لپاره و کارول شي.

4.4- د تودوخی د اندازه گیری آلات

د تودوخی درجه عبارت د تودوخی گرمولو مادی یعنی د کمیت د تودوخی درجه ده چی د حرارتی جسم حالت مشخص کوي د مالیکولی د اساساتو له نظره د داخلی جسم د انرژی د تودوخی درجه یعنی پوتانسیل او کنتیکی انرژی د اتم او د هغه د مالیکولونه تعینوي نو د دی لپاره د تودوخی درجه د مهمترینه پارامترونو څخه دی چی عملاً د جسم تول خواص تعینوي نو د دی لپاره د تودوخی د درجی اندازه گیری او د هغه دقیق تنظیم مراعات د هرکیمیاوی تکنالوی مهم شرایطو څخه دی د تودوخی د درجی اندازگیری لپاره د لاندی آلاتو څخه استفاده کیږي.

1. د انبساط ترمو متر (مایعی او دیفارمیشنی)
2. مانومتر ترمومتر
3. ترموالکتریکی ترمو متر (حرارتی جفت)
4. ملی ولت متر او پوتانسیو مترونه

ketabton.com - The Digital Library

د نفت د تصفیی کیمیاوی صنایع تقریباً 90% د تودوخی درجه د حرارتی جفت او د هغو د مربوط اندازه گیری آلاتو یعنی ملی ولت متر او پوتانسیو مترونو په کمک اجراء کیږي.

حرارتـــی جفتونـــه :- د داســـی ترمومترونـــو کـــاری پرنسـیپ د حـــادثی پـــوری اړه لـــری چـــی د ترموالکتریکی په نوم یادیږي.

د ترموالکتریکی حادثه د برق د دوو هادی گانو A او B چی د مختلفو فلزاتوڅخه جوړښت لری او پـه لانـدی شـکل کـی ښـودل شـوي دي د ځوکـو د وصـلولو او د اتصـال د نقطـی ځـای (1) د گرمولو چی په نتیجه کی یی په دوه نـورو ځوکـو کـی (2) د پوتانسیل اختلاف مینځ تـه راځـی چـی همدا ساختمان د حرارتی جفتونو په نوم یادیږي.

د هادی وصل شوی نقطه د لحیم کاری یا د داغ نقطی په نوم او دومی نقطه د حرارتی جفتونو د آزاد قسمت په نوم یادیږی د لاندی شکل په مطابق.

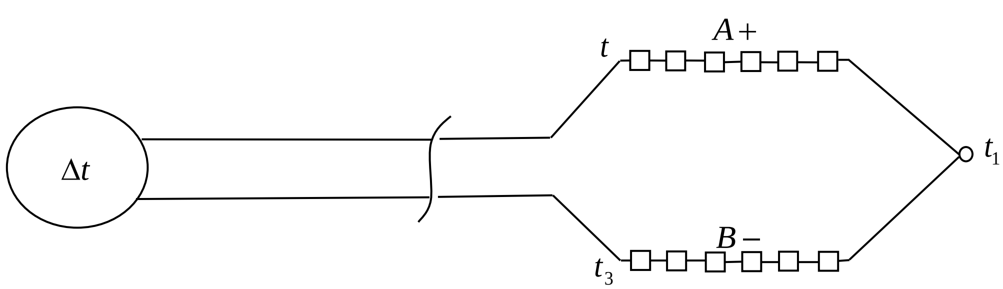

شکل (21.4) حرارتي جفت

د مختلف النوع فلزاتو په فی واحد حجم کـی مختلف آزاد الکترونونو تعداد چی د الکترونـی غاز په نوم یادیږي شتون لري او د دی فلزاتـو د ځوکـو د اتصـال د سیم کـاری یـا ولـدینگ کـاری پـه واسطه او د اتصال ځای گرمولو په نتیجه کی د الکترونونو سیلان شروع کیږي او د یو فلز څخـه بل فلز ته نفوذ کوي چه په نتیجه کی یی د حرارتی برقی محرکه قوه په دوره کی او د منفی قطبونـو د هادی په ځوکو کی د مینځ ته د راتللو سبب گرځي .

5.4- مصرف سنجونه

د تکنـالوژی کیمیـاوي پـه عملیـاتو کـی اکثـرا د فشـار متغیـر اختلاف او د فشـار ثابـت اختلاف مصرف سنجونه استعمالیږي. د فشـار متغیر اختلاف مصـرف سنجونو د قبـول کوونکـي ساختمان

ketabton.com - The Digital Library

اکثراً نورمال دیافراګم وي او په بعضی مواردو کی کیدای شي چی د نورمال دیافراګم تر څنګ وینتوری نورمال نل هم وکارول شي. نورمال دیافراګم د فشار د اخیستلو د طریقی په نظر په دوه ډوله تولیدیږي.

a- محفظ ای b- دیګ مانند

a- محفظه ای دیافراګم ناقل نلونو کی چی قطر یی 400mm وی نصبیږي.

b- دیګ مانند دیافراګم چی قطر یی د 400mm څخه زیات وي نصبیږي.

د پورتني مصرف سنجونو علاوه د فشار ثابت اختلاف مصرف سنج یعنی روتامترونه هم موجود دي د روتامتر د قبول کوونکي ساختمان لامبو کوونکی وي په صنعتی شرایطو کی روتامترونه معمولاً فلزی بدنی سره استعمالیږي او یا برقی تبدیلوونکي یا پنوماتیکی تجهیز کیږي یعنی روتامتر د مصرف لیږونکی وي.

برقی تبدیل کوونکی

پنوماتیکی تبدیل کوونکی

6.4- د سنجونو سطح

د زیاتو کیمیاوی تکنالوژی عملیاتو د سرته رسیدو پرمهال په دوامداره توګه آړینه ده ترڅو په مختلفو ظرفونو ، دستګاه اونورو کی د مایع محصول مقدار وټاکل شی .

د سنج سطح ساختمان او جوړښت خورا ساده دی د جوړښت له نقطه نظره هغوی په لاندی ګروپونو ویشل کیږی .

1 . میخانیکی

2 . پیزومتری

3 . برقی

په کیمیاوی تکنالوژی کی ټول میخانیکی سطح سنجونه خورا زیات استعمال لری . دغه سطح سنجونه یا لامبووهونکی وی اویا غرق کیدونکی وی .

لامبووهونکی سطح سنجونه : د جوړښت له نقطه نظره ساده ترین سطح سنج دی اوپه کافی اندازه دقیق ، اطمینان او ارزان وي .

ketabton.com - The Digital Library

د بهتریو په نظر چی لری یی ، زیات د ګټی اخیستنی لاندی نیول کیږی . د لامبوو هونکو سطح سنجونو د کار طرز د حساسو عناصرو د درجو د انتقال پراساس وی .

چی د مایع پرمخ قرار لري اندازه ګیری د فیتی په مرسته صورت نیسی . دغه سطح سنجونه د 5-12 تر 14 متر په حدودو کی د مخزنونو د سطح د ارتفاع د اندازه ګیری لپاره ټاکل شوی دی ددغه سطح سنجونو غلطی د موضعی کنترول په صورت کی ±6mm ده او د فاصلو د انتقال په صورت کی د ±15mm په حدودو کی ده .

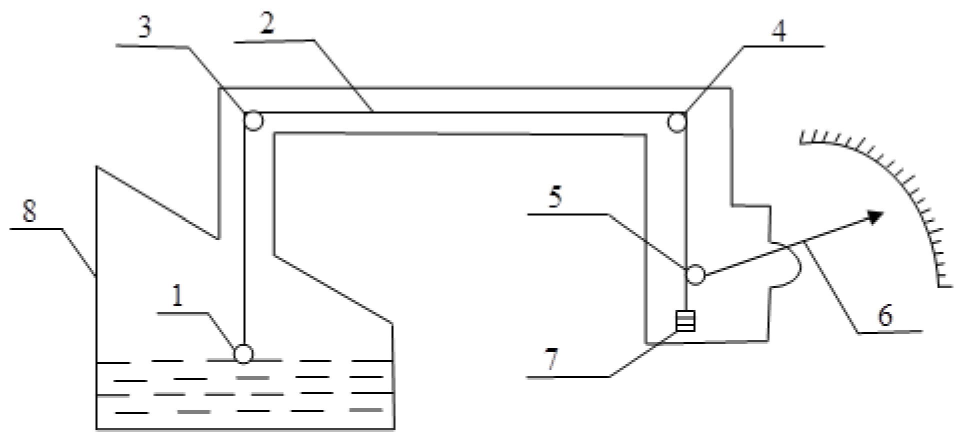

شکل (22.4) سطح سنجونه

په مخزن کی د سطح د ارتفاع تغیر د (1) لامبوو هونکی په واسطه تعقیب کیږی . لامبوو هونکی د (2) سوری د فیتی په مرسته چی د(5-4-3) څرخونو دپاسه تیریږی او (5) د اندازه ګیری څرخ سره ارتباط لری اود (5) اندازه ګیری څرخ سره د (7) وزنی پیروالی قرار لری
.

دغه وزنه د (2) فیتی د ټینګ پاتی کیدلو اود لامبوو هونکی وزنه د متعادل کیدلو لپاره ټاکل شویدی . لامبو وهونکی د (8) جهت ورکوونکو پرو په امتداد چی د مخزن د قطر او سطح ترمنځ په کش ډول سره نصب دی ، حرکت لری . د لامبوو هونکی تغیرمکان د (5) اندازه ګیری څرخ له مخی انتقال کیږی چی نوموړی څرخ د حساس کوونکی میخانیزم اندازه ګیری لیری کوی ددغه میخانیزم درجات په مخزن کی د مایع د سطح د ارتفاع سره مطابقت کوی .

ketabton.com - The Digital Library

7.4- د ځینو کانټورونو د اتوماتیک کنټرول د کارطرز او تشریح

1.7.4- د اکسدیشن برج په پورتنی برخه کی د فشار تنظیم

د اکسدیشن په برج کی فشار د لاندی کانټورونو په واسطه تنظیم کیږی :

(8a) آخذوی (اخیستونکی) ساختمان ، (8b) لیږدونکی ، (8c) دوهمی آله اود(8b˜) څرګندونکی ساختمان دی .

فشار د (8a) نیوونکی ساختمان په مرسته اخیستل کیږی اود (8b) لیږدونکی ته انتقال پیداکوی . په لیږدونکی کی برقی سګنال د منقبضی هوا په کمک په هوایی سګنال تبدیلیږی . دغه سګنال د منقبضی هوا په مرسته دوهمی آلی یا (3c)اتوماتیک تنظیم کوونکی ته هدایت کیږی .

دوهمی آله څرګندونکی اوپه خپله لیکوونکی وی چی په CPU کی شتون لري . همدارنګه د دستګاه په پورتنی برخه کی د (8b˜) څرګندونکی نصب وی چی موضوعی ساختمان فشار وی او فشار د دستګاه دپاسه ښیی .

2.7.4- په داش کی د لګښت تنظیم

پــه داش کــی د ســون توکــو لګښــت د 13a، 13b، 13c و 13d کانټورونــو پــه مرســته صــورت نیسی .

په داش کی د سون توکی د 13a آخذوی ساختمان په واسطه اخیستل کیږی او پـه لیږدونکـی یا دوهمی آلی کی اشتعال کوی .

په دغه آله کی سګنال د فشرده هوا پـه شـکل تقویـه کیږی او (13c) دوهمـی آلـی تـه انتقـال پیداکوی .

دغـه آلـه د 13d پـه محـافظوی کلاپـن مجهـز وی او کـولایی شـی پـه داش کـی د سون توکو مقدار په اتوماتیک ډول تنظیم کیږی .

3.7.4- د اکسدیشن برج په پورتنی برخه کی د تودوخی درجی تنظیم

د اکسدیشن برج کی د تودوخی درجی تنظیم د لاندی کانټورونو په مرسته تنظیم کیږی .

(6a) آخذوی ساختمان ، (6a) لیږدونکی ، (6c)دوهمی آله یا تنظیم کوونکی او د (6d) په تنظیم کوونکی مجهزوی . (6a) آخذوی ساختمان د (TXK) مارک حرارتی جفت څخه عبارت دی چی په محافظوی سرپوښ قرار لری . محافظوی پوښ د زنګ ضد فلزاتو څخه د X10H10T په مارک جوړیږی .

4.7.4- د بهرکیدونکو اکسدیشنی ګازونو د لین په برخه کی د غلظت تنظیم

د غلظت تنظیم د کوپیلی کرومیل د انالیزاتور په مرسته د 10c, 10b, 10a په کانتورونو سره صورت نیسی .

بهر کیدونکی ګازونه د سپراتور او اکسدیشن برج د پورتنی برخی څخه د (10a)اخیستونکی ساختمان په مرسته اخیستل کیږی . او د (10b) لیږدونکی ته د پنوماتیکی سګنال سره انتقال پیداکوی . وروسته درک شوی پارامتر د (10c) دوهمی آلی ته انتقال پیداکوی چی همزمان آله د (10b) موضوعی ساختمان سره هم مجهز وی چی کولایی شی د نوموړو ګازونو غلظت په دستګاه کی کنترول کړي .

ketabton.com - The Digital Library

جدول(۵,۴) د اتوماتیزیشن د دورو تنظیم

ګڼه	د کنټرول وړ پارامتر	د دستګاه ځای پرځای کول	دوره	د اتوماتیزیشن د کنټرول او اندازه کولو آلې				ترسره کوونکی جوړښت	د اندازه کولو کچه
				حساس عنصر	لیږدوونکی لمړنی آله	دوهمي آله	تنظیمووونکی		
	۱	۲	3	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱	لګښت	پمپ	1- 1,2,3,4,5	DDH-10	DMП-4	ПВ_{3-2}	ПР_{2-5}	وال	100-150M³/h
۲	د تودوخي درجه	د تودوخي تعویض کوونکی	1- 1,2,3,4,5	TXK	ПЭП-ТП-68	ПВ_{2-2}	ПР_{3-23}	وال	180-200°C
۳	فشار	پمپ	1- 1,2,3,4,5	اخستونکی جوړښت	МВП-П_{1}	$\text{ПВ}_{10-1Э}$	ПР_{2-5}	وال	0-3 at
۴	د تودوخي درجه	داش	1- 1,2,3,4,5	TXK	ПЭП-ТП-68	ПВ_{2-2}	ПР_{3-23}	وال	180-200°C
۵	فشار	سپراتور	1- 1,2,3,4,5	اخستونکی جوړښت	МВП-П_{1}	$\text{ПВ}_{10-1Э}$	ПР_{2-5}	وال	0-3 at
۶	د سطحي ارتفاع	د اکسیدیشن برج	1- 1,2,3,4,5	لامبو وهونکی	PY Пш	ПВ_{1-3}	ПР_{2-5}	وال	0-1.5m
۷	د تودوخي درجه	کاندنساتور	1- 1,2,3,4,5	TXK	ПЭП-ТП-68	ПВ_{2-2}	ПР_{3-23}	وال	180-200°C
۸	د سطحي ارتفاع	سپراتور	1- 1,2,3,4,5	لامبو وهونکی	PY Пш	ПВ_{1-3}	ПР_{2-5}	وال	0-1.5m
۹	د سطحي ارتفاع	د مینځلو برج	1- 1,2,3,4,5	لامبو وهونکی	PY Пш	ПВ_{1-3}	ПР_{2-5}	وال	0-1.5m
۱۰	لګښت	پمپ	1- 1,2,3,4,5	DDH-10	DMП-4	ПВ_{3-2}	ПР_{2-5}	وال	100-150M³/h

ketabton.com - The Digital Library

په کیمیاوی فابریکو کی د بی خطره او صحی کار د شرایطو منځته راتګ ددی سبب کیږی ترڅو تخنیکی او انجینیری کارکوونکی په دغه برخه کی وروزول شی او د بی خطره تخنیکی مقرراتو سره بشپړه بلدتیا پیداکړی ځکه کیمیاوی صنایع د اور اخیستنی او خطرناکو پیښو له مخی په لمړی درجه کی قرار لری چی بی خطره تخنیک په دغه فابریکو کی باید مراعات شی .

په کیمیاوی صنایعو کی د ضربو اود زیان لیدلو د عواملو مطالعه د زیان لیدلو د پیښو او حرفه وی ناروغیو د کمولو یا لمنځه وړلو په خاطر وی چی د بی خطره تخنیک د مهمو مسایلو د جملی څخه دي .

د ساینس او ټکنالوژي پرمختګ او د کیمیاوی صنایعو وده نن ورځ د خورا زیاتو بریالیتوبونو او موفقیتونو سبب ګرځیدلی ځرنګه چی د صنایعو په ټولو څانګو کی د اړتیا وړ اندازی د کیمیاوی مختلفو موادو ، اومه موادو او نورو موادو څخه ګټه اخیستل کیږی چی دغه مواد د ځینو خطرناکو پیښو او ناروغیو سبب ګرځی چی د موسساتو د اقتصادی شرایطو د اغیزمن کیدو اود بشری قواوو د صحت د اغیزمن کیدو سبب ګرځی . فلهذا توصیه کیږی ترڅو ددغه پیښو د منځته راتګ څخه مخنیوی وشی .

د بشری ټولنو په ودي او پرمختګ سره اود پیښو د وجی او پیښیدو په کشف سره په دغه برخه کی په ټولو بیلابیلو څانګو کی جدی تدابیر اتخاذ شوی دي هغه عملیه چی په خلایی دستګاه کی صورت نیسی د هایدروکاربنونو مختلف ګازونه اذادوی چی دغه ګازونه د هوا سره د مخلوط وروسته انفجار تشکیلوی .

که چیری په دغه برخه کی جدی پاملرنه صورت ونه نیسی نو په دغه صورت کی د انفجار خطرناکی پیښی منځته راځی او اور اخیستنه هم منځته راځی چی د اقتصادی زیانونو اود موسسی د کارکوونکو د ژوند خطر په کی احساس کیږی .

فلهذا په ټولو نفتی او کیمیاوی صنایعو په څانګو کی دغه مسله خورا جدی نیول کیږی چی د بریښنا نیونی ، انفجار ، میخانیکی ضربو اود حرفه وی ناروغیو د پیښیدو څخه مخنیوی وشی .

د بی خطره تخنیک د اساساتو مضمون د انجینیري اساسی او ځانګړی موضوع ده چی د تولیدی جراحیو ، مسلکی ناروغیو ، مسمومیتونو ، انفجار او اور اخیستنی د مخنیوی اړوند عملی او نظری مسایلو مطالعه احتوا کوی .

د بی خطره تخنیک په عرصه کی مهم جهتونه عبارت دی له :

ketabton.com - The Digital Library

1. د تولیدی پروسو سازمان کول چی د طبیعت ، مضریت اود موادو د خطرناک والی د مطالعی پر اساس وی .
2. د ناروغیو څخه د تدابیرو طرح چی د کارکوونکو د وګړنیز(فردی) مصونیت او مسلکی حفظ الصحی تامین کوونکی وي .
3. د کار د حفظ الصحی او صنعتی محیط د حفظ الصحی په نسبت اود فردی بی خطری د رژیم په نسبت په تولید کی د کارکوونکو د مسوولانه برخورد (کړنو) د روحیی منځته راتګ دي .

د اور اخیستنی ضد تخنیک او بی خطری تخنیک د مضمون اساسات د کار د مصونیت د تامین مهم مسایل د تخنیک د ودي په معاصری سویی سره بیانوی .

د بی خطره تخنیک مسایل اود اور اخیستنی بی خطری په ځانګړی توګه په کیمیاوی صنایعو کی یود بل سره نه شلیدونکی اړیکه لري .

تخنیکی او انجینیری موسساتو ټول کارکوونکی او کارګران باید په تولید کی د کار بی خطره تخنیک اود غوره شرایطو د منځته راتګ لپاره مشخص او تاکلی کارونه سرته ورسوی .

1.5- په کیمیاوی پروژو کی د بی خطره تخنیک خدمتونه

په هره پروژه کی د بی خطره تخنیک خدمتونه شتون لری چی د هغه حجم په لاندی ځلورو فکتورونو پوری اړه لری :

1. د پروژی مقیاس : په هره اندازه چی پروژه لویه وی د بی خطره تخنیک د خدمتونو حجم زیات وی .
2. د تولید خطرناک والی : په هره اندازه چی د بی خطره تخنیک د نقطه نظره تولید خطرناک وی کوښښ کیږی تر څو د بی خطره تخنیک د خدمتونو حجم زیات شی .
3. د کارکوونکو شمیر : په هره اندازه چی پروژه په لویه اندازه اتوماتیک شوی وی په هماغه اندازه د کارکوونکو شمیر کمیږی اود بی خطره تخنیک خدمتونه کموالی پیداکوی برخلاف د کارکوونکو تعداد زیاتیږی او په خپل نوبت د بی خطره تخنیک خدمتونه زیاتوالی پیداکوی .

ketabton.com - The Digital Library

د بی خطره تخنیک خدمتونه په پروژو کی فقط د زیانونو موضوعات اوداسی نور نه څیری بلکه د اور اخیستنی څخه د مخنیوی یا د اور د خاموش کولو تدابیر هم اتخاذ کوی .

د پروژو په اداری تشکیلاتو کی د پورته فکتورونو په اړیکی سره کیدایی شی یو انجینیر شامل شی اویا هم د بی خطره تخنیک یوه څانګه زیاته شی یا بلاخره د بی خطره تخنیک یو مرکز اضافه شی .

بی خطره تخنیک او ټول تولیدی موضوعات د پروژی د ریس د صلاحیت په حدودو کی حل او فصل کیږی چی آمر د پروژی د سرانجینیر له طریقه اړوند څانګو ته لیږل کیږی .

که چیری پروژه د بی خطره تخنیک د نقطه نظره خورا مهمه وی په دغه صورت کی سرانجینیر په اداری تشکیلاتو کی یو نفر مرستیال لری چی فقط د بی خطره تخنیک موضوعات تر څیړنی لاندی نیسی .

دبی خطره تخنیک د نقطه نظره د پروژی د ماهیت په اړوند کولایی شو ووایو چی د پروژی اداری تشکیلات یا په آزاد ډول سره د بی خطره تخنیک یوه څانګه لری یا یوه اندازه مرستیالان لکه د اور اخیستنی څخه د مخنیوی په جهت د بی خطره تخنیک څانګه ، د ګاز څخه د خلاصون اود بی خطره تخنیک بیلابیل موضوعات لری .

د یوی پروژی اداری تشکیلات د اداری نقطه نظره کیدایی شی لاندی بڼه ولري .

ketabton.com - The Digital Library

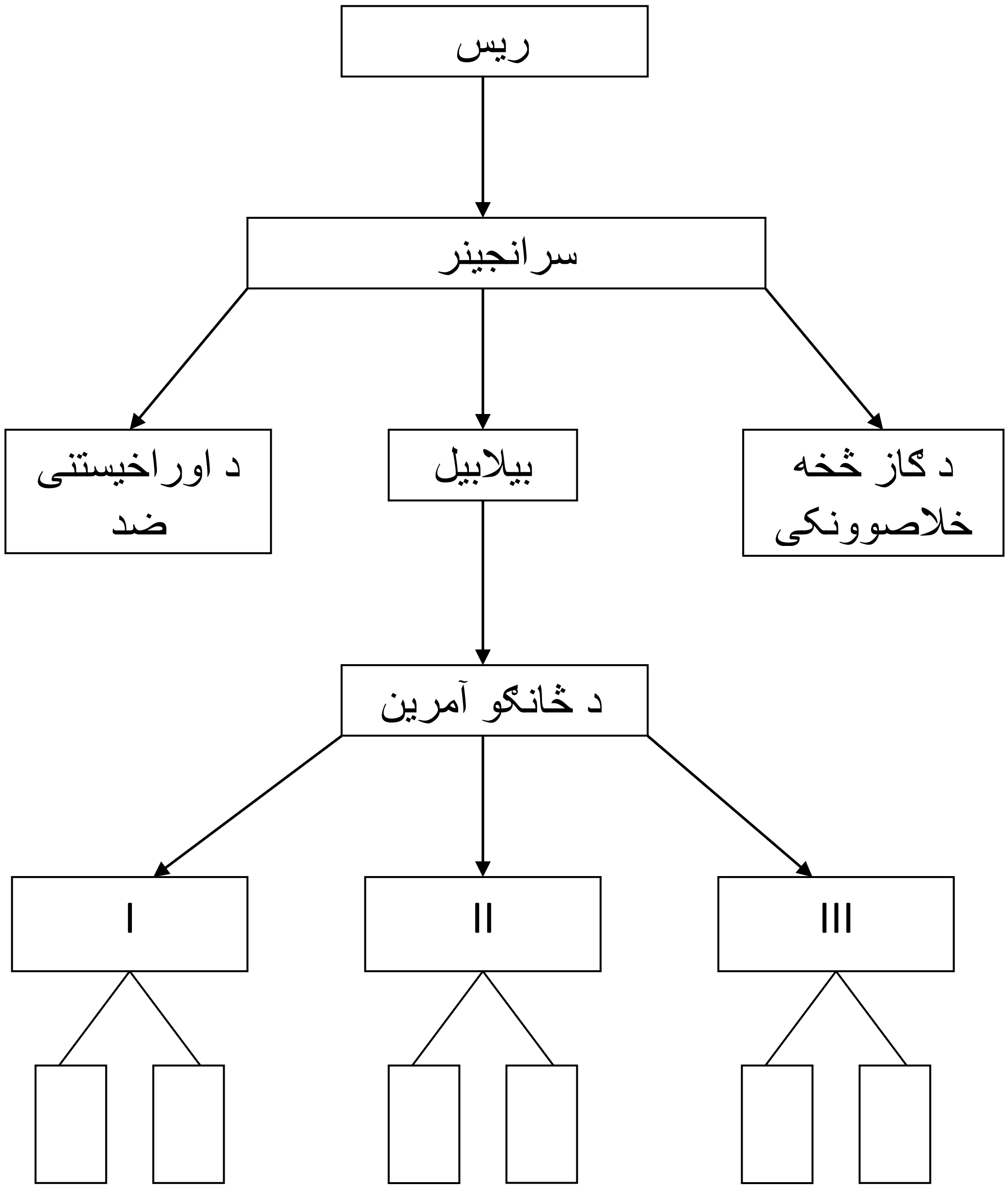

شکل (23.5) د اداری نقطه نظره د یوی پروژی اداری تشکیلات

څرنګه چی د شکل څخه لیدل کیږی چی ریس او سرانجینیر د بی خطره تخنیک مسوول دی اود ځانګو آمرین د خپلو اړوندو ځانګو د بی خطره تخنیک مسوول وی . د هغوی دندی زیاتی وی او ددی لپاره چی بی خطره تخنیک تطبیق شی آړینه ده ترڅو لاندی موضوعات حل کړو :

1. په پروژه یا تولیدی ځانګو کی د کار لپاره د نورمالو شرایطو منځته راوړل .

2. په تولیدی ځانګو کی د نورمال تودوخی درجی لپاره د وسایلو منځته راوړل .
3. د تکنالوژیکی پروسی د غوره والی په جهت تدابیر یعنی د دستګاه د ځینو برخو تعویض چی مخکی له مخکی د هغه څخه خطر احساس کیږی .
4. د بی خطره تخنیک په دستورالعملونو او مقرراتو سره د کارکوونکو روزنه .

2.5- د انفجار او اور اخیستنی د نقطه نظره د تولید ځانګړتیاوی

نفت د خپلو آړونده تصفیوی دستګاوو سره په ثقلیه صنایعو کی شمیرل کیږی چی د هغوی سره د کار پرمهال ګټور دستورالعملونه اود بی خطری قواعد په نظرکی نیول کیږی . د قوانینو او دستورالعملونو د نه مراعات کولو په صورت کی خورا زیات خطرونه منځته راځی اود اور اخیستنه ، د کارکوونکو او کارمندانو د مسمومیت سبب ګرځی او خورا زیاتی پیښی منځته راځی .

د علمی نقطه نظره اور اخیستنه دیو کیمیاوی عمل په توګه اقتصادی او صحی نامطلوبه اغیزی منځته راوړی .

د یادونی وړده چی اکسیجن اود اور اخیستنی مواد یودبله سره ځانګړی آړیکه لری . په دی معنی چی که چیری د اوراخیستنی شتون ولری ولی اکسیجن موجود نه وی ، اور اخیستنه منځته نه راځی او یاهم دا چی که اکسیجن او ګرم مواد موجود وی ولی د شعلی سرچینه موجوده نه وی اور اخیستنه منځته نه راځی . مګر په ځینو حالاتو کی (لکه په خپل سر اوراخیستنه) ددی لپاره چی اور اخیستنه منځته رانه شی آړینه ده ترڅو لمبه کوونکی مواد ، منفجره مواد او اکسیجن همزمان د کار په ساحه کی ونه لیږدول شی .

د موادو اوراخیستونکی او انفجاری ځانګړتیاوی د خپل سره اور اخیستنی د تودوخی درجه ، د سوځیدو د تودوخی درجه او خپل سره اور اخیستنی په واسطه اود هغوی په مخلوطونو کی د ګازاتو او بخاراتو د اور اخیستنی حدود د هوا سره مشخص کیږی .

د نفتی محصولاتو د جرقی د تودوخی درجه د هغوی د ابتدایی جوش د تودوخی درجی تابع ده . یعنی په هره اندازه چی د هغوی د جوش د پیل نقطه نږدی وی ، په هماغه اندازه د جرقی د تودوخی درجی تناسب اویا د هغوی سوخت نورهم نږدی کیږی .

ketabton.com - The Digital Library

شکل (24.5) د اور اخیستنی یو انځور

د مثال په توګه د بنزین فرکشن د C° (30-40) جرقی د تودوخی درجی لرونکی دی د همدی دلیل پر بنسټ کیدلایی شی د ژمی په فصلونو کی په ټیټو تودوخو درجو کی اور واخلی .

په همدی ترتیب د کراسین فرکشن د جرقی درجه د C° (28-60) په حدودو کی ده . طبعی ده چی په ګرمو محیطونو کی کراسین هم د اوراخیستنی د منځته راوړلو د احتمال سبب ګرځی .

مایعات د جرقی د تودوخی درجی د نقطه نظره په دوو برخو ویشل کیږی .

لمړی برخه ، هغه چی د هغوی د جرقی د تودوخی درجه 45C° اویا د هغه څخه ټیټه وی لکه بنزین او بنزول .

دوهمه برخه ، هغه چی د هغوی د جرقی د تودوخی درجه د 45C° څخه لوړه وی .

که چیری نفتی تولیدی محصولات د جرقی د تودوخی درجی څخه لوړ قرار ونیسی ، طبعی ده چی په دغه صورت کی د تولید محصولات بخار کوی د لمبی په نږدی کیدو سره د هغوی بشپړه اور اخیستنه صورت نیسی . چی په حقیقت کی دغه د تودوخی درجه د تودوخی د اور اخیستنی د لمبی (شعله اشتعال حرارت) په نوم یادیږی .

په هغه صورت کی چی نفتی محصولات د اوراخیستنی د تودوخی درجی څخه لوړه تودوخه ونیسی ، بغیر لدی چی لمبی ته نږدی شی په خپله اور اخلی چی د خپل سره اور اخیستنی په نوم یادیږی .

ketabton.com - The Digital Library

حفظ الصحوی نورمونه د انسان په ارگانیزم باندی د جسمی اغیزو د نقطه نظره په ځلورو گروپونو ویشل کیږی .

1. فوق العاده خطرناک مواد : لکه سیماب ، سرب اوداسی نور .
2. خطرناک مواد : لکه بنزول ، دای کلوروایتان ، H_2SO_4، H_2S، فارم الدیهاید اوداسی نور .
3. نسبتاً خطرناک مواد : لکه میتانول ، تولول ، فینول او داسی نور .
4. کم خطرناک مواد : لکه امونیا ، اسیتون ، ایزوبیوتان ، کراسین ، ایتایل الکول اوداسی نور .

خپل سره تودوخی درجه

ځینی مواد تر ټاکلی تودوخی درجی پوری گرمیږی اود هوا سره د تماس پرمهال د بیا اوراخیستنی څخه بغیر اور اخلی . د تودوخی دغه درجه د خپل سره تودوخی درجی په نوم یادیږی . د مثال په توگه د ځینو موادو خپل سره تودوخی درجی په لاندی توگه دی .

1. 425 °C
1. 380 °C
1. 360 °C
1. 300 °C

خپل سره تودوخی درجه د ځینو عواملو لکه فشار اود موادو کیمیاوی او فزیکی ترکیب پوری آړه لری .

د جرقی د تودوخی درجه

د فوری اور اخیستنی څخه عبارت ده چی د شعلی په نږدیکت سره جرقه منځته راځی . د تودوخی هغه ټیټه درجه چی د هغه لاندی د محصول بخارات د هوا سره د اوراخیستنی مخلوط تشکیل کړی د جرقی د تودوخی درجی په نوم یادیږی .

د ځینو موادو د جرقی د تودوخی درجه کمه وی . لکه د بنزین د جرقی د تودوخی درجه

ketabton.com - The Digital Library

C° (30-40) اود اسیتون C° (25-30) ده . دغه موادو د انفجار او اوراخیستنی له نظره خطرناک وی چی د ژر اوراخیستونکو موادو په نوم یادیږی .

د اور اخیستنی تودوخه د تودوخی هغه درجه ده چی د هغه لاندی اوراخیستل شوی ماده سوځیدلو ته دوام ورکوی .

3.5- ځینی اور اخیستونکی محصولات

1.3.5- بنزین

بنزین د خطرناکوترینو نفتی محصولاتو له جملی څخه دی . بنزین په عادی تودوخو کی د تبخیر زیات قابلیت لری . په هوا کی د بنزین د بخاراتو غلظت $\frac{mg}{cm^3}$ $(30-40)$ دی چی د ژوند لپاره خطرناک دی .

د بنزین د بخاراتو د کم غلظت تنفس د مسموم کیدو (تسمم) ، سرگرځیدو ، زړه بدوالی ، بی حالی او بیهوشی سبب گرځی کله چی انسان د بنزین د بخاراتو په واسطه مسموم شی ناروغ باید ژر تر ژره اذادی هوا ته انتقال شی او هغه ته لمړنی مرستی ورکړل شی .

2.3.5- بنزول

د بنزول بخارات په لوړ غلظت سره زهری وی اود مرگ سبب گرځی . د بنزول د بخاراتو د مزمن تسمم په صورت کی د انسان د وینی په جریان اغیزه کوی اوپه پایله کی د ساری ناروغیو په وړاندی د بدن پیاوړتیا کموی .

همدارنگه بنزول د پوستکی د ناروغیو سبب گرځی اود پوستکی پرمخ دانی پیداکوی .

3.3.5- امونیا

هغه گاز دی چی رنگ نه لری ولی تیز بوی لری . که چیری په هوا کی د امونیا غلظت زیات وی اود بدن د پوستکی سره په اړیکه کی شی د پوستکی د سوځیدو سبب گرځی . په هوا کی د امونیا مجاز غلظت $20 \frac{mg}{cm^3}$ دی .

ketabton.com - The Digital Library

په هره اندازه چې په هوا کې د امونیا غلظت زیاتیږی په هماغه اندازه د هغې اغیزې د انسان په ارګانیزم ډیریږی . د مسمومیت نښې د سردردی ، تنفس تنګی ، د اوښکو بهیدل اود غوږونو درد څخه عبارت دی .

د هوا سره د امونیا انفجاری حدود $\%(5\text{-}27)$ وی . د امونیا کثافت $0.77\,{}^{mg}/_{cm^3}$ دی .

د امونیا د ګاز څخه ساتونکی وسایل KWΠ7-8 او aw1.2 ډول ماسک چې د KD مارک دی ، دي .

د امونیا د ګاز د بی خطری اندازه $0.02\,{}^{mg}/_{m^3}$ ده .

4.3.5- هایدروجن سلفاید

دغه ګاز خفه کوونکی دی چې غلظت یې کم احساس کیږی . H_2S د شامعی د اعصابو د فلج سبب ګرځی چې د هغه په موجودیت باندی نه پوهیږو له دی آمله د هغه مسمومیت زیات خطر لری .

H_2S په طبعی ګاز ، نفتو او نفتی محصولاتو کی شتون لری اود هوا په نسبت دروند دی . د هایدروجن سلفاید کم غلظت د سترګو په محاطی غشاء اغیزه کوی اود سترګو د بهیدو اود سترګو د درد سبب ګرځی .

هایدروجن سلفاید زیات غلظت تنفسی جهاز ته ضربه ورکوی . پریشانی منځته راوړی اوپه زیاتو غلظتونو کی د مرکزی اعصابو سلسله زیان وینی او زړه بدوالی هم منځته راوړی . د $1\,{}^{mg}/_{m^3}$ څخه د زیات غلظت په صورت کی د زړه او سږو د فلج سبب ګرځی .

4.5- د بی خطره تخنیک او اوراخیستنی د خطر د قواعدو په نظر انجینیری ـ تخنیکی کارکوونکی اود کارکوونکو روزنه او دستورالعمل

په څرګنده توګه ویلایی شو چې تقریباً 75% زیانونه چې په پروژو کی په نظر راځی د تولیدی پروسی سازماندهی پوری آړه لری چې د هغوی 45% د دستورالعملونو د نه سرته رسیدلو

ketabton.com - The Digital Library

پوری آړه لری یعنی دستورالعملونه یا شتون نه لری یا هم په هغوی کی نیمګړتیاوی شتون لری او یا په عمل کی نه تطبیق کیږی .

د دستورالعملونو ډولونه عبارت دی له :

1. مقدماتی دستورالعمل : مخکی لدی څخه چی کارکوونکی پروژی ته داخل شی مقدماتی دستورالعمل سرته رسوی چی دغه دستورالعمل د بی خطره تخنیک د څانګی په واسطه چی د هری پروژی په تشکیلاتو کی شامل وی تحریر کیږی .
2. لمړنی (اولیه) دستورالعمل : مخکی لدی چی کارکوونکی خپلی اړوندی څانګی ته داخل شی لمړنی دستورالعمل سرته رسوی اود سرانجینیر په واسطه نوموړی ته یا د هغوی ګروپ ته تحریر کیږی .
3. د کار د ځای دستورالعمل : کارکوونکی دغه دستورالعمل په کاری ځای کی چی هلته کارکوونکی خپله دنده مخی ته وړی ، سرته رسوی ، ددغه دستورالعمل د بلدیدو وروسته د شفټ د آمر په واسطه آزموینه اخیستل کیږی . او کارکوونکی د خپل د کار د ځای او تولیدی پروسی سره بلدتیا پیداکوی .
4. وقفوی یا پلانیزه شوی دستورالعمل : څرنګه چی د وخت په تیریدو سره د تیروشویو دستورالعملونو محتوی هیریږی له دی سببه د وخت په تیریدو سره معمولاً د دریو یا شپږو میاشتنو وروسته وی یو ځل بیا د کارکوونکو لپاره دستورالعملونه تحریر کیږی .
5. ناپلانیزه شوی دستورالعمل : دغه دستورالعمل هغه وخت د کارکوونکو لپاره تحریر کیږی کله چی کومه غیرمترقبه پیښه صورت نیسی اود پیښی د تحلیل او ارزیابی وروسته دهغه وجه پیداکیږی چی هم په دغه پروژه او هم ددی په شان په نورو پروژو کی د کارکوونکو غوږونه ته رسیږی .
6. ځانګړی دستورالعمل : دغه دستورالعمل دهغه وګړو لپاره تهیه کیږی چی په پروژه کی د کم وخت لپاره په ترمیم اونورو مشغول وی .

د څانګو د آمرینو لپاره آړینه ده ترڅو د ټولو دستورالعملونو سرته رسیدل چی په کومو وختونو کی یی صورت نیولی دی ځانګړی کتاب کی درج کړی اویا هم د ټولو کارکوونکو لپاره ځانګړی کارت جوړ کړی چی په هغه کی د ټولو دستورالعملونو سرته رسیدل درج شوی وی او

ketabton.com - The Digital Library

کارکوونکی شخص چی دستورالعمل یی سرته رسولی وی لاسلیک کړی . دغه کارتونه دا آسانتیاوی منځته راوړی ترڅو د آمرینو مسوولیت د کومی خطرناکی پیښی د پیښیدو په صورت کی تخفیف کړی .

5.5- د انفرادی دفاع وسایل

په انفرادی دفاع وسایلو کی لاندی وسایل شامل دی .

1. ځانګړی پوښاک (لباس) .
2. زیرپراهنی ، بوټ ، دستکش ، خولی (ځانګړی) .
3. پوزی پټوونکی او ګازی ماسکونه .
4. دفاعی عینکی .
5. غوږ بندوونکی .
6. مرحم او ځانګړی کریم .
7. دفاعی ملا تړونکی (کمربند) .

پوزی پټوونکی دلاندی ډولونو لرونکی دی :

1. ورقه یی (پاڼی شکل) پوزی پټوونکی چی د ساده جوړښت لرونکی وی چی د تختی یا تکی ځخه جوړیږی اود کم ګرد ځخه د دفاع په خاطر د ګټی اخیستنی لاندی نیول کیږی .
2. هغه پوزی پټوونکی چی د نیمه ماسک جوړښت لرونکی وی اود هغی قطی لرونکی وی چی په هغه کی د محیط د مضره مادی ادسوربنټ شتون لری ، نښتی وی .
3. هغه پوزی پټوونکی چی یوازی د ادسوربنټ قطی سره نه بلکه یوبل ډول یی د بی حده ډیر ګرد لرونکی محیط لپاره نه وی ، ګټه اخیستل کیږی .
4. ګازی پوزی پټوونکی : دغه ډول پوزی پټوونکی په هغه محیط کی چی هلته ګرد شتون نه لری یعنی د ادسوربنټ په هغه قطی کی چی په هغه کی ګرد شتون نه لری بلکه د مضره موادو ادسوربنټ په کی شتون لری ، په کار وړل کیږی .
5. یونورسالی پوزی پټوونکی : چی په هر ډول محیط کی دهغه ځخه ګټه اخیستل کیږی اود هغه ادسوربنټی قطی د ګرد لپاره فلترلرونکی وی .

ketabton.com - The Digital Library

د گاز ضد ماسکونه چې دهغه ډولونه په لاندې توګه دي :

1. خطـي : دغه ماسـک د عـادي نـل سره چې د نل د اخـری څانگـی په محیط کی قرار لـری ، نښـتی وی .
2. مارپیچی نل : په دغه صورت کی ماسک د مارپیچی نل سره نښتی وی چی د هغه پای د څانګی په بهرنی محیط کی شتون لری .
3. فلترکوونکی : په دغه صورت کی ماسک د فلترکوونکی قطی سره د مارپیچی نل په واسطه وصل وی . او قطی د مضره موادو د ادسوربنټ لرونکی وی .
4. عایقی : په دغه صورت کی تنفس یوازی د هوایی بالون له طریقه چی د ماسک سره وصل وی صورت نیسی .

1.5.5- د تنفسی جهاز څخه د دفاع وسایل

په تولیدی موسساتو او کیمیاوی صنایعو کی د تنفسی جهاز د تسمم څخه د مخنیوی په خاطر د سپراتورونو او گازضد ماسکونو څخه ګټه اخیستل کیږی . د کار دپرنسیپ په نظر (د دفاع عملیه) د گاز ضد ماسکونه په فلترکوونکی او عایق کوونکی ماسکونو تقسیمیږی ، فلترکوونکی ډول د تنفسی هوا د مضره مخلوطونو څخه فلترکوی اود تنفس لپاره یی تیاروی . په داسی حال کی چی عایقی ډول یی تنفسی جهاز د تنفسی هوا څخه چی په هغه کی مضره مخلوطونه شتون لری ، ساتی .

شکل (25.5) MF12 نوع گاز ماسک

ketabton.com - The Digital Library

2.5.5- د سترګو د دفاع وسایل

سترګی چی په بدن کی د ډیرو مهمو غړو څخه ګڼل کیږی باید د هغوی د سالم ساتلو لپاره ډیره پاملرنه وشی . اکثره د تولیدی کار پرمهال میخانیکی ذرات ددی سبب کیږی ترڅود سترګو حساسیت تغیر وکړی او زیان ووینی .

په ځانګړی توګه په ورکشاپونو کی د کارپرمهال د کارکوونکو د سترګو د زیان زیات امکان شتون لری ، بناءً د کار دمحیط د خطر څخه د سترګو د ساتلو لپاره د ځانګړو عینکو څخه ګټه اخیستل کیږی . دوه ډوله عینکی چی ډیری مروجی دی عبارت دی له خلاصو دفاعی عینکو او تړلو دفاعی عینکو څخه .

شکل (26.5) عینکي

3.5.5- د پوستکی د ساتلو ځانګړی وسایل

کیمیاوی مواد اکثره په پوستکی باندی منفی اغیزه لری . لکه بنزین چی د پوستکی وازدی لمنځه وړی یعنی د تحت الجلدی فعالیت نورمال شرایط ګډوډ کوی . په پوستکی باندی د کیمیاوی موادو د منفی خطراتو څخه د مخنیوی لپاره د ځانګړو دستکشو څخه استفاده کیږی اود کارد ساحی ځانګړی پوښاک تهیه اود هغه څخه ګټه اخیستنه توصیه کیږی .

4.5.5- ځانګړی پوښاک او بوټونه

د کار د ځانګړی لباس څخه د کار د ساحی د زیانونو ، د اوراخیستنی موادو په وړاندی د مصونیت اود کار دساحی د نامطلوبه تودوخو څخه د مخنیوی لپاره او همدارنګه د تولیدی فعالیتونو په جریان کی د لباس د ککړیدو څخه د مخنیوی لپاره دهغه څخه ګټه اخیستل کیږی .

د کارد ساحی ځانګړی لباسونه باید دلاندی کیفیتونو لرونکی وی .

ketabton.com - The Digital Library

دغه لباسونه باید دکاری محیط د زیانونو په وړاندی باید ښه دفاعی خاصیت ولری . همدارنګه باید د بدن د تودوخی او بهرنی تودوخی ترمینځ آړینه او مناسبه رابطه تامین کړی .

پورتنی غوښتنی هغه وخت د حقیقت بڼه خپلوی چی د لباس ساختمانی مواد صحیح او دقیق انتخاب شی او لباس او بوټونه د کارکوونکو لپاره جوړشی ترڅو په روحی او جسمی ارامی سره په تولیدی کار پیل وکړی .

شکل (27.5) ځانګړي پوښاک

په ځینو تولیدی موسساتو کی د کارکوونکو لپاره ځانګړی لباس او بوټونه په نظرکی نیول کیږی اود کار پرمهال دهغو څخه ګټه اخیستل کیږی .

بوټونه د کارکوونکو د پښو څخه د سوځیدنی د زیانونو اوتخریب کوونکو موادو څخه د حفاظت لپاره په کار وړل کیږی د پښو د چټل کیدو ، یخ وهلو اونورو مضرو عواملو لپاره د هغوی څخه ګټه اخیستل کیږی .

شکل (28.5) بوټ

ketabton.com - The Digital Library

6.5- د اور اخیستنی د خاموش کولو وسایل او طریقی

د اور اخیستنی د خاموش کولو لپاره باید لاندی شرایط په نظر کی ونیول شی . د اور د خاموش کولو لپاره مهمترینه او غوره وسیله اوبه دی . داوبو څخه یوازی په عادی صورت سره نه بلکه د یو لوړ فشار لاندی د اوراخیستنی د خاموش کولو لپاره کاراخلی . له دی آمله د نفتو د تصفیی په فابریکو کی د اوبو د لوړ او ټیټ فشار لپاره ځانګړی پایپ لاینونه په نظرکی نیسی . همدارنګه د نفتو د تصفیی په فابریکو کی د حریق د خاموش کولو لپاره د اوبو د بخاراتو څخه ګټه اخیستل کیږی .

همدارنګه د ژر اخیستونکو موادو د خاموش کولو لپاره دوه ډوله فقونو څخه ګټه اخیستل کیږی .

شکل (29.5) د اور اخیستنی د خاموش کولو وسایل

7.5- تهویه

د تهویی اساسی ډولونه په لاندی توګه دی :

- طبعی
- مصنوعی ، چی مصنوعی تهویه د هوا د جریان په نظر په دوو برخو تقسیمیږی :

ketabton.com - The Digital Library

- ترزيق کيدونکی جريان
- کش کوونکی يا چش کوونکی

تهويه د چاپيريال په نظر په لاندی ډول تقسيميږی :

- محلی يا موضعی
- عمومي

د ودانی د داخل څخه د خطرناکو موادو د تيز او سريع ايستلو په خاطر د کش کوونکی تهويی څخه ګټه اخيستل کيږی .

8.5- د ترميمی او پاک کاری د کارونو د سرته رسولو پرمهال بی خطره تخنيک

ددی لپاره چی د تجهيزاتو د ترميم سرته رسيدل د کيمياوی موسساتو په تکنالوژيکی څانګو کی په غوره توګه او ټاکلی وخت کی صورت ونيسی ددی لپاره چی د نورمال کار شرايط تامين شی آړينه ده ترڅو د ترميمی کارونو په برخه کی بی خطره تخنيک مراعات شی اود توليد په برخه کی د کار حفاظت تامين شی .

د ترميمی کارونو څخه يوهم نشی کيدلايی چی د کار د پلانيزه شوی سازماندهی په دغه برخه کی مطالبات په نظرکی نيول شوی دی .

پلان د آمر يا د ميخانيک څانګی په واسطه ترتيبيږی په پلان کی د ميکانيزيشن د وسايلو استعمال ، د دستګاوو ګُل کول اود ترميم لپاره د تياری نيول په نظر کی نيول کيږی . همدارنګه په پلان کی په واضح ډول څرګنديږی چی د دستګاه د يوی برخی لپاره ترميم صورت ونيسی او يا دا چی د آلاتو ، ماشينونو اوداسی نورو د بيلابيلو برخو تعويض صورت ونيسی . په پلان کی بايد درج شی چی د کومو افزارو ، ځانګړی پوښاک اود انفرادی دفاع وسايلو څخه د ترميم لپاره ګټه واخيستل شی .

د ترميم لپاره د تجهيزاتو د تياری په برخه کی بايد لاندی ټکی په نظر کی ونيول شی يعنی د کارونو د سازماندهی د پلان د ترتيب اود ترميم د هری برخی سره بلدتيا وروسته د بی خطره تخنيک د قواعدو په نظر کی نيولو سره ترميمی کارونه پيل کيږی .

هیڅ ډول ترمیم د څانگی د آمر د دستور څخه بغیر سرته نشی رسیدلایی او هیڅوک حق نه لری ترڅو د هغه د اجازی پرته تکنالوژیکی پروسه ودروي .

د دستگاه د ګُل کولو وروسته په هیڅ صورت سره مجاز نه دی چی ترمیمی کارونه په ناڅاپی ډول سره سرته ورسیږی او اړینه ده ترڅو آلات ، تجهیزات او پایپ لاینونه د محصولاتو ، گازونو اوتعامل موادو خالی شی او وروسته هغه ومینځل شی اود عاطل گاز په واسطه پف شی .

د سرته رسیدلو مقدماتی کارونو وروسته آلات ، تجهیزات او پایپ لاینونه چی د ترمیم وړ وی د نورو تجهیزاتو ، پایپ لاینونو او داسی نورو څخه جدا کیږی . ددی لپاره چی وپوهیږو چی حقیقتاً د ترمیم وړ آلات د نورو آلاتو څخه چی د هغوی ترمیم اړین نه وی جداشوی دی کوښښ کیږی تر څو د جداشویو په بیلابیلو برخو کی سرپوښونه کینودل شی او هغه سور رنگ خپل کړی همدارنگه کوښښ کیږی ترڅو سرپوښونه نمره گذاری شی اود محل په ترمیمی سند کی هغه درج کړی .

د ترمیم د بشپړیدو وروسته هغه بیا جداکوی . که چیری د ترمیم وړ وسایلو کی مخلوط کوونکی آله شتون ولری په دغه صورت کی د برقی موتور په واسطه کومه خطرناکه پیښه صورت ونه نیسی .

د آلاتو خلاصول چی د محصولاتو ، خنثی کولو ، پاکولو ، بخارورکولو او مینځلو څخه وروسته سرته رسیږی ، کړکي اویا د عمودی آلاتو دریڅی چی په هغوی کی د خپل سره اور اخیستنی مواد شتون لری لکه مایعات یا گازونه ، د پورته طرف څخه یی لاندی طرف ته خلاصوی .

ددی لپاره چی وپوهیږو چی واقعاً د آلی په داخل کی کومه کیمیاوی ماده پاتی نه ده کوښښ کیږی چی د هوا تحلیل چی د آلی د داخل څخه تیریږی سرته ورسول شی او که چیری هوا چټله او کثیفه وی دا معنی لری چی د آلی داخل پاک نه دی .

د آلاتو او پایپ لاینونو د برخو د اتصالاتو جداکول د ځانگړی البسی ، ربړی دستکشو ، ربړی پیشبند او ځانگړو عینکو په واسطه سرته رسیږی .

مخکی له دی چی ترمیمی کارونه پیل شی میخانیک د څانگی د آمر سره (په ټاکلی شفټ کی) د خاموش کولو اطمانیت او صحیح والی د تجهیزاتو د سیستم څخه آزماینت کوی . ټول

ketabton.com - The Digital Library

کارکوونکی چی په ترمیم کی ونده اخلی مجبور او مکلف دی چی د ترمیم د پیل څخه مخکی د بی خطره تخنیک د نقطه نظره د ترمیم په برخه کی بیلابیل دستورالعملونه سرته ورسوی .

9.5- د پمپ په خونه کی د روښنایی محاسبه

لمړنی ارقام :

L=2.3m	ϭ =2.6m	h = 4.2m
L_1 = 2.5m	g = 1m	Z = 0.85
L_2=2m	N = 100w	U = 0.4
L_3=2.2m	F = 1900Lu	n =?

د مصنوعی سرچینو څخه د ګټی اخیستنی په صورت کی د آړتیا وړ روښنایی محاسبه د لاندی فورمول له مخی پیداکیږی .

$$E = \frac{n \times F \times Z \times U}{k \times S} \qquad (36{\cdot}5)$$

دلته :

F- د یوه څراغ د نور جریان په لیومین

E- په اطاق کی اصغری روښنایی په لیوکس

n- د څراغونو شمیر

k- د زیرمی ضریب دی چی د خیالی اوحقیقی سرچینو ترمینځ توپیر په نظرکی نیسی .

Z- د زیرمی نا متساوی ضریب دی چی د نور د تیت کیدو ځانګړتیاوی په نظرکی نیسی .

U- د نور د جریان څخه د ګټی اخیستنی ضریب.

ketabton.com - The Digital Library

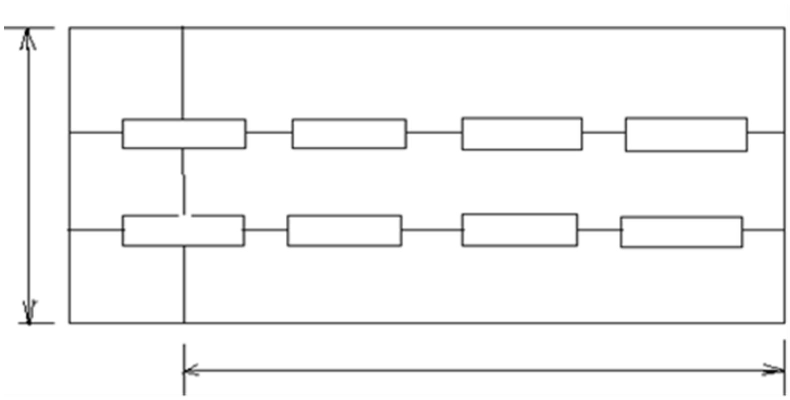

شکل (30-5) د پمپ خونی اطاق

د پمپ خونی عمومی اوږدوالی مساوی دی په :

$$L = 2L_1+3L+4б$$

$$L = 2 \cdot 2.5 + 3 \cdot 2.3 + 4 \cdot 2.6 = 5 + 9.6 + 10.4 = 25m$$

د پمپ خونی عرض مساوی دی په :

$$D = 2L_2+2g+L_3$$

$$D = 2 \cdot 2 + 2 \cdot 1 + 2.2 = 4 + 2 + 2.2 = 8.2m$$

د اطاق مساحت په لاندی توگه پیداکوو :

$$S = L \cdot D = 25 \cdot 9 = 225m^2$$

د اطاق ارتفاع 5m اود ځوړندو شویو څراغونو ارتفاع 4m ده .

د E او K قیمتونه د جدول څخه پیداکوو .

$E = 30Lu$ $\qquad k = 1.3$

د اصغری روښنایی قابلیت په لاندی توگه پیداکوو .

$$n = \frac{E \times k \times S}{F \times Z \times U} \qquad (37 \cdot 5)$$

ketabton.com - The Digital Library

$$n = \frac{30 \times 1.3 \times 225}{1900 \times 0.85 \times 0.4} = 13.58 \approx 14$$

د محاسبی څخه وروسته په پمپ خونه کی د څراغونو شمیر14 په لاس راغی چی په لاندی شکل په پمپ خونه کی نصب شوی دی .

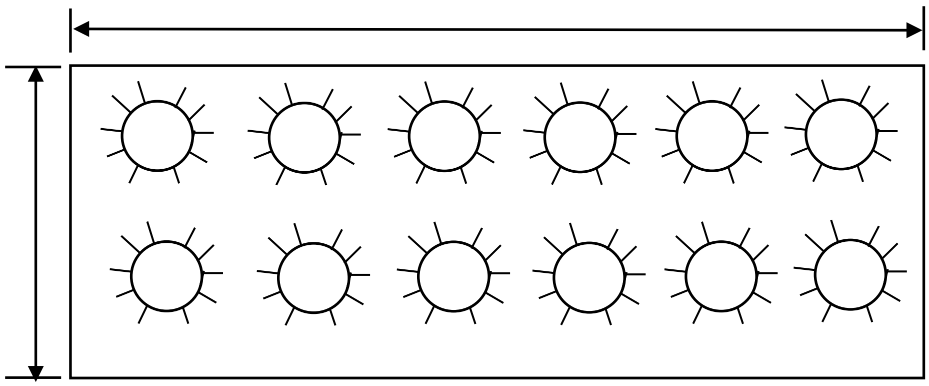

شکل (5-31) د پمپ خونی د اطاق څراغونه

ketabton.com - The Digital Library

اقتصاد د لغوي نظره د منځلاریتوب او په لګښت کې د اندول په معنی دی او یا هم د بیا راګرځولو وړ لګښت معنی ورکوي نوهرکله چې وغواړو یوه پروژه طرح کړو نو د مادي ، حرارتي او میخانیکي محاسبو ترڅنګ اقتصادي محاسبه یې هم باید په نظرکې ونیول شي ځکه چې یو هوښیار انسان د تیرو تجروبوڅخه په ګټه اخستنې سره خپل ځانته ګټه او تاوان معلوموي نو مونږ هم په بیا بیا ځلې استعمال شوي فورمولونو څخه په ګټه اخیستنې د خپلې پروژې ګټه او تاوان ځانته معلوموو ترڅو په راتلونکي کې راته کومه ستونزه پیدا نشي.

هغه فابریکې چې د یومحصول د تولید لپاره یې د هیواد په ګوټ ګوټ کې بنسټ ایښودل کیږي لمړی د اقتصادي اړخه په ښه توګه څیړل کیږي نوما هم وغوښتل چې خپله جوړېدونکي فابریکه د اقتصادي پلوه ښه وڅیړم ترڅو په راتلونکي کې د کومې اقتصادي ستونزې سره مخ نشم .

د قیر تولید یوله هغه اقتصادي ګامونوڅخه دی چې کولائ شي زمونږګران هیواد په پښو ودروي او لرتر لږه د خپل ګران هیواد اړتیاوې د داخلي تولید له لارې پوره کړائ شي.

لکه څرنګه چې پوهیږو زمونږ ګران هیواد د بیا رغوونې په حال کې دی او د ودانولو په چارو کې د نورو اړینو موادو ترڅنګ قیر ته هم خورا زیاته اړتیا لیدل کیږی همدارنګه هیواد مو نوی د پرمختګ په حال کې دی او د هیواد بیلابیل عمومی او فرعی سړکونه د رغونې او جوړېدو په حال کې دي چې دهغوی بنسټیز مواد (قیر) د بهرنیو هیوادونوڅخه واردیږي چې د ګران هیواد د پرمختیایی پانګې یوه لویه برخه د قیر په واردولو ضایع کیږي نو که چیری د هیواد په داخل کې د قیر د تولید فابریکې ولرو نوهم به مو هیوادوالو ته د کار زمینه برابره شي او هم به مو د هیواد ملی اقتصاد ته لا زیاته ګټه ورسیږي .

څرنګه چې ټول پوهیږو چې اقتصاد د لغوی نقطه نظره د داخلیدونکو او بهرکیدونکو موادو د برابرښت او یا هم د جبران وړ لګښت معنی ورکوی . نو که چیری په یو کار اویا آمر پریکړه وکړو علاوه پردی چې د مادی- حرارتی ـ میخانیکی نظره د خپل کار انجام محاسبه کړو د اقتصادیت له نظره باید هغه د پاملرنی او غور لاندی ونیسو ځکه یو عاقل انسان د خپلو ټولو مخکینیو تجربو څخه ګټه اخلی د هر ډول ضررونو او زیانونو د ظهور او منځته راتګ څخه مخنیوی کوی بناءً مونږ هم د ټولو مخکینیو تجربو څخه چې په لاس راغلی ګټه اخلو طرح ریزی شوی دستګاه د

ketabton.com - The Digital Library

اقتصادیت لـه نقطـه نظـره د څیـړنی او تحقیق لانـدی نیـسو تـر څـو د فـابـریکـی د جوړیـدو وروستـه د مـشکــلاتـو او پـرابـلـمـونو سره مـخ نـه شـو .

ټولـی هغـه فـابـریکـی چی د یـو محصـول د تـولـیـد پـه مـوخـه پـه نـظـر کـی نـیـول کیږی او وروسته د هیــواد پـه بیلابـیـلـو ساحـو او ځـایـونـو کـی تطـبـیـق کـیـږی د شـک او شـهبی پـرتـه د ټـولـو بعدونو په ځانـګـړی ډول د اقـتـصادی والـی له نظـره هغـوی د څیـړنی او تحـقیـق لانـدی نـیـول کـیـږی . ما هـم داسی یـوه فـابـریکـه جـوړه کـړه چی د جـوړولـو مخکـی می ټـول محاسبـات د اقـتـصادی نظــره سرتـه ورسول چـی لـه نـیکــه مـرغه هغـه پـایـلـی ته ورسیـدم چی د هغـی د جـوړولـو پـه برخـه کی هـیـڅ ډول ستـونـزه شـتون نـه لـری او ورسـره پـه خــوا کی ګـټـی هـم لـری .

ketabton.com - The Digital Library

جدول(19) اقلام

مجموعی قیمت (افغانی)	د واحد محصول قیمت (افغانی)	کلنی مجموعی لګښت	د کلنی محصولاتو ظرفیت	د لګښت نورم	د اندازه ګیری واحد	اقلام	شماره
7	6	5	4	3	2	A	
6816960000	18000	378720	360000T/year	1.052	T/h	ګدرون	1
55674000	15	3711600		10.31	m^3/T	د سوځیدو مواد	2
28749600	6	4791600		13.31	m^3/T	هوا	3
216000000	10	21600000		60	Kw/h	انرژی	4
36000	1	36000		0.1	m^3	اوبه	5
7117419600	-	-		-	-	مجموعه	6

د ګودرون ، د سوزیدو د موادو ، هوا ، انرژی او اوبو د نورم لګښت د یوه ټن قیر د تولید لپاره چی د هغه کلنی تولیدی ظرفیت په پورته جدول کی درج شوی دي . اوس هم د بنستیزو او کمکی موادو د مجموعی لګښت په پیداکولو پیل کوو .

په کال کی د موادو د مجموعی لګښت د پیداکولو لپاره تولیدی ظرفیت د محصول په یو واحد لګښت کی ضربوو .

د ګودرون مجموعی لګښت په کال کی

$$1.052T/h \cdot 360000 \text{ ton} = 378720 \text{ ton}$$

ketabton.com - The Digital Library

د سوزیدو د موادو مجموعی لګښت په کال کی

$$10.31\ m^3/\mathrm{T} \cdot 360000\ \mathrm{ton} = 3711600\, {m^3}/{T}$$

د هوا مجموعی لګښت په کال کی

$$13.31\ m^3/\mathrm{T} \cdot 360000\ \mathrm{ton} = 4791600\ m^3/\mathrm{T}$$

د انرژی مجموعی لګښت په کال کی

$$60\ \mathrm{Kw/h} \cdot 360000\ \mathrm{ton} = 21600000\ \mathrm{Kw/h}$$

داوبو مجموعی لګښت په کال کی $0.1\ m^3/\mathrm{ton} \cdot 360000\ \mathrm{ton} = 36000\ m^3$

د موادو مجموعی قیمت د لاندی فورمول له مخی محاسبه کیږی ،

فی واحد محصول قیمت x په کال کی مجموعی لګښت = مجموعی قیمت

د ګدرون مجموعی قیمت 18000 Af/ton· 378720 ton = 6816960000AF

د سوزیدو د موادو مجموعی قیمت 15 AF/ton · 3711600 ton = 55674000 AF

د هوا مجموعی قیمت 6 AF/ton · 4791600 ton = 28749600 AF

د انرژی مجموعی قیمت 10 AF/ton · 21600000 ton = 216000000 AF

د اوبو مجموعی قیمت 1 AF/ton · 36000 ton = 36000 AF

مجموعی قیمت 7117419600 AF

د اقلامو د فهرست په نظر د کانونو وزارت د کارکوونکو معاشات په لاندی توګه دي .

لمړی بست	32500 AF
دوهم بست	22400AF
دریم بست	16000AF

ketabton.com - The Digital Library

عمومی مدیر	11900AF
مدیر	9200AF
مامور	7500AF
فنی کارکوونکی	6200AF
نیمه فنی کارکوونکی	5400AF

د کارکوونکو تعداد کولایی شو د لاندی فورمول له مخی پیداکړو :

$$N = c \cdot n \cdot s \cdot 1.09 \qquad (38.6)$$

په پورته فورمول کی لرو چی:

N- د پرسونل مجموعی تعداد.

C- د تجهیزاتو تعداد چی مساوی د 10 سره وی .

n- وارسی کوونکو تعداد چی دلته یی 2 قبلوو .

s- د کار د شفټ تعداد چی په یوه شپه او ورځ کی یی 3 قبلوو.

1.09- د ضریب ځخه عبارت دی چی د کارکوونکو لپاره چی رخصت اخلی او یا د ناروغی په وجه کار ته نه شی حاضریدلای په نظر کی نیول کیږی .

$$N = c \times n \times s \times 1.09 = 10 \times 2 \times 3 \times 1.09 = 65.4 \sim 66$$ نفر

د فنی انجینیری کارکوونکو تعداد د % (8-12) په اندازه قبلوو .

100%	66	
10%	X	X = 6.66~ 7 نفر

د مستخدمینو تعداد د % (10) په اندازه قبلوو .

100% 66

8% X $X = \frac{8\times66}{100} = 5.28 \approx 6$ نفر

د کارګرانو تعداد مساوی دی په (فنی انجنیری کارکوونکی + مستخدمین) – د پرسونل مجموعه

66 – (7 + 6) = 53 نفر

جدول (20) د کارمندانو د مزد محاسبه

	د کارکوونکو کټګوری	بست	د پرسونل تعداد	د فی نفر میاشتنی مزد	میاشتنی مجموعی مزد	کلنی مجموعی مزد
1	فنی انجینیری کارکوونکی	2	7	22400	156800	1881600
2	فنی مامورین او کارکوونکی	3	53	16000	848000	1152000
3	مستخدمین	8	6	5400	32400	3434400
4	مجموعه	-	-	-	-	6468000

د کارکوونکو میاشتنی معاش په لاندی توګه پیداکوو .

د یوه کارکوونکی د میاشتنی تعریفوی حقوقو د پرداخت میزان X د پرسونل تعداد = میاشتنی معاش

د فنی انجنیری کارکوونکو د میاشتنی معاش مجموعه $7 \times 22400 = 156800AF$

د فنی کارکوونکو او مامورینو د میاشتنی معاش مجموعه $53 \times 16000 = 848000AF$

د مستخدمینو د میاشتنی معاش مجموعه $6 \times 5400 = 32400AF$

ketabton.com - The Digital Library

د کارکوونکو کلنی معاشات کولایی شو په لاندی توګه پیداکړو :

دولس میاشتی x میاشتنی معـــاش = کلنی معـــــاش

د فنی انجنیری کارکوونکو د کلنی معاش مجموعه $156800 \times 12 = 1881600AF$

د فنی کارکوونکو او مامورینو د کلنی معاش مجموعه $848000 \times 12 = 3434400AF$

د مستخدمینو د کلنی معاش مجموعه $32400 \times 12 = 3434400AF$

د کلنی معاش مجموعه $6468000AF$

جدول(21) د پلانیزه شویو لګښتونو برآورد

شماره	اقلام فهرست	د لګښتونو مجموعه	د تولو د جمع کولو په نظر سلنه
1	ګدرون	6816960000	76.72449302
2	د سوزیدو مواد	55674000	0.62660767
3	هوا	28749600	0.323575096
4	بریښنا	216000000	2.431067586
5	اوبه	36000	0.000405178
6	مزد	6468000	0.072796968
7	بیمه	323400	0.003639848
8	استهلاک	854905320	9.621910244
9	شعبوی لګښتونه	478746979.2	5.388269737
10	شعبوی تمام شوی قیمت	8457863299	95.19276535
11	فابریکاتی عمومی لګښت	422893165	4.759638267
12	غیر تولیدی لګښت	4228931.65	0.047596383
13	تولیز تمام شوی قیمت	8884985396	100

ketabton.com - The Digital Library

د پلانیزه شویو لګښتونو برآورد :

په جدول(3) کی د اول څخه تر یوولسم سطر پوری د جدول (1)او(2) د ارقامو په بنسټ بشپړ شوی دی .

اجتماعی بیمه :

اجتماعی بیمه د 5% په اندازه د مزد څخه نیول کیږی .

100 % 6468000 AF

X= 323400 AF

5 % X

استهلاک :

استهلاک د 12% په اندازه د (1-7) سطرونو د جمع حاصل څخه نیول کیږی .

100 % 7124211000 AF

X= 854905320 AF

12 % X

شعبوی لګښت :

شعبوی لګښت د 6% په اندازه د (1-8) سطرونو د جمع حاصل څخه نیول کیږی .

100 % 7979116320 AF

X= 478746979.2AF

6 % X

شعبوی تمام شوی قیمت :

شعبوی تمام شوی قیمت د (1-9) سطرونو د جمع حاصل څخه نیول کیږی .

8457863299 AF

ketabton.com - The Digital Library

فابریکاتی عمومی لګښت :

فابریکاتی عمومی لګښت د 5% په اندازه د 10 سطر څخه نیول کیږی .

100 %	8457863299 AF	
5 %	X	X= 422893165 AF

غیر تولیدی لګښتونه :

غیر تولیدی لګښتونه د 1% په اندازه د 11 سطر څخه نیول کیږی .

100 %	422893165	X=4228931.65 AF
1 %	X	

تولیز تمام شوی قیمت:

تولیز تمام شوی قیمت د (شعبوی تمام شوی قیمت ، فابریکاتی عمومی لګښت ، غیر تولیدی لګښت) د جمع حاصل څخه لاسته راځی .

$$8457863299 \ + 422893165 \ + 4228931.65 = 8884985396AF$$

اوس هم سلنی په لاس راوړو .

ګودرون:

100 %	8884985396	
X	6816960000	X= 76.72449302%

ketabton.com - The Digital Library

د سوځیدو مواد :

100 %	8884985396	
X	55674000	X= 0.62660767%

هوا :

100 %	8884985396	
X	28749600	X= 0.323575096%

برېښنا :

100 %	8884985396	
x	216000000	X= 2.431067586%

اوبه :

100 %	8884985396	
X	36000	X= 0.000405178%

مزد :

100 %	8884985396	
X	6468000	X= 0.072796968 %

ketabton.com - The Digital Library

بیمه :

100 %	8884985396	
X	323400	X= 0.003639848 %

استهلاک :

100 %	8884985396	
X	854905320	X= 9.621910244 %

شعبوی لګښت :

100 %	8884985396	
X	478746979.2	X= 5.388269737

شعبوی تمام شوی قیمت :

100 %	8884985396	
X	8457863299	X= 95.19276535%

عمومی لګښتونه :

100 %	8884985396	
X	422893165	X= 4.759638267 %

ketabton.com - The Digital Library

غیر تولیدی لګښت :

100 %　　8884985396

X　　4228931.65　　X= 0.047596383 %

مجموعی سلنه :

95.19276535 + 4.759638267 + 0.047596383 = 100 %

د محصول د واحد د ذاتی ارزښت د محاسبی لپاره 13 سطر په تولیدی ظرفیت تقسیموو .

$$\frac{8884985396}{360000} = 24680.514 AF/T$$

د محصول د واحد بشپړ ارزش :

$$\frac{24680.514}{1000} = 24.680 \, {}^{Af}/_{kg}$$

1.6- د قیر د تولید د دستګاه د تخنیکی – اقتصادی ځانګړتیاوو محاسبه :

$$\pi = y - c \qquad (39.6)$$

په دغه فورمول کی :

π – د پلورولو څخه د ګټی څخه عبارت دی

y – د پلورولو قیمت

c - د تمام شد قیمت دی

د پلورولو څخه ګټه پیداکوو چی د قیر د فی تن قیمت $31000 \, {}^{Af}/_{Ton}$ دي .

ketabton.com - The Digital Library

پلوررولو مجموعی قیمت :

$y = 31000 \cdot 360000 = 11160000000$

د پلوررولو څخه تولیزه ګټه په لاندی توګه پیداکوو .

$$\pi = 11160000000 - 8884985396 = 2275014604$$

د ګټی (مفیدیت) سطح :

$$\frac{\pi}{c} \cdot 100 = \frac{2275014604}{8884985396} \cdot 100 = 25.605\ \%$$

مولدیت :

$$\frac{360000 ton}{66} = 5454.545\ \ {ton}/{نفر}$$

جدول (22) د قیر د تولید د دستګاه تخنیکی او اقتصادی ځانګړتیاوي .

شماره	شاخصونه	د اندازه ګیری واحد	اندازه
1	کلنی تولیدی ظرفیت	ton/year	360000
2	کاری رژیم	ورځ	340
3	د پرسونل تعداد	نفر	66
4	د تمام شوی قیمت مجموعه	میلیارد افغانی	8.884
5	د پلوررولو مجموعی قیمت	میلیارد افغانی	11.160
6	د پلوررولو څخه تولیه ګټه	میلیارد افغانی	2.275
7	مولدیت	ton/نفر	5454.545
8	د ګټورتیا (مفیدیت) کچه	سلنه	25.605

ketabton.com - The Digital Library

پایله

نننۍ زمانه د صنایعو د پرمختګ سره کلکه اړیکه لري . اود لانور پرمختګ لپاره په هره برخه کې خورا زیار ویستل کیږی او کار ترسره کیږی .

قیر یا بیټوم هم د مهمو موادو له ډلی څخه شمیرل کیږی چی کولایی شو د یو هیواد اقتصاد په پښو ودروي .

ما هم د قیر د تولید یوه پروژه طرح کړیده . نوموړی پروژه په کال کی له 360000 ټنه تولیدی ظرفیت په درلودلو سره محاسبه شوي ده . د ګټورتیا کچه یی 25% ده . چي له نیکه مرغه د دغه پروژی ترسره کول خورا ښی او غوره لاسته راوړنی لري .

د نوموړی فابریکی جوړیدل په اوسنی حالت کی د هیواد د ملی اقتصاد د پیاوړتیا ، ترقی او پرمختګ سبب ګرځی .

لکه څرنګه چی زمونږ ګران هیواد تازه د بیارغونی او ودي په حال کی دی اود ګران هیواد په پلازمینه او ټولو ولایتونو کی د سړک رغونی چاری په خورا ښه ډول سره پرمخ روانی دي چی د هغوی د رغونی چاری د قیر څخه بغیر شوني نه دي .

علاوه پردی قیر په نورو ډیرو چارو کی د ګټی اخیستنی لاندی نیول کیږی . دغه مادی ته رغونی په ډیرو چارو کی اړتیا لیدل کیږی نو ددي فابریکی په جوړولو سره به مو ګران هیواد له دي اړتیا څخه خلاص شی .

ketabton.com - The Digital Library

ماخذ

1.اسرارالدین گلزاد چپترهای مضمون تکنالوژی مواد عضوی شبرغان 1386 .

2.اسرارالدین گلزاد اساسات تكنالوژي سنتيز نفت و كيمياوي. كابل: پولی تخنيک, ۱۳۹۲.

3.اسرارالدین گلزاد کیمیاتولوژی پولی تخنیک کابل 1380.

4.اسرارالدین گلزاد تکنالوژی و تجهیزات در تصفیه مواد عضوی جوزجان 1388

5.ایشکلیدین ، نور محمد زمانی محاسبات تکنالوژیکی درتصفیه دوم نفت پولیتخنیک 1358

6.الشینکورا ومحمد معصوم رهنمای میتودیک پروژه های صنفی مضامین سازماندهی، پلان گذاری واداره موسسات برای رشته های تکنالوژی کیمیاوی پولی تخنیک کابل 1358.

7.سید زلمی واعظمی وسیتاشوف م . خواص فزیکی – کیمیاوی وترکیب محصولات نفتی پولی تخنیک کابل 1356.

8.کریلوف ی . ف ویوهنمل میرسکندر شاه اتوماتیک واتوماتیزیشن عملیات تولیدی پولی تخنیک کابل 1358. 5

9.چپتر تجهيزات صنايع كيمياوي. كابل: پولی تخنيک, نيټه نشته.

10.ويچوس ک.ک بيلينار, ا.ی بختيار او و.پ کسترومين. محاسبات آلات ظرفيتي. كابل: پولی تخنيک, نيټه نشته.

11.ی.ی ليتوينكا, او شامحمد بسمل. اتوماتيک و اتوماتيزيشن در عمليات توليدي. كابل: پولي تخنيک, ۱۳۶۱.

12.نایب خیل ، استاشوف و.م تکنالوژی وتجهیزات در تصفیه مواد عضوی مجموعه مسایل وتمرینات در تکنالوژی تصفیه نفت وگاز پولی تخنیک کابل 1358

13.شاه محمد بسمل اساسات تخنیک بی خطر ومصونیت کار در صنایع کیمیاوی پولی تخنیک کابل 1358.

14.عبدالقیوم رجبی رساله علمی وتحقیقی 1385.

15.مبانی پالایش نفت، گیتی ابوالاحمد، دانشگاه تهران ، 1384.

16.شیمی نفت، مرتضی خسروی ، انتشارات دانشگاه تهران ، 1376.

17.شیمی وفن آوری نفت، داکترمیرویس نوری، دانشگاه ارومیه ، 1382.

ketabton.com - The Digital Library

18.محاسبات دومی عملیات دومی تصفیه نفت، و .م. اوستاشوف، ا .د. ایشکیلاین، نورمحمدزمانی، انتشارات پولی تخنیک کابل 1358
19.مصالح ساختمان ، مهندس سیاوش کبارِی، 1378
20.مهندسی نفت وگاز، سیداحمد ضیاموسوی، 1385
21.ایمنی در صنایع نفت وگاز، مهندس علی کریمی، 1385
22.طراحی وبهره برداری ازتجهیزات نفت وگاز وپتروشیمی ، حامدمولوی، فرحناز سنندجی ، 1385
23.سایت انترنتی Association Bitumen Refined (RBA) لندن ، انگلستان 2008 .
24.هسک انجینری خدمتونه ، د ننگرهار څخه خپریدونکی انجینیری – تخنیکی مجله 1391 .
25.ПОЛОЦКИИ.Г.И.ЛАПЕНКОВ .Л.М. АВТОМАТИЗАuИЯ ХИМЧЕСКИХ ПРОИЗВОДСТВ ГЕНКИН . А. Э ОБОУДОВАНИЕ ХИМИЧЕСКИХ ЗАВОДОВ МОСКВА ХИМИЯ 1978 .
26.ПОД РЕДАКЦИЕИБ. И. БОНДАРЕНКОАЛБОМ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ МОСКВА ХИМИЯ 1983.
27.ПРОЦЕССОВ ПЕРЕРАБОТКИ НЕФТИИГАЗА МОСКВА . ХИМИЯ . 1983
28.ФАРАМАЗОВ ОБОРУДОВАНЕ НЕФТЕ ПЕРЕРАБАТЫВА.ЮШИХ 1984 .

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English